

Beleids- en begrotingstoelichting

Omgeving

Begroting 2026

Jo Brouns

Vlaams Minister van Omgeving en Landbouw

I. INHOUDSTAFEL

I.	INHOUDSTAFEL.....	2
II.	INLEIDING DOOR DE MINISTER.....	9
III.	SAMENVATTING	10
IV.	TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN	11
V.	BELEIDSVELD OMGEVING EN NATUUR	12
	1. ISE RUIMTE EN MILIEU.....	14
	1.1 <i>Strategische en operationele doelstellingen</i>	14
	SD 1 Bouwshift realiseren	15
	OD 1.1 De bouwshift als hefboom	15
	OD 1.2 De bouwshiftconvenant als experiment	16
	OD 1.3 De bouwshift vraagt grondbeleid.....	16
	SD 2 Economie en duurzaamheid gaan hand in hand.....	16
	OD 2.1 Economie, motor voor leefbaarheid en maatschappelijke ontwikkeling	16
	OD 2.2 Ruimte voor Economie	17
	SD 3 Een veerkrachtig en gedifferentieerde open ruimte	18
	OD 3.1 Het openruimteplan ondersteunt duurzaam landgebruik.....	18
	OD 3.2 Omgeving ondersteunt duurzame landbouw	18
	OD 3.3 Geïntegreerde openruimteprojecten realiseren.....	19
	OD 3.4 Grondbeleid in functie van het bewaren van open ruimte.....	19
	OD 3.5 Lokale coalities ondersteunen.....	20
	SD 4 Een gezonde en veilige leefomgeving: goed voor mens en natuur	21
	OD 4.1 Minder stikstof voor natuurherstel	21
	OD 4.2 Zorgwekkende stoffen: voorkomen, aanpakken en beheersen van vervuiling	22
	OD 4.3 Omgevingsveiligheid.....	23
	OD 4.4 Beperken van (milieu)overlast	23
	1.2 <i>Budgettair kader</i>	24
	1.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's).....	26
	1.2.2. DAB's.....	35
	1.2.3 Overige entiteiten onder gezag	43
	1.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	43
	2. ISE THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM.....	46
	2.1 <i>Strategische en operationele doelstellingen</i>	46
	SD 1 Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering	48

OD 1.1 Klimaatadaptatie transversaal aanpakken	48
OD 1.2 Klimaatadaptatie structureel uitvoeren op terrein	48
OD1.3 Landgebruik als middel tegen klimaatverandering	49
SD 2 Samen aan de slag in gebieden en regio's	49
OD 2.1 Regiowerking als sterk interbestuurlijk samenwerkingsmodel	49
OD 2.2 Gebiedsprogramma's ontwikkelen om te versnellen	49
OD 2.3 Geïntegreerde gebiedswerking in openruimtegebieden	51
SD 3 Een kwalitatief en rechtszeker vergunningenbeleid	51
OD 3.1 Oplossings- en klantgericht richting kwalitatieve realisaties op terrein	51
OD 3.2 Verordenende instrumenten en procedures verbeteren	52
OD 3.3 Rechtszekere, robuuste vergunningen.....	52
OD 3.4 Exploitaties toekomstgericht vergunnen	53
SD 4 Een haalbaar omgevingsbeleid	53
OD 4.1 Publieke middelen effectief inzetten	53
OD 4.2 Een doelgerichte deelname aan het internationale en Europese beleid	54
SD 5 Een onderbouwde en gedragen aanpak van de omgevingsuitdagingen	55
OD 5.1 Beleidsonderbouwing door onderzoek, monitoring, rapportering en evaluatie	55
OD 5.2 Onze omgeving als gedeelde verantwoordelijkheid	55
SD 6 Omgevingsregelgeving doen naleven	55
OD 6.1 Versterkte bestuurlijke omgevingshandhaving.....	55
OD 6.2 Realisatiegerichte en impactvolle omgevingshandhaving	56
2.2 <i>Budgettaire kader</i>.....	57
2.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's).....	58
2.2.2 DAB's.....	67
2.2.3 Overige entiteiten onder gezag.....	71
2.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	71
3. ISE AFVAL EN MATERIALEN	72
3.1 <i>Strategische en operationele doelstellingen</i>.....	73
SD1: OVAM neemt het voortouw in het veilig sluiten van materiaalkringlopen zodat het verbruik van primaire grondstoffen daalt	73
OD1.1: We dragen bij aan de transitieprioriteit Vlaanderen Circulair	73
OD1.2: Via verschillende preventiestrategieën naar een daling van de totale afvalberg	73
OD1.3: Door betere selectieve inzameling, recyclage en kwaliteitsborging stimuleren we het gebruik van gerecycleerde grondstoffen	75

OD1.4: We beperken binnen materiaalkringlopen de risico's voor mens en leefmilieu, in het bijzonder voor asbest en andere zorgwekkende stoffen.....	76
OD1.5: We initiëren en coördineren de nodige maatregelen om de hoeveelheid zwerfvuil te laten dalen	77
OD1.6: We zorgen ervoor dat de capaciteit voor eindverwerking (storten en verbranden) in lijn is met het aanbod aan afvalstoffen	77
3.2 Budgettair kader.....	77
3.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's).....	79
3.2.2 DAB's.....	82
3.2.3 Overige entiteiten onder gezag	84
3.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	90
4. ISE BODEM EN ONDERGROND	91
4.1 Strategische en operationele doelstellingen	92
SD 1 Naar gezonde bodems in 2050.....	92
OD 1.1. Bodemonitoring en toegankelijke bodeminformatie	92
OD 1.2 Duurzaam en regeneratief beheer van bodems	92
OD 1.3 Beperken van bodemerosie.....	92
SD 2 Bodemverontreiniging aanpakken	93
OD 2.1. Een integraal beleid voor bodemverontreiniging	93
OD 2.2. Verhoogde responsabilisering.....	93
OD 2.3. Wendbare systematiek voor beoordeling van bodemverontreiniging	94
SD 3 Optimaal benutte ondergrond	94
OD 3.1. Beheer van oppervlaktedelfstoffen en kritieke grondstoffen.....	94
OD 3.2. Duurzaam beheer van (diepe) ondergrond en gebruik van diepe aardwarmte	95
4.2 Budgettair kader.....	95
4.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's).....	96
4.2.2 DAB's.....	98
4.2.3 Overige entiteiten onder gezag	100
4.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	103
5. ISE NATUUR EN BIODIVERSITEIT	104
5.1 Strategische en operationele doelstellingen	105
SD 1 Meer en betere natuur.....	105
OD 1.1 Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen	105
OD 1.2 Uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering	106
OD 1.3 Bosuitbreiding en -bescherming	106

OD 1.4 Voldoende natuur onder het juiste beheer	107
OD1.5. Meer natte natuur om de klimaatverandering op te vangen	107
OD 1.6 De Vlaamse natuur weerbaar maken tegen de klimaatverandering	108
OD 1.7 Meer groen, voor een betere leefomgeving	108
OD 1.8 Kwaliteitsvolle natuurbeleving	109
OD 1.9 Lokale coalities als hefboom voor uitvoering van het Vlaamse beleid	110
SD 2 Doeltreffend soortenbeleid en –beheer	110
OD 2.1 Soortenbescherming	110
OD 2.2 Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten	110
OD 2.3 Organisatie van jacht en riviervisserij	111
SD 3 Instrumentarium	111
OD 3.1 Smart Nature: slim en vooruitziend natuurbeheer, ondersteund door technologie	111
OD 3.2. Effectieve bescherming van bestaande natuur	112
OD 3.3 Het verkennen en ontwikkelen van innovatieve beleidsinstrumenten	113
SD 4 Wetenschappelijke onderbouwing en evaluatie voor een doeltreffend natuurbeleid	113
OD 4.1. Toestand en trend van de natuur in beeld brengen	113
OD 4.2 Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie	114
OD 4.3 De relatie tussen mens en natuur onderzoeken	115
5.2 Budgettaire kader.....	116
5.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	118
5.2.2 DAB's	130
5.2.3 Overige entiteiten onder gezag	134
5.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	136
6. ISE LUCHT.....	138
6.1 Strategische en operationele doelstellingen	139
SD 1 Vormgeven aan Europees, internationaal en Vlaams luchtbeleid	139
OD 1.1 Europese en internationale besluitvorming	139
OD 1.2 Opvolgen en actualiseren luchtbeleidsplan 2030	139
SD 2 Uitvoeren van Luchtbeleidsplan	140
OD 2.1 Kosteneffectief industrieel reductiebeleid met aandacht voor zorgwekkende stoffen	140
OD 2.2 Hinder door houtkachels verminderen	140
OD 2.3 Op weg naar emissievrij verkeer	141
OD 2.4 Verlaging stikstofuitstoot door landbouw	142

OD 2.5 Samen met lokale overheden voor zuivere lucht.....	142
SD 3 Meten is weten.....	143
OD 3.1 Vinger aan de pols via metingen	143
OD 3.2 Emissie-inventaris lucht verbeteren.....	143
OD 3.3 Data en kennis toegankelijk aanbieden	143
6.2. Budgettair kader.....	144
6.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's).....	144
6.2.2 DAB's.....	144
6.2.3 Overige entiteiten onder gezag.....	145
6.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	146
7. ISE WATER	147
7.1 Strategische en operationele doelstellingen	149
SD 1 Het Europees en internationaal waterbeleid als kader voor het Vlaamse waterbeleid	149
OD 1.1 De herziening van de kaderrichtlijn Water aangrijpen om uitdagingen van klimaatverandering en verontreiniging beter aan te pakken	149
OD 1.2 Naar een Europese Blue Deal: Waterweerbaarheidsinitiatief van de Europese Commissie.....	150
OD 1.3 De nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater tijdig omzetten	150
OD 1.4 Via de Internationale Water Agenda samenwerking en kennisuitwisseling stimuleren.....	150
SD 2 Het Vlaamse waterbeleid optimaliseren.....	150
OD 2.1 Een ambitieuze en tegelijk realistische Blue Deal 2.0 voorleggen	150
OD 2.2 Zorgen voor eenheid in het waterbeleid met de oprichting van waterschappen	151
OD 2.3 De financiering van het waterbeleid structureel versterken	151
OD 2.4 De CIW omvormen tot een (h)echt waternetwerk	151
OD 2.5 De watertoets herwerken naar één integraal wateradvies	151
SD 3 Blue Deal: beschermen tegen wateroverlast en droogte	151
OD 3.1 Onverminderd inzetten op ruimte voor water	151
OD 3.2 Het watersysteem herstellen met investeringen, (peil-)beheer en gepaste maatregelen.....	152
OD 3.3 Een performant assetmanagement van de waterlopeninfrastructuur verzekeren.....	152
OD 3.4 De paraatheid en preventie voor extreme neerslag versterken door nauwkeurige voorspellingen en een robuuste adviesverlening	152
SD 4 Blue Deal: Zuiver en betaalbaar water	152

OD 4.1 Een resultaatgerichte aansturing van en toezicht op drinkwaterbedrijven, rioolbeheerders en Aquafin verzekeren en een efficiënte en effectieve inzet van middelen bewaken	152
OD 4.2 - Inzetten op een betere bescherming van onze bronnen voor drinkwater	153
OD 4.3: Zorgen voor een brongericht sedimentbeheer en het historische passief aan waterbodempluiling verminderen	153
OD 4.4: Betaalbaar water	153
SD 5 De stroomgebiedbeheerplannen actualiseren en optimaliseren voor een efficiëntere en effectievere uitvoering	154
OD 5.1 Een aangepast doelstellingenkader voor waterkwaliteit uitwerken	154
OD 5.2 Doelstellingen voor een verhoogde waterzekerheid verankeren.....	154
OD 5.3 Bindende maatregelenprogramma's opstellen om stapsgewijs de gestelde doelstellingen te realiseren en achteruitgang te voorkomen	154
SD 6 Vormgeven aan het integraal waterbeleid in de landbouw	154
OD 6.1 MAP 7 finaliseren met zorg voor water, bodem en natuur	154
OD 6.2 Een sector-, bedrijfs- en gebiedsgericht mestbeleid implementeren.....	155
OD 6.3 De begeleiding van land- en tuinbouwers versterken zodat ze de meest duurzame praktijken toepassen	156
OD 6.4 Het nitraatresidu implementeren als een efficiënt instrument.....	156
SD 7 Zorgen voor een adequate onderbouw van een evidence-based waterbeleid.....	156
OD 7.1 Via projectmatige monitoring en modellering de kennis over de toestand van het watersysteem verhogen.....	156
OD 7.2 Beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek versterken	156
OD 7.3 Een Vlaamse waterdataspace ontwikkelen.....	157
7.2 Budgettaire kader.....	157
7.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's).....	159
7.2.2 DAB's.....	161
7.2.3 Overige entiteiten onder gezag	166
7.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	167
VI. APPARAATSKREDIETEN	168
1. Departement Omgeving	169
PROGRAMMA QA - QB0 - DEPARTEMENT OMGEVING	169
2. Instituut voor natuur- en bosonderzoek (INBO).....	173
PROGRAMMA QA - QC0 - INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK	173
3. Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)	176
PROGRAMMA QA - QD0 - AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS.....	176
VII. LIJST MET AFKORTINGEN.....	179

VIII.	BIJLAGE: 'OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN' INCLUSIEF 'OVERZICHT BELEIDSEVALUATIES' EN 'OVERZICHT ONDERZOEKSINITIATIEVEN'	182
IX.	BIJLAGE METADATAFICHES.....	183

II. INLEIDING DOOR DE MINISTER

Beste lezer,

Vlaanderen is een plek waar mensen graag wonen, werken en leven. Met bruisende dorpen en steden, vruchtbare landbouwgronden, waardevolle natuurgebieden, een sterke economie en een goed uitgebouwd netwerk heeft onze regio grote troeven. Maar onze ruimte is eindig en de druk erop neemt toe.

We leven in budgettair uitdagende tijden. Toch kiest deze Vlaamse Regering er bewust voor om te blijven investeren in onze omgeving. We doen dat met overtuiging, omdat we geloven dat een leefbare, veerkrachtige en duurzame omgeving de basis vormt voor onze toekomst. Via de Blue Deal zetten we in op robuust waterbeheer, het herstel van natuurlijke waterlopen en het vergroten van de waterretentie in het landschap. Zo versterken we onze klimaatweerbaarheid en pakken we waterstress duurzaam aan.

Daarnaast investeren we in natuurherstel en stikstofsanering, met flankerend beleid dat onze landbouwers ondersteunt in deze transitie. Landbouw en natuur zijn geen tegenpolen, maar partners in een productief en veerkrachtig landschap. Onze landbouwers zorgen dagelijks voor kwaliteitsvol voedsel en onderhouden mee ons leefgebied. Tegelijk werken we aan extra bos en bouwen we aan biodiversiteit en gezonde ecosystemen.

Onze steden en dorpen zijn de motor van onze samenleving. Door te investeren in verdichting op maat, kwaliteitsvolle publieke ruimte en goede voorzieningen, maken we kernen aantrekkelijker om te wonen en te ondernemen. Zo kunnen mensen dicht bij huis vinden wat ze nodig hebben, terwijl we tegelijk meer open ruimte vrijwaren.

Een robuust omgevingsbeleid, gestoeld op data, monitoring en kennisontwikkeling, slaagt erin om ecologische, economische en maatschappelijke belangen met elkaar te verzoenen. Het vergunningenbeleid speelt hierin een sleutelrol. Investeringsen die bijdragen aan de duurzame transitie – van hernieuwbare energie en circulaire economie tot innovatieve landbouw – moeten efficiënt en transparant beoordeeld kunnen worden. Tegelijk streven we naar minder regeldruk en administratieve lasten, met regelgeving die afgestemd is op het Europese kader én de Vlaamse context.

De Vlaamse overheid moet zich opstellen als een betrouwbare en oplossingsgerichte partner, die helder communiceert, rechtszekerheid biedt en beslissingen neemt op basis van transparantie en vertrouwen. Alleen door samenwerking tussen overheden, bedrijven, burgers, landbouwers en het middenveld kunnen we bouwen aan een breed gedragen beleid dat de leefbaarheid versterkt, onze economie ondersteunt en Vlaanderen wapent tegen de uitdagingen van morgen.

Ik nodig u dan ook, samen met mijn administratie, uit tot verdere samenwerking doorheen 2026.

Jo Brouns

Vlaams minister van Omgeving & Landbouw

III. SAMENVATTING

Deze beleids- en begrotingstoelichting (BBT) heeft betrekking op alle activiteiten en begrotingskredieten van het beleidsdomein Omgeving binnen de bevoegdheden van het beleidsveld Omgeving en Natuur.

Voor elk inhoudelijk structuurelement (ISE) van het beleidsveld Omgeving en Natuur worden de strategische en operationele doelstellingen geconcretiseerd in een planning voor 2026. Daarnaast wordt ook per inhoudelijk structuurelement het budgettair kader beschreven. Deze BBT omvat geen rapportering. De rapportering wordt opgenomen in de BBT bij de begrotingsuitvoering.

In de volgende tabel vindt u het overzicht terug van de totaliteit van de begrotingskredieten die in deze BBT aan bod komen.

TOTAAL - OMGEVING EN NATUUR, excl. apparaatsuitgaven QA

(duizend euro)					
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	5.068	15.800	0	693.952	704.499
Bijstelling BO 2026	2.285	72.399	0	-3.009	-8.450
BO 2026	7.353	88.199	0	690.943	696.049

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat slechts 1 begrotingsprogramma Omgeving en Natuur met begrotingscode QC. Deze 1-op-1 opzet zorgt voor een transparant overzicht van de budgetten binnen dit beleidsveld.

De apparaatskredieten binnen programma QA die ingezet worden voor de activiteiten binnen het beleidsveld Omgeving, worden afzonderlijk besproken onder het hoofdstuk Apparaatskredieten achteraan deze BBT.

IV. TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

Niet van toepassing.

V. BELEIDSVELD OMGEVING EN NATUUR

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat 8 inhoudelijke structuurelementen (ISE), met begrotingscodes D tot en met O. Alle ISE maken deel uit van eenzelfde begrotingsprogramma QC.

De ISE van het beleidsveld Omgeving en Natuur zijn:

- Omgevingsbeleid ruimte en milieu (begrotingscode N)
- Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving (begrotingscode O)
- Afval en materialen (begrotingscode J)
- Bodem en ondergrond (begrotingscode E)
- Lucht (begrotingscode H)
- Water (begrotingscode D)
- Natuur en biodiversiteit (begrotingscode F).

In de volgende tabel vindt u het overzicht terug van de totaliteit van de begrotingskredieten die in deze BBT aan bod komen.

TOTAAL - OMGEVING EN NATUUR, excl. apparaatsuitgaven QA

	(duizend euro)				
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	5.068	15.800	0	693.952	704.499
Bijstelling BO 2026	2.285	72.399	0	-3.009	-8.450
BO 2026	7.353	88.199	0	690.943	696.049

PROGRAMMA QC - OMGEVING EN NATUUR

	(duizend euro)				
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	5.068	15.800	0	693.952	704.499
Bijstelling BO 2026	2.285	72.399	0	-3.009	-8.450
BO 2026	7.353	88.199	0	690.943	696.049

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat slechts 1 begrotingsprogramma Omgeving en Natuur met begrotingscode QC. Deze 1-op-1 opzet zorgt voor een transparant overzicht van de budgetten binnen dit beleidsveld.

De apparaatskredieten binnen programma QA die ingezet worden voor de activiteiten binnen het beleidsveld Omgeving, worden afzonderlijk besproken onder het hoofdstuk Apparaatskredieten achteraan deze BBT.

1. ISE RUIMTE EN MILIEU

1.1 Strategische en operationele doelstellingen

Benaming indicator	Ruimtebeslag in Vlaams Gewest
Definitie	Ruimtebeslag is het deel van de ruimte dat ingenomen wordt door onze nederzettingen. Het dient voor huisvesting, industrie, handel, diensten, transport, recreatie – en land- en tuinbouwinfrastructuur, zoals stallen en serres. Ook tuinen, parken en sportterreinen maken deel uit van het ruimtebeslag. Gebieden met landbouwteelten, weiden en natuur zijn geen ruimtebeslag.
Laatste gekende waarde	32,4% van Vlaanderen is ingenomen door ruimtebeslag. In de periode 2013-2022 is de oppervlakte van het ruimtebeslag toegenomen van 426 453 ha tot 441 512 ha, oftewel van 31,3% naar 32,4% van Vlaanderen. In 2022 was het dagelijks bijkomend ruimtebeslag 3,78 hectare. In 2019 was dit nog 6 hectare per dag.
Streefwaarde/- norm	De doelstelling is het bijkomende ruimtebeslag naar 0 hectare per dag in 2040 terug te dringen. Vlaanderen heeft als tussentijds doel om de toename van het ruimtebeslag te reduceren tot 3 ha/dag in 2025.
Beleidsmatige relevantie	SD1: De bouwshift realiseren OD1.1: De bouwshift als hefboom Een succesvolle realisatie van de bouwshift kan het bijkomend ruimtebeslag terugdringen tot 0 hectare. Deze indicator is weerhouden in de conceptnota BRV (goedkeuring 14/7/2025).
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 11: Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.
Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt niet de volledige ISE.
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/ruimtegebruik/ruimtebeslag

SD 1 Bouwshift realiseren

OD 1.1 De bouwshift als hefboom

Met de opmaak van het **Beleidsplan Ruimte Vlaanderen** (BRV), een visie op de ruimtelijke ontwikkeling in Vlaanderen, willen we de bouwshift versnellen. Op 14 juli 2025 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota BRV goed. Deze conceptnota is nu in bespreking met de strategische adviesraden, provincies, steden en gemeenten, experts en het brede publiek. In 2026 leggen we een **voorontwerp BRV en MER** neer (zie ISE thema- overschrijdend instrumentarium, OD 3.1) waarin we de strategische visie en de verschillende operationele beleidskaders uitwerken. We bewaken dat de acties in het BRV inzetten op ruimtezuinigheid en stimuleren van een transformatie van onze ruimte.

Belangrijk voor de bouwshift zijn knooppuntontwikkeling en het kwalitatief, duurzaam en klimaatrobuust inrichten van de ruimte die we benutten en de uitrol van het instrumentendecreet. We waken tegelijkertijd ook over de betaalbaarheid van de bouwshift door ervoor te zorgen dat ook het ogenblik van verwerking effectief doorweegt in de bepaling van de planschadevergoeding, zonder afbreuk te doen aan het principe van correcte vergoeding. Daarvoor delen en centraliseren we kennis en expertise rond **groenblauwe oplossingen** en **ondersteunen** we **transformaties** op wijkniveau. Vlaanderen moet ook het goede voorbeeld geven. Ik bekijk daarom samen met mijn collega bevoegd voor Mobiliteit hoe bepaalde ruimtevragen voor mobiliteit, klimaatadaptief kunnen aangepakt worden. aangepakt worden.

Met mijn collega bevoegd voor Economie bekijk ik hoe we functieverweving en een winkelshift naar de woonkernen kunnen stimuleren. Tegelijk werken we binnen de taskforce actieplan 'ruimte voor bedrijvigheid' rond de nood aan voldoende beschikbare en bruikbare bedrijventerreinen. Ik werk ook mee aan de door VLAIO i.k.v administratieve vereenvoudiging (Regelrecht) opgezette evaluatie van het decreet Integraal Handelsvestigingsbeleid.

Met mijn collega bevoegd voor Wonen bekijk ik hoe de nood aan bijkomende betaalbare woningen kan gerealiseerd worden op goedgelegen locaties, onder meer via transformaties en gerichte verdichting dewelke ook kan bijdragen aan de opgaves rond groenblauwe dooradering, leefbare buurten, voldoende hoog voorzieningenniveau.

In gebieden die overstroomd bij intense neerslag moeten we water opnieuw voldoende ruimte geven. We werken daarom verder aan de **afbakening van de watergevoelige openruimtegebieden en stoppen met bouwen in deze gebieden**. Alle relevante betrokkenen geven we hierbij inspraak. We gaan consequent in beroep indien lokale besturen onzorgvuldig gemotiveerde vergunningen afleveren in overstromingsgevoelige gebieden. Om de afbakening van WORG's vlotter te doen verlopen, vereenvoudigen we de procedure voor het vaststellen ervan.

We **bewaken de betaalbaarheid van de bouwshift** en verhogen de voorspelbaarheid en transparantie, voor zowel lokale besturen als voor de betrokken eigenaars, omtrent de kostprijs van de **planschade**. We zorgen voor een standaardmethode voor de bepaling van de eigenaarswaarde die met de verwervingswaarde en het tijdstip van verwerving rekening houdt.

Om de nodige **publiek-private samenwerking en onderhandeling** voor de bouwshift te activeren, werken we enkele pilootcases uit.

OD 1.2 De bouwshiftconvenant als experiment

De Brownfieldconvenant wordt door veel betrokkenen sterk gewaardeerd voor haar probleemoplossend vermogen. Naar analogie **experimenteren we richting een bouwshiftconvenant**. We testen welke ondersteuningsnoden voor lokale overheden en andere initiatiefnemers het grootst zijn.

OD 1.3 De bouwshift vraagt grondbeleid

Om de beschikbare ruimte optimaal te benutten en bijkomend ruimtebeslag te vermijden, voeren we een beleid dat gericht is op het behouden en herstellen van open ruimte (zie OD 3.4). Tegelijk stimuleren we eigenaars tot hergebruik of sloop van leegstaande of verwaarloosde panden. We zetten daarbij onder meer in op heffingen op **langdurige leegstand en verwaarlozing van gebouwen**.

Een kwalitatief aanbod aan duurzame en betaalbare woningen voorzien in combinatie met respect voor de eigenheid en de noden van de buurt én het vrijwaren van voldoende ruimte voor natuur, landbouwgrond en water, is een uitdaging. We formuleerden in samenwerking met het beleidsveld Wonen de ambitie om tegen 2050 450.000 extra kwalitatieve, meer betaalbare en duurzame woningen te realiseren. We richtten daarvoor in 2025 een **Taskforce Wonen - Ruimte** op. In het voorjaar van 2026 leggen we een actieplan voor aan de Vlaamse Regering op basis van de eerste resultaten van de taskforce. Na de goedkeuring van het actieplan, zal de taskforce de verschillende actoren ook nog verder ondersteunen bij de realisatie van de gepaste initiatieven.

SD 2 Economie en duurzaamheid gaan hand in hand

OD 2.1 Economie, motor voor leefbaarheid en maatschappelijke ontwikkeling

Ter ondersteuning van de meervoudige transities waar de Vlaamse zeehavens voor staan werk ik samen met minister De Ridder, bevoegd voor havens, binnen de **Vlaamse Havenstrategie** aan een verdere concretisering. Dit gebeurt via een gericht **programma voor elk havengebied** en de directe omgeving: Oostende, North Sea Port en Port of Antwerp-Bruges. We werken verder aan het GRUP Evaluatie en herziening afbakening Zeehavengebied Brugge, het nieuwe GRUP leidingen E34 West ter hoogte van de Waaslandhaven, en het GRUP Zelzate Oost.

Ook rond de **luchthaven Brussel-Nationaal** wil ik gezondheid en leefbaarheid in de regio verzoenen met de groeikansen van de luchthaven als economische motor voor heel Vlaanderen. In 2026 werk ik in samenwerking met de diensten van mijn federale collega minister Crucke en met een procesbegeleider verder aan de **Europese balanced approach-procedure**. Hierbij wordt ook afgestemd met de collega bevoegd voor MOW. Via een technische samenwerking en met betrokkenheid van het middenveld stellen we een longlist op van mogelijke geluidsreducerende maatregelen en bereiden we een voorkeursscenario voor, dat in 2026 aan de Vlaamse regering wordt voorgelegd. Eveneens samen met minister Crucke starten we een interbestuurlijke werkgroep op die de 'Balanced Approach-procedure' koppelt aan de andere initiatieven, zoals de vliegwet, om een lange termijnvisie en een stabiel operationeel kader voor de luchthaven te waarborgen.

We werken ook verder aan een **ruimtelijk-economische visie** voor dit gebied, waarmee we de reconversie en opwaardering van meer dan 500 hectare aan luchthavengebonden bestemmingen en andere bedrijvenszones willen versnellen, en zo een nieuwe economische impuls geven.

Ik geef verder uitvoering aan de Geluidsactieplannen voor de mitigatie van geluidshinder en werk hiervoor in het bijzonder samen met de collega minister van MOW.

Om de **inplanting van bijkomende hernieuwbare energie-installaties** en de **nodige net- en opslaginfrastuctuur** mogelijk te maken, leg ik samen met mijn collega bevoegd voor Energie de laatste hand aan de implementatie van de nieuwste Europese Richtlijn Hernieuwbare Energie, waarop deze in werking zal treden. We bewaken daarbij het lokale draagvlak voor bijkomende installaties zoals voorzien in Omzendbrief OMG/2025/01 betreffende afwegingskader en randvoorwaarden voor de oprichting van windturbines. We onderzoeken bestemmingsneutraliteit voor hernieuwbare energie en sluiten een convenant af met de windsector. De sector wordt gevraagd om goede praktijken te inventariseren en met een gedragen voorstel te komen om vertragingen door bezwaren en procedures te verminderen en het **draagvlak bij omwonenden en lokale besturen te vergroten**.

We dragen actief bij aan de realisatie van het industrieplan onder meer op vlak van vergunningen en circulaire economie om de Vlaamse industrie op een duurzame manier versterken. Samen met de vier industriefederaties binnen het Vlaams **Industrieforum** overleggen we ifv oplossingen voor de omgevingsknelpunten die in het industrieplan zijn opgenomen

OD 2.2 Ruimte voor Economie

Om economische groei en werkgelegenheid te ondersteunen, moeten we de nodige ruimte voor bedrijvigheid vrijwaren en beschikbaar stellen. Dat doen we in samenwerking met de minister van Economie en VLAIO, door uitvoering te geven aan het **actieplan 'ruimte voor bedrijvigheid'**. We nemen acties om meer te kunnen doen met beschikbare ruimte alsook om samen met de provincies bijkomende ruimte te voorzien waar nodig. We stemmen hierover ook af met de stakeholders in de klankbordgroep.

We werken in dit kader ook aan een aanbod om (bouw-)actoren en adviseurs bewust te maken van de **mogelijkheden van bouwen of uitbreiden in het woonwerkweefsel** en hen handvaten te geven om deze in de praktijk te brengen. Via het **lerend netwerk rond Verweving** delen we goede praktijken en kennis rond verweven werklocaties.

We bekijken in samenwerking met VLAIO ook welke de goed gelegen bedrijventerreinen zijn en welke terreinen leeg staan en starten planteams **op** voor de bestemming van enkele strategisch belangrijke nieuwe bedrijventerreinen. We bekijken daarnaast ook waar leegstaande bedrijventerreinen een nieuwe invulling kunnen krijgen. Voor een bovenlokaal aanbodbeheer van bedrijventerreinen is de **monitoring van (her)bestemmingen en ruimtebeslag** nodig. We bekijken daarvoor de juiste aanpak en maken we werk van een compensatienorm voor bedrijventerreinen.

We faciliteren ook de toepassing van **pijpleidingen als volwaardige, duurzame transport-modus**, o.m. via het nieuwe **GRUP** Leidingen E34 Waaslandhaven . We overleggen met de stakeholders over de noden en aanpak van bijkomende ruimte voor pijpleidingen.

SD 3 Een veerkrachtig en gedifferentieerde open ruimte

OD 3.1 Het openruimtepact ondersteunt duurzaam landgebruik

We zorgen voor een betere afstemming tussen de bestemming en het gebruik van de open ruimte, daartoe willen we komen tot een **openruimtepact** met de openruimtestakeholders. Dit krijgt zijn uitwerking in de dialoog met de stakeholders, bij de opmaak van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en de beleidskaders voor de open ruimte. Het uitwerken van strategieën en instrumenten om enerzijds tot een effectieve realisatie van de bijkomend af te bakenen natuur- en bosgebieden te komen en eventuele drempels hierbij weg te werken, en anderzijds te verzekeren dat de afgebakende agrarische gebieden gevrijwaard blijven voor de beroepslandbouw maakt daar deel van uit.

Ondertussen zetten we de **AGNAS-werking** verder. Het huidige tempo van herbestemming via het AGNAS proces ligt op ca. 425 ha extra bos en natuur per jaar. Dit wensen we op ca. 1.500 ha per jaar te brengen. De verhoging zal ook bijkomende personeelsinzet vragen. We richten ons op het **vrijwaren en differentiëren van** de ruimtelijk-functioneel **samenhangende gebieden voor de beroepslandbouw**, de afbakening van de in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) voorziene **bijkomende natuur- en bosgebieden** en natuurverwevingsgebieden (VEN/IVON).

Waar nodig worden de bestaande gebiedsgerichte visies op landbouw, natuur en bos en aanduiding van de herbevestigde agrarische gebieden geactualiseerd.

OD 3.2 Omgeving ondersteunt duurzame landbouw

In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (**PAS**) geven we verder uitvoering aan de vrijwillige stopzetting van de varkenshouderijen. Twee oproepen hebben geleid tot de vrijwillige stopzetting van 367 varkensbedrijven. Ook in 2026 kunnen stopgezette varkensbedrijven nog beroep doen op vergoedingen voor het slopen van de stopgezette stallen. Daarnaast zorgen we voor de verdere afhandeling van de aanvragen flankerend beleid van oranje bedrijven en bedrijven in de maatwerkgebieden. We voorzien opnieuw vergoedingen voor toepassing van de nultbemesting in SBZ-H gebieden in groene bestemming, zoals bepaald in het stikstofdecreet. Na goedkeuring van de regeling rond (vrijwillige) nultbemesting in VEN zullen we ook van deze vergoedingen werk maken.

In kader van de goede afstemming tussen het landbouw- en omgevingsbeleid kwam in een brede voedselcoalitie de **Vlaamse Voedselstrategie** tot stand. Specifiek met de voedseldeal agro-ecologie gaan we aan de slag met de resultaten van de buitenlandse bevindingen en integreren we verder agro-ecologische principes en praktijken in vorming en opleiding voor landbouwers. We ondersteunen de komende jaren de lokale besturen om aan de slag te gaan met de Vlaamse voedselstrategie via Local4Food. Vlaanderen blijft een trekkersrol opnemen om voedselverlies maximaal te verminderen.

We ondersteunen en begeleiden landbouwbedrijven en de agrovoedingssector naar **verdere verduurzaming**. We blijven op Vlaams niveau meewerken aan de standpuntbepaling voor het MFF en het gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2027. Daarbij pleit ik voor een eenvoudig en toekomstgericht Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Voldoende budget voor het GLB is cruciaal bij de correcte vergoeding van onze land- en tuinbouwers en om een duurzaam landbouwmodel te realiseren. De middelen voor Vlaanderen van het GLB mogen niet verminderd worden. De verdeelsleutel in het GLB moet maken dat onze landbouwers erop

vooruitgaan.

OD 3.3 Geïntegreerde openruimteprojecten realiseren

In de **landinrichtingsprojecten** Antwerpse Zuidrand, de Vlaamse Ardennen en Maasvallei fase 2 zetten we in op lokaal gedragen bosuitbreidingsdoelen, natuurherstel-, klimaat- en watermaatregelen. We bekijken de opportuniteit en de haalbaarheid van twee nieuwe landinrichtingsprojecten in het IJzerbekken en Weerbare Westhoek enerzijds en in de Voerstreek anderzijds.

De **kadernota stikstofsanering** creëert het kader voor bijkomende inzet van land- en natuurinrichting, en de **maatwerkgebieden**.

In uitvoering van de **taskforce hoogwaterveiligheid IJzer**, zetten we verder in op de bovenstroomse inrichting van het landbouwgebied (de IJzerflanken). We wenden hiervoor onder andere de middelen ruilverkaveling aan en starten een nieuw landinrichtingsproject op waarmee de taskforce op het terrein uitvoering kan geven. We blijven ook in andere gebieden waterbeheerders ondersteunen bij de opmaak van inrichtingsnota's voor ontsluiting van het instrumentarium landinrichting.

We werken verder aan **ecologische ontsnippering**, onder meer via de opmaak van het nationaal natuurherstelplan. Om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten, worden nieuwe maatregelen ook geprioriteerd op basis van kostenefficiëntie en haalbaarheid. We zetten in op quick-wins en we monitoren de effectiviteit van gerealiseerde ontsnipperingsmaatregelen met een focus op kennishiaten, innovatie en kostenoptimalisatie.

OD 3.4 Grondbeleid in functie van het bewaren van open ruimte

Via een **25-tal lokale grondenbanken** verwerven we in 2026 gronden voor de realisatie van strategische water-, natuur- en infrastructuurdoelen én creëren we toekomstmogelijkheden voor de betrokken landbouwers. Via deze weg zet ik met de Vlaamse Grondenbank in op aankoop van strategische gronden in de open ruimte, rekening houdend met actief landbouwgebruik.

Een onderdeel van het **flankerend beleid IHD-PAS** is de grondenbank die erop gericht is om landbouwers met relevante gronden in functie van het habitatgebied uit te ruilen zodat we de instandhoudingsdoelstellingen kunnen realiseren. In 2026 investeren we hierin met het stikstofsanerings- en natuurherstelprogramma en om de realisatie van de Europese instandhoudingsdoelstellingen te verzekeren.

Met de **grondenbank Blue Deal** blijven we ook in 2026 met Blue Deal-middelen investeren in overstromingsgevoelige gebieden en in gebieden noodzakelijk voor waterinfiltratie en -berging. Daarnaast zetten we met diezelfde middelen in op de verdere uitvoering van de Blue Deal.

We handhaven onze budgettaire inspanningen voor bosuitbreiding in het kader van de bosalliantie met de **grondenbank Bebossing** en met de effectieve bebossing in de lopende geïntegreerde projecten.

Tot slot zetten we de gronden en bedrijven die we verwerven in het kader van PAS altijd in voor het ondersteunen van de landbouw dan wel realisatie van Europese natuurdoelen.

We maken de lokale overheden ervan bewust dat ook zij hun **publieke landbouwgronden** kunnen aanwenden voor jonge land- en tuinbouwers en landbouwers die agro-ecologische landbouwtechnieken toepassen, waaronder

duurzame teeltpraktijken. Het lerend netwerk rond publieke gronden waarin de administraties Agentschap Landbouw en Zeevisserij, ILVO, Departement Omgeving en VLM nauw samenwerken, zal de kennis rond actieve inzet van publieke landbouwgronden bundelen en zo de lokale overheden ontzorgen.

We keuren een decreet goed dat een **faciliterend grondaanbod voor landbouwers** regelt bij aankopen voor natuur- of bosrealisatie in agrarisch bestemde gebieden, buiten HAG en niet gelegen in SBZ of VEN. De vergunningsplicht voor bebossing vervalt op de gronden die op deze manier werden verworven. Naar analogie, werken we een voorkooprecht uit in VEN en groene bestemmingen voor ANB of verenigingen die een natuurbeheerplan willen realiseren.

OD 3.5 Lokale coalities ondersteunen

De opdrachten in de Open Ruimte zijn zo groot dat we voor terreinrealisaties om de doelen te halen ook rekenen op sterke lokale samenwerkingsverbanden. Gestuurd door lokale kennis van zaken en op maat van het gebied zijn lokale gebiedscoalities de motor van terreinrealisaties in hun gebied. **Het Open Ruimte Platform** zet al 10 jaar in op het ondersteunen van deze lokale gebiedscoalities.

We zetten de lopende open ruimteprogramma's voort (Water-Land-Schap met inbegrip van Lokale Blue Deals, Landschapsparken, Vlaanderen Breekt Uit, Grondzaken en Luwte-oases) en integreren waar mogelijk in de geïntegreerde gebiedsgerichte werking.

In het kader van de Blue Deal 2025-2029 ondersteunen we lokale gebiedscoalities en gaan daarbij op de schouders staan van de opgebouwde expertise, dynamiek en uitvoeringskracht van **Water+Land+Schap**. We zetten de logische volgende stap: met het instrument van de Lokale Blue Deals bieden we lokale gebiedscoalities de kans om een volwaardig partnerschap te sluiten met de Vlaamse overheid. Op Vlaams niveau organiseren we daartoe een **geïntegreerde gebiedsgerichte werking**. We lanceren in 2026 een oproep Water+Land+Schap 3.0. Tegelijkertijd vertaal ik de lessen vanuit de landbouwbegeleiding naar voorstellen die kunnen worden meegenomen in de instrumenten van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

Voor de **Landschapsparken** zetten we het begeleidingstraject verder om de erkende parkbureaus inhoudelijk te ondersteunen en bieden we ondersteuning voor een optimale participatie van landbouwers en andere stakeholders in de werking van deze parken. De nodige middelen voor een performante werking en beheer van de parken worden voorzien.

Binnen het **programma Vlaanderen Breekt Uit** voeren we in 2026 acties uit om de pijnpunten en drempels voor ontharding, zoals geïdentificeerd in de afgelopen en lopende subsidietrajecten en gevoerd onderzoek, te ontmantelen en goede voorbeelden door te vertalen tot reguliere praktijken.

In het **programma Grond+Zaken** zetten we het pioniersnetwerk van bodemzorgers verder om zo de positieve voorbeelden van goede bodemzorg meer in de aandacht te brengen en hierrond uitwisseling te organiseren. We laten de praktijkervaringen van deze pioniers doorstromen in het proces van het Vlaamse bodembeleid.

Het **programma Luwte-oases** zorgt met inspirerende voorbeelden, een ontwerp-gids en tools voor ontwerpend onderzoek en luwte-onderzoek, voor inspiratie aan lokale besturen die aan de slag willen gaan met luwte-oases op hun grondgebied. Door verder in te zetten op een samenwerking met de Vereniging

voor Openbaar Groen bereiken we een ruimer publiek van lokale ambtenaren.

We maken werk van het **Besluit op de Regionale Landschappen** (zie OD 2.3)

SD 4 Een gezonde en veilige leefomgeving: goed voor mens en natuur

OD 4.1 Minder stikstof voor natuurherstel

We geven verdere uitvoering aan de PAS.

Er wordt in 2026 verder werk gewerkt aan de uitvoering van stikstofsaneringsmaatregelen op landschaps- en perceelsschaal voor de stikstofgevoelige habitats waarvoor de SBZ-H in kwestie zijn aangewezen.

Het **elektronisch monitoringssysteem voor luchtzuiveringssystemen** in de landbouwsector wordt geïntroduceerd als onderdeel van het Vlaams luchtbeleidsplan 2030.

We werken verder aan de opmaak van technische richtlijnen voor emissiemeetpunten, meettechnieken en meetapparatuur voor mestverwerkers in het kader van **Ammoniakemissiereducerende Maatregelen (AER-maatregelen)** voor mestverwerkers.

We bekijken hoe we de snelheid van de administratieve procedure, erkenning en vergunningen van bepaalde technieken binnen het Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt (WeComV) kunnen versnellen, zonder afbreuk te doen aan voldoende wetenschappelijke zekerheid dat de beoogde milieuprestaties worden behaald.

In dat kader wordt voorzien in de uitwerking van een PAS-maatregel op maat van grondgebonden, circulaire veehouderijen.

De **monitoring en de verfijning van de verschillende modellen** zetten we verder (zie ISE Lucht, OD 2.4). We brengen de milieudruk **vermesting** in onze beschermde natuur correcter in beeld via de PAS-effectmonitoring (zie ISE Natuur en biodiversiteit, OD 4.1).

Om de **administratieve last** voor de vergunningsaanvrager te beperken bij de **beoordelingskaders**, werken we verder aan een integratie van de verschillende PAS-berekeningen in de online tools.

Ook werkt de Wetenschappelijke Interdisciplinaire Commissie (WIC) aan een advies over het **Stikstofbeleid na 2030**.

Verder wordt beter **samengewerkt met Nederland rond de stikstofaanpak** in het Vlaams-Nederlands grensgebied via de in 2025 opgerichte samenwerkingsorganen. We verbeteren en faciliteren de informatie-uitwisseling tussen de grensprovincies, de rijksoverheid en de Vlaamse overheid.

Via het **flankerend beleid** (zie OD 3.2) steunen we de landbouwers om emissiereductiemaatregelen toe te passen en om de transitie te faciliteren naar landbouwactiviteiten met een verminderende stikstofimpact. We maken werk van de aanpak van de **maatwerkgebieden** (zie OD 3.3). We voeren het instandhoudingsbeleid en stikstofsaneringsprogramma uit (zie ISE Natuur en biodiversiteit, OD 1.2).

OD 4.2 Zorgwekkende stoffen: voorkomen, aanpakken en beheersen van vervuiling

We zetten verder in op de beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking in de **hub Zorgwekkende Stoffen (ZS)**. Gebruik makend van deze samenwerkingsstructuur en rekening houdende met de conceptnota 'Visie zeer zorgwekkende stoffen', de gezondheidsdoelstelling milieugezondheidszorg en de aanbevelingen van de PFAS-onderzoekscommissie werken we een **beleidsplan ZS** uit. Dit plan richt zich op het voorkomen en tegengaan van vervuiling en het saneren van het historisch passief, waar mogelijk op een geïntegreerde manier, over milieucompartimenten en beleidsdomeinen heen. Bij het formuleren van dit breed gedragen beleidsplan dat de nodige rechtszekerheid biedt op (middel-)lange termijn, verzeker ik de betrokkenheid van **relevante stakeholders in een klankbordgroep ZS**. Het beleidsplan ZS wordt in 2026 voorgelegd aan de adviesraden met het oog op goedkeuring door de Vlaamse Regering.

We voeren de acties in het **PFAS-actieplan**, het **actieplan voor dioxines en PCB's** (zie ISE lucht OD2.1) en het **Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidegebruik** verder uit. We nemen initiatief om het gebruik van pesticiden in te perken, in het algemeen én in het bijzonder in kwetsbare gebieden en de buffers errond, voor een betere bescherming van waardevolle natuur, voor het herstel van de populaties van bestuivers, van actieve winningszones van oppervlaktewater en grondwater en van kwetsbare bevolkingsgroepen.

We geven uitvoering aan het strategisch plan inzake de bescherming van het drinkwater, met concrete acties per onttrekkingsgebied op basis van een risicobeoordeling, overeenkomstig de bepalingen van het drinkwaterbesluit. Onder andere een verbod op moeilijk verwijderbare stoffen (zoals bijvoorbeeld PFAS) maakt hier deel van uit. We onderzoeken hoe we dit het beste doen, waarbij we oog hebben voor de beschikbaarheid van alternatieven.

We volgen de Europese ontwikkelingen rond PFAS-uitfaseringsvoorstel verder op. We blijven ijveren voor een Europese uitfasering van PFAS op voorwaarde dat er voor de toepassing een gelijkwaardig en mens- en milieuvriendelijk alternatief voorhanden is.

We bereiden de ontwikkeling voor van een **regeling voor de monitoring** van de omgeving door bedrijven met relevante uitstoot, onder andere rekening houdend met de voorwaarden ter zake die de herziene RIE in het vooruitzicht stelt (zie ISE lucht, OD2.1). We ontwikkelen specifieke normenkaders voor PFAS in de omgevingslucht en bij depositie, wat bijdraagt aan een bredere aanpak van luchtkwaliteitsbeheer.

Voor **hotspots van vervuiling** voorzien we de verdere ontwikkeling van een geïntegreerde benadering om de beheersing en sanering van de verontreiniging te coördineren en waar nodig in de mate van het mogelijke te versnellen. We bestendigen de **regionale gebiedscoördinatie voor de regio Zwijndrecht**, die werd getroffen door de PFAS-vervuiling van 3M, zodanig dat de verschillende trajecten op elkaar worden afgestemd. Er wordt een communicatiecharter uitgerold om laagdrempelige communicatie naar de burger te waarborgen.

We zorgen ook voor de nodige kennisopbouw door middel van een **transversaal ZS onderzoeksprogramma** met specifieke aandacht voor onder andere innovatieve technieken zoals 'non-targeted analysis' (NTA), microplastics en het gebruik van ecotoxicologisch gebaseerde metingen.

Impactmeting speelt een essentiële rol in de voorbereiding en de evaluatie van het Vlaamse omgevings- en gezondheidsbeleid met captatie van mogelijke

negatieve interacties (bijvoorbeeld ten gevolge van zorgwekkende stoffen) als van positieve (bijvoorbeeld ten gevolge van natuur). We zetten hiervoor verder in op een **humaan meetnet** (Vlaams Humaan Biomonitoringprogramma) in uitvoering van het Europese HBM-programma.

We ontwikkelen verder betrouwbare **meetmethoden voor PFAS en andere ZS** voor de verschillende milieucapartimenten ten behoeve van een rechtszeker en wetenschappelijk onderbouwd beleid.

We leggen een focus op de doorvertaling naar beleid van de studie in verband met een **intra-federaal financieringsmechanisme** om voor PFAS het principe dat 'de vervuiler betaalt' in de praktijk te brengen.

De werking van het **Kenniscentrum Innovatieve Saneringstechnieken** (KIS) zetten we verder en we gaan aan de slag met de resultaten van de eerste evaluatie (zie ISE Bodem en Ondergrond, OD 2.3).

We ontsluiten en visualiseren data over de impact van **houtstook** op het binnenmilieu met meetcampagnes en sensibilisering in uitvoering van het Luchtbeleidsplan (zie ISE Lucht, OD 2.2).

De mogelijke aanwezigheid van **asbest** en andere zorgwekkende stoffen is een aandachtspunt bij de recyclage van afvalstromen (zie ISE Afval en Materialen, OD 1.4), net als de aanwezigheid van zorgwekkende stoffen in biota (zie ISE Natuur en Biodiversiteit, OD4.1).

OD 4.3 Omgevingsveiligheid

Er moet een logische samenhang zijn tussen besluitvorming van de risico's op **Seveso-inrichtingen** en de gevolgen van gebeurtenissen die zich op niet-Seveso-terrein bevinden, zoals een zware emissie, brand, explosie of mechanisch falen als gevolg van onbeheerste ontwikkelingen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn. Daarom onderzoeken we of een **toetsingsinstrument** kan uitgewerkt worden om te bepalen wanneer een risicoanalyse een meerwaarde heeft voor de externe veiligheidsrisico's voor zowel Seveso als niet-Seveso-inrichtingen.

Om een versnelde uitrol van waterstof, ammoniak en andere vaste, verplaatsbare en mobiele toepassingen met **alternatieve duurzame brandstoffen** in het kader van de energietransitie mogelijk te maken, evalueren we het instrument **veiligheidsrapportage**.

Om het **toezicht op de veiligheid van aardgasdistributie-installaties te implementeren**, maken we werk van Vlaamse handhavingsbepalingen en passen we een nieuwe Vlaamse Veiligheidscode toe.

OD 4.4 Beperken van (milieu)overlast

De Burgerbevraging Leefomgevingskwaliteit Vlaanderen, uitgevoerd eind 2023, maakt duidelijk dat heel wat Vlamingen hinder ondervinden van **omgevingslawaaï** in en om hun woning. We maken in samenwerking met onze partners verder werk van de uitvoering van de geluidsactieplannen 2025-2029 voor belangrijke wegen, belangrijke spoorwegen en de luchthaven Brussel-Nationaal. We maken ook werk van de **operationalisering van de stedenbouwkundige verordening in de luchthavenregio**.

We werken daarnaast aan andere beleidsacties om omgevingslawaaï waar mogelijk te verminderen. Zo wordt een **code van goede praktijk** uitgewerkt met focus op het beperken van **geluids- en trillingshinder** veroorzaakt door bouw- en

sloopactiviteiten.

Op het **geluidsmeetnet** worden nieuwe meetposten op **strategische locaties** geïnstalleerd om omgevingslawaai te monitoren. Ook wordt de **webrapportering** verder geoptimaliseerd.

We besteden extra aandacht aan ontsluiting en visualisatie van data in verband met **straling** voor verschillende betrokken stakeholders en het brede publiek. In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering in kader van het meten van de blootstelling aan magnetische velden van hoogspanningsverbindingen en -stations, bouwen we het **proefproject sensor- gebaseerd meetnet** verder uit om de **blootstelling aan niet-ioniserende ELF-straling** te monitoren en mee te nemen in de besluitvorming. We voeren verder onderzoek naar blootstelling aan andere stralingsbronnen met partners zoals IMEC. Hierbij rollen we ook een proefproject voor **een sensorgebaseerd meetnet voor niet-ioniserende RF-straling** verder uit.

1.2 Budgettair kader

De beleidskredieten onder dit ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu (N) hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de werkingsuitgaven van VLM voor:
 - de beleidsondersteunende werking toe te wijzen aan dit ISE (inclusief de lonen);
 - vergoedingen (inclusief beheerovereenkomsten) in uitvoering van het mestdecreet en ingevolge het plattelandsontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen;
 - gebruikersschade en kapitaalschade;
 - ruilverkaveling, landinrichting en de grondenbanken;
- de uitgaven van het departement Omgeving voor:
 - beleidsondersteunend onderzoek en kennisopbouw, basisdata, monitoring rond omgevingskwaliteit, gezondheid, ruimtelijke ontwikkeling, ...;
 - het opmaken van omgevingsbeleid en het realiseren van een betere gezondheid beheersen van risico's (omgevingsveiligheid, geluidsactieplannen);
 - de afstemming tussen ruimtelijk beleid en mobiliteitsbeleid (o.a. regionale mobiliteitsplannen);
 - gebiedsontwikkeling en gebiedsgerichte samenwerking tussen Vlaamse en lokale beleidsactoren en andere belanghebbenden;
 - het stimuleren van een transitie richting een groene economie;
 - het ondersteunen van lokale en bovenlokale omgevingsprojecten van publieke en private partners;
 - het uitbouwen van lerende netwerken en leertrajecten;
 - de beleidsondersteuning inzake ruilverkaveling en landinrichting;
 - de werking van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen;
 - de werking van het BRV-Fonds, inclusief de planschade- en planbatendossiers ter realisatie van de bouwshift, het financieren van het Bouwshiftfonds voor lokale overheden en de uitgaven in het kader van het Vlaamse ruimtelijke beleid.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2026.

OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU, MVG excl. DAB**(duizend euro)**

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	9.212	-873	8.339	12.179	-1.697	10.482
Toelagen (interne stromen (IS))	86.662	-1.941	84.721	86.152	-1.941	84.211
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	1.030	-205	825	1.030	-205	825
Totaal	96.904	-3.019	93.885	99.361	-3.843	95.518

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2026 ter invulling van alle strategische en operationele doelstellingen onder deze ISE een VAK-budget voorzien van in totaal 183,1 miljoen euro. Dit betreft 93,9 miljoen euro via de uitgavenbegroting (tabel hierboven), 68,7 miljoen euro binnen de DAB BRV-fonds en aanvullend 20,5 miljoen euro binnen de DAB MINAfonds (zie verder voor de toelichting per artikel voor de fondsen). Aanvullend aan deze beleidsbudgetten worden ook in belangrijke mate apparaatsbudgetten (zie Hoofdstuk Apparaatskredieten) ingezet ter invulling van de SD's en OD's binnen deze ISE.

Het budget 2026 voor deze ISE vermindert in totaal met 8,7 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2025. In hoofdzaak is dit het gevolg van de bijstelling van de ingeschreven planschadebudgetten voor het Lokaal Bouwshiftfonds met 8 miljoen euro (zie artikels QBZ-3QCG2NH-IS en QBZ-3QCG2NG-WT). Deze bijstelling is opgenomen in de begrotingsafspraken 2026, en brengt met zich mee dat er in totaal 42 miljoen euro wordt ingeschreven voor het Lokaal Bouwshiftfonds in plaats van 50 miljoen euro in 2025. Dit budget volstaat om de verwachte planschadedossiers in 2026 te financieren.

De dotatie aan VLM op artikel QB0-1QCG2NY-IS omvat circa 66,4 miljoen euro. VLM oefent haar taken echter uit binnen 4 verschillende ISE (Plattelandsbeleid, Water, Natuur en biodiversiteit en Omgevingsbeleid ruimte en milieu). De financiering van de taken die VLM uitvoert, verloopt binnen de ISE Omgevingsbeleid Omgeving en milieu via toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Het budget van dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid ruimte en milieu.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor

bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

1.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QB0-9QCGANA-OW - VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit ontvangstenartikel worden de inkomsten geïnd van de retributies die moeten betaald worden door de aanvragers van conformiteitsattesten voor zendantennes en de retributies die moeten betaald worden door de netbeheerders van hoogspanningsverbindingen. Met deze inkomsten zullen de uitgaven gefinancierd worden in het kader van diverse taken binnen het departement Omgeving m.b.t. de normering van zendantennes (o.a. kosten m.b.t. de beoordeling van aanvragen van conformiteitsattesten, ICT aanpassingen om aanvragen van conformiteitsattesten te verwerken, expertadvies en onderzoek nodig voor de beoordeling van aanvragen voor een attest, gezondheidsonderzoek en technische ontwikkelingen, het opstellen en bijhouden van een kadaster en het regelen van het online betalingsverkeer voor het innen van de retributies). Ook de uitgaven voor het uitvoeren van monitoring met sensoren en simulaties bij de wijziging of oprichting van nieuwe hoogspanningsverbindingen of hoogspanningsstations worden met deze inkomsten gefinancierd.

De inkomsten op dit artikel zijn gelinkt aan de uitgaven op artikel QB0-1QCG2NA-WT.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	650	0	0
Bijstellingen BO 2026	98	0	0
BO 2026	748	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De raming van de retributies zendantennes is gebaseerd op het geschatte aantal aanvragen voor conformiteitsattesten en de kostprijs van de retributies. De raming van de retributies hoogspanningsverbindingen is gemaakt op basis van overleg over het aantal geplande projecten met de netbeheerders en de complexiteit en reikwijdte ervan.

QB0-9QCGTNI-OL - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit nieuwe artikel omvat de ontvangsten van financiële zekerheden voor diepegeothermieprojecten.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	600	0
BO 2026	0	600	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De verwachte ontvangsten worden bijgesteld volgens de prognose van een mogelijk nieuw diepegeothermieproject. Het geraamde bedrag is gebaseerd op de technische kenmerken van een eerder vergund project te Turnhout.

QB0-9QCGTNI-OP - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de ontvangsten ingevolge de terugbetaling van de terugvorderbare voorschotten die aan de VLM werden verleend in het kader van de ruilverkavelingsprojecten.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2025	0	550	0
Bijstellingen BO 2026	0	50	0
BO 2026	0	600	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De verwachte ontvangsten worden bijgesteld volgens de prognoses van de achterliggende dossiers.

QB0-9QCGTNI-OW - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het artikel omvat enerzijds de toegewezen ontvangsten m.b.t. intresten ten laste van de grondeigenaars in ruilverkavelingsprojecten en anderzijds de toegewezen ontvangsten m.b.t. pachtopbrengsten van de gronden aangekocht met terugvorderbare voorschotten in ruilverkavelingsprojecten. Voorts zijn er nog andere toegewezen ontvangsten in het kader van de ruilverkavelingsprojecten, onder meer ingevolge positieve eindsaldo's van rekeningen van ontbonden ruilverkavelingscomités en toegewezen ontvangsten ingevolge te veel uitbetaalde voorschotten op subsidies in het kader van ruilverkaveling of landinrichting. Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-LE) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OL, QB0-9QCGTNI-OP en dit artikel).

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2025	0	722	0
Bijstellingen BO 2026	0	15	0
BO 2026	0	737	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De verwachte ontvangsten worden bijgesteld volgens de prognoses van de achterliggende dossiers.

Uitgavenartikelen**QB0-1QCG2NA-WT - VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN****Korte inhoud begrotingsartikel:**

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het aanpakken van bronnen van hinder. Meer concreet omvat dit artikel de uitgaven voor het Vlaams humaan biomonitoringsprogramma, beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie rond omgeving en gezondheid - inclusief het samenwerkingsakkoord milieu en gezondheid (NEHAP), uitgaven ter normering van zendantennes, uitgaven voor het uitvoeren van monitoring met sensoren en simulaties wat betreft hoogspanning, de subsidiëring van sonometers en een aantal andere specifieke uitgaven met betrekking tot hinder.

De uitgaven op dit artikel zijn gelinkt aan de ontvangsten op artikel QB0-9QCGANA-OW.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2025	1.569	1.514
<i>Index</i>	4	4
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	98	98
BO 2026	1.671	1.616

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:**(duizend euro)**

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Verhoogde uitgaven in functie van hogere gerealiseerde ontvangsten op gelinkt artikel QB0-9QCGANA-OW in 2024	98	98	Verhoogde uitgaven rond normering zendantennes ifv. extra ontvangen retributies voor zendantennes
TOTAAL	98	98	

QB0-1QCG2NB-WT - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de kredieten nodig om de gebiedswerking en projectwerking tot uitvoering te kunnen brengen. Deze bevat onderstaande deelrubrieken:

- uitgaven verbonden aan diverse goedkeuringsprocedures voor ruimtelijke uitvoeringsplannen;
- uitgaven in kader van beleidsplanning;
- uitgaven voor MER-studies, veiligheidsrapporten en masterplannen i.f.v. gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen
- uitgaven voor opdrachten i.f.v. gebiedswerking, gebiedsprogramma's, ontwerpend onderzoek, complexe projecten, strategisch milieuonderzoek, instrumentenafweging en -afstemming in kader van concrete processen, vervoerregio's en de relatie externe veiligheid en ruimtelijke ontwikkelingen.
- uitgaven voor de ontwikkeling en het testen van selectiemethodieken, codes van goede praktijk onderzoek van hinder en milderende maatregelen en leidraden en dit voor de aspecten milieuhygiëne, milieueffectenrapportage, veiligheidsrapportage, erkenningen en bodem. De beleidsuitvoering omvat ook nieuwe concepten in functie van klimaatadaptatie en ecosysteemdiensten die gebiedsgerichte experimenten en financiële engagements vragen.
- ondersteuning van de strategische projecten; hierbij verstaan we de subsidiering van de strategische projecten in het kader van projectcoördinatie en in het kader van verwervingen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	5.400	6.257
<i>Index</i>	-3	-3
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-345	- 345
BO 2026	5.052	5.909

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Het krediet wordt verminderd met 345 keuro in het kader van de begrotingsafspraken 2026 met betrekking tot subsidies binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.	-345	-345	De subsidies voor de strategische projecten (2,1 miljoen euro) worden verminderd met 345 keuro.
TOTAAL	-345	-345	

QB0-1QCG2NC-WT - OMGEVING ALS KENNIS- EN EXPERTISECENTRUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Beleidsrelevante wetenschappelijke kennis en accurate data en informatie zijn nodig om een onderbouwd, effectief en efficiënt omgevingsbeleid in al zijn aspecten te kunnen voeren (inhoud, instrumentarium, handhaving, praktijken, gebieden...). Door het verzamelen van informatie vergroot de kennis en het inzicht met

betrekking tot de ruimtelijke- en omgevingsimpact van maatschappelijke uitdagingen, tendensen, beleid en beleidsintenties, en te hanteren methodologie. Dit gebeurt door het opzetten van een meerjarige onderzoeksagenda (eveneens in samenspraak met andere partners) en door deelname aan gewestelijke, intergewestelijke en internationale onderzoeksprogramma's.

Zo worden o.a. middelen voorzien voor beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie en strategisch wetenschappelijk onderzoek m.b.t. ruimtelijke ontwikkeling. Het betreft verder onderzoek m.b.t. de onderzoeksthema's omgevingsinstrumentarium, omgeving & gezondheid, omgeving & klimaat, fysieke omgeving en omgevingsconcepten.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.388	1.696
<i>Index</i>	-2	-2
<i>Compensaties</i>	-150	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-66
BO 2026	1.236	1.628

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QB0-1QCG2EA-WT	-150	0	Compensatie i.h.k.v. de financiering van het exploratieprogramma kritieke grondstoffen
TOTAAL	-150	0	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	-66	Bijstelling na analyse vereffeningskalender
TOTAAL	0	-66	

QB0-1QCG2ND-WT - EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder dit artikel vinden we terug:

- de werkingsuitgaven met betrekking tot het omgevingsbeleid voor wat betreft o.a. organisatieondersteuning en organisatiebeheer;
- de uitwisseling van digitale gegevens met de lokale besturen blijft een belangrijke doelstelling voor het departement Omgeving. Op middellange termijn zoeken we hiervoor een structurele oplossing via een aantal digitale platforms die zijn opgezet (digitaal omgevingsloket, digitaal platform stedenbouwkundige informatie);
- het verder opbouwen van lerende netwerken o.a. vanuit de platformen georganiseerd in het kader van het Atrium Lerend Netwerk.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	812	2.669
<i>Index</i>	2	2
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-477	-1.385
BO 2026	337	1.286

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Het krediet wordt verminderd met 477 keuro in het kader van de begrotingsafspraken 2026 met betrekking tot subsidies binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.	-477	-477	De subsidies voor de actualisatie van de gemeentelijke inventarissen van onbebouwde percelen (59 keuro) en de opmaak van gemeentelijke RUP's (418 keuro) worden stopgezet.
Bijstelling vereffeningskalender	0	-908	Bijstelling na analyse vereffeningskalender
TOTAAL	-477	-1.385	

QB0-1QCG2NJ-PA - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit ESR-neutrale begrotingsartikel kunnen aanvullende terugvorderbare voorschotten aan de VLM verleend worden om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten effectief uit te oefenen.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QB0-1QCG2NJ-WT - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Vanuit dit artikel worden de rechtstreekse uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd voor het beheer van de grondeigendommen die via ruilverkavelingen werden verworven.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	43	43
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	43	43

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QB0-1QCG2NX-IS - DAB BRV-FONDS**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit artikel betreft de jaarlijkse toelage vanuit de uitgavenbegroting aan de DAB BRV-fonds en dit ter financiering van de omvangrijke planschadevergoedingen die naar aanleiding van de goedkeuring van WORG's vanaf 2026 uitbetaald dienen te worden.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	13.500	13.500
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	13.500	13.500

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QB0-1QCG2NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel ontvangt de VLM een werkingstoelage en een investeringstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van ruilverkaveling, landinrichting, het decreet natuurbehoud, het Mestdecreet, geïntegreerd plattelandsbeleid, grondbeleid van het eigen beleidsdomein en het decreet Vlaamse Grondenbank. Daarnaast worden er ook toelages toegekend vanuit dit artikel voor de voorbereiding en technische uitgaven bij ruilverkaveling en de uitvoering van landinrichtingsprojecten.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	72.519	72.009
<i>Index</i>	1.171	1.171
<i>Compensaties</i>	508	508
<i>Andere bijstellingen</i>	-3.620	-3.620
BO 2026	70.578	70.068

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG2NY-IS	567	567	compensatie i.k.v. de voorbereiding van de ruilverkavelingsprojecten "Boven-IJzer" en "Meise-

			Westrode
Naar QG0-1QGD2CB-WT	-30	-30	terugdraaien proefproject m.b.t. beheersvergoedingen
Vanuit MB0-1MAH2ZZ-LO	31	31	terugdraai eenmalige compensatie naar MOW i.k.v. een terbeschikkingstelling van een personeelslid vanuit departement MOW aan de VLM.
Naar SC0-1SJA2NY-IS	-60	-60	terugdraai eenmalige compensatie vanuit Digitaal Vlaanderen i.k.v. VRD3 project Lambert 2008.
TOTAAL	508	508	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Het krediet wordt verminderd met 120k in het kader van de begrotingsafspraken 2026 met betrekking tot de subsidies binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.	-120	-120	De subsidies voor de P-stalen worden verminderd
Het krediet wordt verminderd met 1.000 keuro in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.	-1.000	-1.000	De werkingstoelage van de VLM wordt verminderd met 1.000 keuro.
Het krediet wordt verminderd met 2.500 keuro in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.	-2.500	-2.500	De subsidies voor landinrichtingsprojecten worden verminderd met 2.500 keuro.
TOTAAL	-3.620	-3.620	

QB0-1QCG4NI-LE - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het nieuwe artikel QB0-1QCG4NI-LE wordt voorzien om in voorkomend geval eerder ontvangen financiële zekerheden terug te betalen aan de projectuitvoerders van diepeaardwarmteprojecten.

De financiële zekerheden worden ontvangen op een artikel van het Landinrichtingsfonds (QB0-9QCGTNI-OL), zodat er bij ontvangst budget wordt opgebouwd voor dit uitgavenartikel van het Landinrichtingsfonds. De ontvangsten betreffen financiële zekerheden i.k.v. diepegeothermieprojecten, die gesteld moeten worden door de vergunninghouder in het kader van een opsporingsvergunning voor aardwarmte. Het bedrag van de financiële zekerheid moet tijdens de volledige vergunningsduur beschikbaar blijven in het Fonds, voor

het geval dat de vergunninghouder in gebreke zou blijven en het Vlaams Gewest zelf de kosten zou moeten dragen voor het veilig afsluiten van de boorgaten of voor schade door bodembeweging.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QB0-1QCG4NI-PA - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ESR-neutrale begrotingsartikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en betreft het luik aan fondsuitgaven dat aangewend wordt voor het verlenen van terugvorderbare voorschotten aan de VLM, om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten effectief uit te oefenen.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-LE) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OL, QB0-9QCGTNI-OP en QB0-9QCGTNI-OW).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.030	1.030
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-205	-205
BO 2026	825	825

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Aanpassing budget voor terugvorderbare voorschotten aan VLM	-205	-205	De kredietbehoefte wordt geraamd op het niveau van de toegewezen ontvangsten en op basis van de kredietbehoefte aan uitgaven voor grondaankopen in kader van ruilverkavelingen
TOTAAL	-205	-205	

QB0-1QCG4NI-WT - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel wordt voorzien om in voorkomend geval eerder ontvangen financiële zekerheden terug te betalen aan de projectuitvoerders van diepe-geothermieprojecten. Deze zekerheden dienen gesteld te worden door de vergunninghouder in kader van een opsporingsvergunning voor aardwarmte.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie. Vanaf 2026 wordt dit artikel vervangen door het nieuwe (ESR-neutrale) artikel QB0-1QCG4NI-LE.

QB0-1QCG4NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ESR-neutrale begrotingsartikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en betreft het luik aan fondsuitgaven dat aangewend wordt voor het verlenen van terugvorderbare voorschotten aan de VLM. Deze voorschotten stellen VLM in staat haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten en grondverwervingen, waarmee zij is belast in kader van landinrichtingsprojecten, effectief uit te oefenen.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-LE) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OL, QB0-9QCGTNI-OP en QB0-9QCGTNI-OW).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	643	643
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	643	643

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

1.2.2. DAB's

1.2.2.1 DAB BRV-FONDS

Ontvangstenartikelen

QBZ-2QCGAND-OW - EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit nieuwe artikel omvat de toekomstige ontvangsten in het BRV-fonds die voortkomen uit beslissingen tot opleggen van financiële lasten in het kader van vergunningsverlening.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QBZ-2QCGANF-OW - HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de ontvangsten in het BRV-fonds die in hoofdzaak voortkomen uit beslissingen tot opleggen van bestuurlijke transactie en geldboetes, ontvangsten uit gerechtelijke handhaving na vonnis of arrest en uit minnelijke schikkingen in uitvoering Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	2.269	0	0
Bijstellingen BO 2026	673	0	0
BO 2026	2.942	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Verhoogde ontvangsten op basis van de reële ontvangsten 2024 (2.942 keuro).

QBZ-2QCGANG-OI - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANBATEN EN PLANSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel komen de ontvangsten uit de planbatenheffing, zoals geïnd door Vlabel, binnen in het BRV-fonds. Omwille van de specificiteit van de planbatenheffing die geen weerkerende heffing is en die pas moet worden betaald na een startfeit, kan op zich pas post factum worden ingeschat welke de ingekohierde bedragen en welke de inningen zijn. Om die reden wordt het gemiddelde van de laatste 5 jaar aan werkelijk geïnde heffingen gebudgetteerd.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	3.066	0	0
Bijstellingen BO 2026	-1.417	0	0
BO 2026	1.649	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De inkomsten uit de planbatenheffing worden door Vlabel 1.417 keuro lager ingeschat op basis van de gemiddelde ontvangst van de laatste 5 jaar. Deze aanpassing werkt door aan uitgavenzijde van het BRV-fonds waar het ingeschreven krediet op artikel QBZ-3QCG2NG-WT (gewestelijke planschadevergoedingen) verlaagd wordt met eenzelfde bedrag.

QBZ-2QCGANL-OW - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - UITVOEREN EN ONDERSTEUNEN VAN INVESTERINGSPROJECTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten in Vlaanderen worden opgenomen in een inventaris die jaarlijks wordt bijgewerkt. De heffing moet worden betaald in het kalenderjaar dat volgt op de derde registratie in de inventaris. Deze heffingen komen terecht in het BRV-fonds. Vanuit dit fonds wordt steun gegeven in kader van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimtes en circulair ruimtegebruik.

Kredietevolucie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	5.150	0	0
Bijstellingen BO 2026	2.429	0	0
BO 2026	7.579	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Volgende wijzigingen ten opzichte van BA2025:

- verhoogde ontvangsten op basis van het gemiddelde van de (meest representatieve) reële ontvangsten 2024 en 2025 (6.764 keuro, of +1.614 keuro);
- de ontvangsten worden aanvullend verhoogd met 815 keuro in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur. Dit houdt in dat het tarief van de leegstandsheffing met 12% verhoogd wordt.

Deze aanpassingen werken door aan uitgavenzijde van het BRV-fonds, waar het artikel met de uitgaven in het kader van het leegstandsbeleid (QBZ-3QCG2NL-WT) met het eerste bedrag verhoogd wordt (+1.614 keuro). De ontvangsten die resulteren uit de begrotingsafspraken 2026 van de Vlaamse regering worden via uitgavenartikel QBZ-3QCG2ZZ-IS van het BRV-fonds gedesaffecteerd naar de algemene middelen.

Uitgavenartikelen

QBZ-3QCG2NF-WT - HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel van de DAB BRV-fonds worden de kredieten voor de juridische afhandeling van inspectiedossiers inzake ruimtelijke ordening voorzien.

Kredietevolucie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.335	2.335
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	673	673
BO 2026	3.008	3.008

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Verhoogde uitgaven ifv. hogere gerealiseerde ontvangsten op gelinkt artikel QBZ-2QCGANF-OW	673	673	Verhoogde uitgaven voor het handhavingsbeleid ifv. de hogere handhavingsontvangsten. Meer bepaald wordt 25% van de inkomsten uit bestuurlijke boetes die toekomen op het BRV-fonds (251 keuro) doorgestort naar de lokale besturen, conform artikel 18 van het Omgevingshandhavingsbesluit, en wordt er 422 keuro extra ingezet op digitalisering rond handhaving.
TOTAAL	673	673	

QBZ-3QCG2NG-WT - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANBATEN EN PLANSCHADE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit artikel van de DAB BRV-fonds worden de kredieten voor de behandeling en uitbetaling van planschadedossiers voorzien.

Er werd vanuit het Vlaams Klimaatfonds in 2023 een budget ter beschikking gesteld van 100 miljoen euro voor uitbetaling planschade binnen het BRV-fonds, waarvan 95 miljoen euro voor het Bouwshiftfonds Lokale overheden op het volgende artikel QBZ-3QCG2NH-IS en 5 miljoen euro op dit artikel voor de uitbetaling van planschade in het kader van gewestelijke RUP's (QBZ-3QCG2NG-WT).

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	21.057	20.145
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-1.817	-1.817
BO 2026	19.240	18.328

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Verlaagde uitgaven ifv. lagere inkomsten op artikel QBZ-2QCG2NG-OI	-1.417	-1.417	Verlaagde uitgaven voor planschade ifv. lagere inkomsten uit de planbatenheffing (o.b.v. gemiddelde ontvangsten laatste 5 jaar)
Het krediet wordt verminderd met 400 keuro in uitvoering van de	-400	-400	Eenmalige doorschuif van 2026 naar 2027 van 8 mio euro binnen het Bouwshiftfonds, waarvan

begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.			5% op gewestelijke planschade (dit artikel) en 95% op het Lokaal Bouwshiftfonds (QBZ-3QCG2NH-IS)
TOTAAL	-1.817	-1.817	

QBZ-3QCG2NH-IS - AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel van de DAB BRV-fonds vertrekt de interne stroom naar het Agentschap Binnenlands Bestuur voor de financiering van het Bouwshiftfonds voor lokale overheden, en dit ter uitbetaling van planschadedossiers. Er werd vanuit het Vlaams Klimaatfonds in 2023 een budget ter beschikking gesteld van 100 miljoen euro voor uitbetaling planschade binnen het BRV-fonds, waarvan 95 miljoen euro voor het Bouwshiftfonds Lokale overheden op dit artikel en 5 miljoen euro op artikel QBZ-3QCG2NG-WT voor de uitbetaling van planschade in het kader van gewestelijke RUP's.

Kredietevoluitie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	47.500	47.500
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-7.600	-7.600
BO 2026	39.900	39.900

Inhoudelijke toelichting kredietevoluitie:

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Het krediet wordt verminderd met 7.600 keuro in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.	-7.600	-7.600	Eenmalige doorschuif van 2026 naar 2027 van 8 mio euro binnen het Bouwshiftfonds, waarvan 5% op gewestelijke planschade (QBZ-3QCG2NG-WT) en 95% op het Lokaal Bouwshiftfonds (dit artikel)
TOTAAL	-7.600	-7.600	

QBZ-3QCG2NL-WT - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - UITVOEREN EN ONDERSTEUNEN VAN INVESTERINGSPROJECTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten in Vlaanderen worden opgenomen in een inventaris die jaarlijks wordt bijgewerkt. De heffing hiervoor moet worden betaald in het kalenderjaar dat volgt op de derde registratie in de inventaris. Deze

heffingen komen terecht in het BRV-fonds op ontvangstenartikel QBZ-9QCGANL-OW. Vanuit het BRV-fonds worden uitgaven gefinancierd in het kader van het beleid rond leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimtes en circulair ruimtegebruik.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	4.900	4.900
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	1.614	1.614
BO 2026	6.514	6.514

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Verhoogde uitgaven ifv. hogere gerealiseerde ontvangsten op gelinkt artikel QBZ-2QCGANL-OW	1.614	1.614	Verhoogde uitgaven voor leegstand ifv. de verhoogde ontvangsten uit leegstandsheffingen (o.b.v. het gemiddelde van de reële ontvangsten in 2023 en 2024). De extra ontvangsten op artikel QBZ-2QCGANL-OW die resulteren uit de begrotingsafspraken 2026 van de Vlaamse regering (+815 keuro) worden via uitgavenartikel QBZ-3QCG2ZZ-IS van het BRV-fonds gededuceerd naar de algemene middelen.
TOTAAL	1.614	1.614	

QBZ-3QCG2NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel worden de uitbetalingen van gewestelijke planschadedossiers geconcretiseerd. Deze uitbetalingen verlopen immers via de Landcommissies van de VLM. Het budget wordt bij concrete uitbetalingsdossiers herschikt vanuit artikel QBZ-3QCG2NG-WT.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

1.2.2.2 DAB MINAFONDS

Ontvangstenartikelen

Niet van toepassing.

Uitgavenartikelen

QBX-3QCG2NA-WT - VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de leefkwaliteit voor het thema hinder. Meer concreet omvat dit artikel uitgaven voor beleidsvoorbereidend onderzoek, uitwerking en implementatie van maatregelen en beleidsinstrumenten in verband met milieuhinder en leefomgevingskwaliteit. Meer specifiek gaat het om: uitvoering geven aan de geluidsactieplannen 2025-2029 voor belangrijke wegen, belangrijke spoorwegen, luchthaven Brussel-Nationaal; het operationaliseren van de stedenbouwkundige verordening luchthavenregio; het ondersteunen van Balanced Approach procedure ; de opmaak van nieuwe strategische geluidsbelastingkaarten voor referentiejaar 2026.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	179	268
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-43
BO 2026	179	225

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	-43	Bijstelling na analyse vereffeningskalender
TOTAAL	0	-43	

QBX-3QCG2NJ-WT - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden in hoofdzaak door VLM de vergoedingen (beheerovereenkomsten) gefinancierd ingevolge het plattelandsontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen.

De beheerovereenkomsten worden zowel met Vlaamse als Europese middelen gefinancierd. De VLM sluit beheerovereenkomsten met de landbouwers voor het vrijwillig uitvoeren van agromilieumaatregelen. De landbouwers ontvangen voor het uitvoeren van deze agromilieumaatregelen jaarlijks een vergoeding. De landbouwer kan, onder begeleiding van de bedrijfsplanner, beheerovereenkomsten met diverse doelstellingen sluiten. Met het sluiten van beheerovereenkomsten wordt uitvoering gegeven aan de Vlaamse beleidsdoelstellingen en -prioriteiten, bepaald door de Vlaamse Regering, en dit in uitvoering van het Europees plattelandsontwikkelingsbeleid. Inzake VAK wordt voor 2026 11.617 keuro voorzien. Inzake VEK wordt voor 2026 7.547 keuro voorzien. Dit betreft het in 2026 uit te betalen bedrag met betrekking tot de beheerovereenkomsten met in rekening te brengen startdatum. Daarnaast worden ook middelen voorzien voor herberekeningen, innovatieve beheerovereenkomsten en technische bijstand.

Daarnaast worden er via dit artikel door het Departement Omgeving ook subsidies verleend aan provincies, gemeenten, publiekrechtelijke rechtspersonen, privaatrechtelijke rechtspersonen en natuurlijke personen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen (789 keuro VAK en 750 keuro VEK).

Inzake ondersteuning landschapsparken (2.445 keuro) ontvangen de 5 erkende Landschapsparken elk per kalenderjaar een subsidie van 329 keuro voor personeel en werking, en 160 keuro voor projectwerking, en dit in uitvoering van de gerelateerde BVR's.

Kredietevoluitie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	14.851	9.013
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	1.729
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	14.851	10.742

Inhoudelijke toelichting kredietevoluitie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG2GA-WT	0	4.543	Terugdraai eenmalige compensatie in 2025, met correctie na analyse van de vereffeningskalender
Naar QBX-3QCG2OA-WT	0	-2.814	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
TOTAAL	0	1.729	

QBX-3QCG2NR-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM) -
GEBRUIKERSCHADE EN KAPITAALSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINA-fonds voor de uitbetaling van kapitaalschade en gebruikersschade. Dit is de schade die de eigenaar/gebruiker van een grond ondervindt als gevolg van: een bestemmingswijziging van "landbouw" naar "natuur", "bos" of "overig groen"; het in een plan opnemen van een overdruk die de economische aanwending van landbouwgrond beïnvloedt; het opleggen van een erfdienstbaarheid die de economische aanwending van landbouwgrond beïnvloedt. Het krediet dient om de aanvragers voor deze schade te vergoeden en verloopt via de VLM-begroting via deze interne stroom.

Kredietevoluitie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.075	1.075
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.075	1.075

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QBX-3QCG2NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds voor uitgaven in het kader van ruilverkavelingsprojecten en grondverwerving buffergebieden.

Kredietevolutive:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	3.010	5.666
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	1.433	-567
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	4.443	5.099

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QB0-1QCG2NY-IS	2.000	0	Compensatie vanuit QB0-1QCG2NY-IS (budget landinrichting) ter financiering van de behoeften op het vlak van de projecten ruilverkaveling op QBX-3QC2GNY-IS
Naar QB0-1QCG2NY-IS	-567	-567	567K euro VEK compensatie naar QB0-1QCG2NY-IS i.k.v projecten
TOTAAL	1.433	-567	

1.2.3 Overige entiteiten onder gezag

Niet van toepassing.

1.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Vlaamse Landmaatschappij (VLM) is een NV van publiek recht. De VLM is opgericht bij decreet van 21 december 1988 onder de vorm van een naamloze vennootschap. De VLM heeft rechtspersoonlijkheid. Door het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003 is de VLM een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap.

Het agentschap heeft als missie bij te dragen tot de realisatie van de doelstellingen van:

- het milieubeleid, bedoeld in artikel 1.2.1, § 1, van het decreet algemene bepalingen milieubeleid;
- de ruilverkaveling, bedoeld in de wetgeving inzake ruilverkaveling van landeigendommen;
- de landinrichting, vermeld in het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting;
- het decreet natuurbehoud;
- het Mestdecreet van 22 december 2006;
- het geïntegreerd plattelandsbeleid;
- het grondbeleid van het eigen beleidsdomein;
- het decreet Vlaamse Grondenbank.

De taken van het agentschap zijn:

- de uitvoering van het mestbeleid, als bedoeld in het Mestdecreet van 22 december 2006;
- de uitvoering van het beleid ter bescherming van de kwaliteit van de bodem dat erop gericht is om die geschikt te maken of te houden voor zo veel mogelijk bodemfuncties;
- op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering, de bevoegde agentschappen of, in voorkomend geval, de bevoegde lokale besturen, zijn medewerking te verlenen aan de ondersteuning van de algemene inrichting van het buitengebied en de open ruimte;
- de uitvoering van het geïntegreerd plattelandsbeleid met uitzondering van die aspecten die werden toegewezen aan andere agentschappen of tot een ander beleidsdomein behoren;
- een uniek loket beheersovereenkomsten voor de doelgroep landbouw op te richten en te beheren;
- op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering of de bevoegde agentschappen, zijn medewerking te verlenen aan de uitvoering van het grondbeleid.

VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE G Plattelandsbeleid, ISE F Natuur en Biodiversiteit en ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE N "Omgevingsbeleid ruimte en milieu" ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE N OMGEVINGSBELEID RUIMTE EN MILIEU

Ter realisatie van de doelstellingen en uitdagingen voor dit ISE worden in de VLM begroting 149.393 keuro aan ontvangsten en 140.823 keuro VAK en 142.844 keuro VEK aan uitgaven voorzien. Deze planning brengt een intering van 1.051 keuro op de gevormde overgedragen saldi met zich mee.

De VLM verkrijgt zijn werkingstoelage via begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS. De VLM beschikt in 2026 over een werkingstoelage van 66.438 keuro t.o.v. 66.283 keuro bij BA2025. Zie hiervoor de bespreking van dit artikel QB0-1QCG2NY-IS. Samen met een aantal eigen ontvangsten uit verkopen, studies, toezicht op de ruilverkavelingswerken en Europese cofinanciering worden deze aangewend ter financiering van de lonen (die voor de VLM binnen dit ISE aangerekend worden voor 64.947 keuro VAK en VEK) en de algemene werking van de VLM (5.849 keuro

VAK en VEK).

De investeringstoelage aan de VLM bedraagt 1.592 keuro VAK en VEK. Deze verloopt tevens via begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS en wordt aangewend voor investeringsuitgaven ten belope van dit bedrag.

Er wordt voor gebruikersschade en kapitaalschade uitgegaan van een bedrag aan uit te betalen vergoedingen van 1.075 keuro VAK en VEK. De VLM verkrijgt deze middelen via artikel QBX-3QCG2NR-IS.

Via begrotingsartikel SJ0-1SMX2GY-IS wordt vanuit Agentschap Binnenlands Bestuur in een toelage van 39.900 keuro VAK en VEK aan de VLM voorzien, en dit ter financiering van de Vlaamse tussenkomst in de planschadevergoedingen op lokaal niveau i.k.v de bouwshift.

De VLM ontvangt middelen ter financiering van het recht van voorkoop in de ruilverkaveling (terugvorderbaar voorschot) en voorschotten en dit in het kader van diverse grondenbanken. Samen met de financierende middelen van diverse partners worden deze aangewend voor grondaankopen, vergoedingen en diverse grondgerelateerde werkingsuitgaven. Tevens ontvangt de VLM subsidietoelagen voor ruilverkaveling en landinrichting, en realiseert ze daarbij ontvangsten van diverse partners betrokken bij de inrichtingsprojecten. Hiermee worden de studiekosten en inrichtingskosten van diverse ruilverkavelings- en landinrichtingsprojecten gefinancierd. In de begroting BO2026 worden hiermee in totaal 27.460 keuro VAK en 29.481 keuro VEK voorzien binnen dit ISE.

2. ISE THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM

2.1 Strategische en operationele doelstellingen

Benaming	Stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking
Definitie	De indicator geeft het aandeel stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking weer binnen de stedelijke centra en stedelijke clusters van Vlaanderen. ‘Stedelijke groene ruimte’: de totale oppervlakte aan in steden of kleinere steden en voorsteden aangetroffen bomen, heesters, struiken, vaste kruidachtige vegetatie, korstmossen en mossen, vijvers en waterlopen, berekend op basis van gegevens die zijn verstrekt door de landmonitoringdienst van Copernicus uit hoofde van de Copernicus-component van het bij Verordening (EU) 2021/696 vastgestelde ruimtevaartprogramma van de Unie en, indien de betrokken lidstaat daarover beschikt, andere door die lidstaat verstrekte relevante aanvullende gegevens. ‘Stedelijke boomkroonbedekking’: de totale met bomen bedekte oppervlakte in steden, kleinere steden en voorsteden, berekend op basis van de gegevens over de boombedekkingsdichtheid die zijn verstrekt door de landmonitoringdienst van Copernicus uit hoofde van de Copernicus-component van het bij Verordening (EU) 2021/696 vastgestelde ruimtevaartprogramma van de Unie en, indien de betrokken lidstaat daarover beschikt, andere door die lidstaat verstrekte relevante aanvullende gegevens. ‘Stedelijke centra’ en ‘stedelijke clusters’: territoriale eenheden die in steden, kleinere steden en voorsteden zijn ingedeeld aan de hand van een op rasters gebaseerde typologie die is vastgesteld overeenkomstig artikel 4 ter, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1059/2003. ‘Steden’: lokale bestuurlijke eenheden waar minstens 50 % van de bevolking in een of meer stedelijke centra woont, gemeten aan de hand van de urbanisatiegraad die is vastgesteld overeenkomstig artikel 4 ter, lid 3, punt a), van Verordening (EG) nr. 1059/2003.

	'Kleinere steden en voorsteden': lokale bestuurlijke eenheden waar minder dan 50 % van de bevolking in een stedelijk centrum woont, maar minstens 50 % van de bevolking in een stedelijke cluster woont, gemeten aan de hand van de urbanisatiegraad die is vastgesteld overeenkomstig artikel 4 ter, lid 3, punt a), van Verordening (EG) nr. 1059/2003.
Laatste gekende waarde	Stedelijke groene ruimte: 51,1% (2023) Stedelijke boomkroonbedekking: 12,2% (2021).
Streefwaarde/-norm	De doelstelling wordt geformuleerd in de Europese Natuurherstelverordening (artikel 8): 1. Uiterlijk op 31 december 2030 verzekeren de lidstaten dat er geen nettoverlies is in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden, zoals bepaald overeenkomstig artikel 14, lid 4, in vergelijking met 2024. Voor de toepassing van dit lid kunnen de lidstaten de stedelijke ecosysteemgebieden van die totale nationale oppervlakte uitsluiten indien het aandeel stedelijke groene ruimte in de stedelijke centra en stedelijke clusters groter is dan 45 % en het aandeel stedelijke boomkroonbedekking groter is dan 10 %. 2. Vanaf 1 januari 2031 realiseren de lidstaten een toenemende trend in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte, onder meer door de integratie van stedelijke groene ruimte in gebouwen en infrastructuur, in stedelijke ecosysteemgebieden, bepaald overeenkomstig artikel 14, lid 4, te meten om de zes jaar vanaf 1 januari 2031, totdat een bevredigend niveau is bereikt zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 14, lid 5. 3. De lidstaten realiseren in elk stedelijk ecosysteemgebied, bepaald overeenkomstig artikel 14, lid 4, een toenemende trend in de stedelijke boomkroonbedekking, te meten om de zes jaar vanaf 1 januari 2031, totdat het bevredigend niveau is bereikt zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 14, lid 5. Het gepland beleid wordt uitgewerkt en geoperationaliseerd binnen het Nationaal Herstelplan dat door elke lidstaat moet worden opgemaakt. Een omvattend pakket aan maatregelen zal hierin opgenomen worden.
Beleidsmatige relevantie	ISE THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM SD1: Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering OD1.2: Klimaatadaptatie structureel uitvoeren op

	terrein. We versterken onze infrastructuur, bebouwde omgeving, natuur en ons economische weefsel maximaal om onze leefomgeving weerbaarder te maken in het licht van klimaatverandering en in het bijzonder extreme weerfenomenen. Deze indicator is door Europa verplicht voor de rapportering rond de stedelijke ecosystemen van de Natuurherstelverordening.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 11: Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam SDG 13: Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.
Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt niet de volledige ISE.
Metadatafiche	Zie bijlage 'Metadata indicatoren'.

SD 1 Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering

OD 1.1 Klimaatadaptatie transversaal aanpakken

Klimaatadaptatie is een verantwoordelijkheid voor de hele Vlaamse overheid en vereist een transversale aanpak waarbij we vanuit verschillende beleidsdomeinen werk maken van dezelfde doelen. Met het Vlaamse klimaatadaptatieplan, dat we evalueren volgens de nieuwe noden en inzichten, maken we op die manier onze infrastructuur, bebouwde omgeving, natuur en ons economische weefsel klaar voor klimaatverandering

De goedgekeurde **Blue Deal** (zie ISE Water) vormt de ruggegraat van het Vlaamse Klimaatadaptatiebeleid. De Blue Deal beperkt zich niet tot het verhogen van waterweerbaarheid op het vlak van droogte of overstromingen maar zet ook in op waterbevoorradingzekerheid en circulair waterverbruik voor verschillende sectoren, klimaatadaptieve aanpak rioleringswerken, integratie in lokaal beleid via hemelwater- en droogteplannen, enz... Blue Deal-maatregelen helpen bovendien ook bij de reductie van hittestress en hebben een positieve impact op de kwaliteit van de leefomgeving. Het nieuwe klimaatadaptatieplan heeft net zoals zijn voorganger dan ook een sterke overlap met de Blue Deal evenals verschillende andere processen. In het nieuwe klimaatadaptatieplan zal deze overlap geduid worden en zal de focus liggen op de noden die nu nog niet door andere plannen gevat zijn.

OD 1.2 Klimaatadaptatie structureel uitvoeren op terrein

Via een brede doorwerking van klimaatadaptatiemaatregelen in de verschillende beleidsplannen zorgen we ervoor dat naast de projecten die op Vlaams niveau geïnitieerd worden vanuit adaptatiedoelstellingen, ook elk ander (lokaal en Vlaams) projectinitiatief, waar zinvol, adaptieve maatregelen integreert.

Voor de realisatie van **groenblauwe dooradering en ontharding in de bebouwde ruimte** blijven we inzetten op de toepassing van klimaatadaptieve principes met ondermeer het **programma 'Vlaanderen Breekt Uit'** (zie ISE Ruimte en Milieu, OD 3.5), om netto ontharding te faciliteren.

We zorgen voor de **onderbouwing** rond de **lokale spondoelen** zoals geformuleerd in de **Blue Deal**-nota (zie ISE Water) en andere Vlaamse beleidsopgaven met betrekking tot ontharding en groenblauwe dooradering.

OD1.3 Landgebruik als middel tegen klimaatverandering

Investeren in initiatieven rond landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw (LULUCF) helpt ons om de impact van klimaatverandering tegen te gaan, een gezonde leefomgeving te behouden en duurzame economische groei te stimuleren.

In 2026 zetten we in op de uitvoering en opvolging van het **LULUCF**- actieplan. Zo ondernemen we acties rond het optimaliseren van de emissie-inventaris en prognoses en nemen we concrete terreinmaatregelen. Via het LULUCF-actieplan zetten we in op de bescherming en toename van bestaande koolstofvoorraden in bossen, veen, graslanden en andere natuurlijke landschapselementen. Daarbij wordt volledig ingezet op koppelkansen met andere lopende programma's zoals Blue Deal (zie ISE Natuur en Biodiversiteit, OD4.2). Investeren in LULUCF-initiatieven helpt ons om de impact van klimaatverandering te verzachten, een gezonde leefomgeving te behouden en duurzame economische groei te stimuleren.

We stimuleren ook bijkomende koolstofopslag op landbouwgronden en binnen het ruimtebeslag. We versterken het draagvlak en de kennis bij verschillende doelgroepen zoals landbouwers en andere terreinbeheerders, scholen en burgers.

Daarnaast zetten we in op de operationalisering van **Carbon Removals en Carbon Farming** in Vlaanderen om de hoeveelheid CO₂ uit de atmosfeer te verminderen door de ondersteuning van het Vlaams Actieplatform Carbon Removals en Carbon Farming zonder hiermee andere beleidsdoelstellingen uit het oog te verliezen.

Samen met mijn collega bevoegd voor het Klimaatbeleid benut ik hierbij koppelkansen met andere speerpunten uit het klimaat- als omgevingsbeleid.

SD 2 Samen aan de slag in gebieden en regio's

OD 2.1 Regiowerking als sterk interbestuurlijk samenwerkingsmodel

Lokale besturen, provincies en gemeenten, staan voor belangrijke omgevingsuitdagingen en spelen een sleutelrol om het Vlaams omgevingsbeleid waar te maken. Vlaanderen zal in haar gebiedswerking lokale besturen ondersteunen om deze uitdagingen aan te gaan.

OD 2.2 Gebiedsprogramma's ontwikkelen om te versnellen

We werken naar een **geïntegreerde investeringsaanpak** waar bijvoorbeeld grote infrastructuurprojecten gepland worden die ook een hefboom zijn voor het behalen van omgevingsdoelstellingen. Tegelijk wordt er werk gemaakt van de woonprogrammatie, de bouwshift, de uitrol van het actieplan Ruimte voor bedrijvigheid, het energiebeleid, de versterking van de agrarische structuur of een meer klimaatbestendig Vlaanderen. Deze thematische of sectorale agenda's krijgen in de **gebiedswerking** een plaats, waardoor het Vlaamse beleid wordt

gestroomlijnd en afgestemd met de lokale agenda's.

In de **metropolitane regio Antwerpen** koppelen we ambitieuze gebiedsprogramma's aan belangrijke Vlaamse infrastructuurprojecten. We ondersteunen de realisatie van de klimaatgordel en zetten in op de versterking van een groen-geel-blauw open ruimte netwerk.

In Limburg werken we verder aan de ruimtelijk economische ontwikkeling met het gebiedsprogramma **Poort West Limburg**. We verzekeren de verankering van het programma met besluitvorming in het lopend planningsproces.

De ruimtelijke economische ontwikkeling van de verschillende **havengebieden** is cruciaal voor de welvaart:

In 2026 werken we met het complex project **Extra Containercapaciteit** in de haven van Antwerpen naar een definitief projectbesluit voor de Containercluster Linkerscheldeoever.

We verkennen voor het **North Sea Port District** de mogelijkheden om op basis van de uitvoeringsagenda met 16 grensoverstijgende sleutelprojecten te komen tot een investeringsprogramma.

Met het gebiedsprogramma **Poort Zeebrugge** willen de partners de krachten bundelen voor de verdere concretisering en uitrol van de havenstrategie in het Zeehavengebied Zeebrugge in relatie tot de omgeving.

In de **Vlaamse Rand** ontwikkelen we een openruimtenetwerk rond Brussel, met een operationele opdrachtcentrale ter ondersteuning van (boven)lokale initiatieven, in samenwerking met ANB, VMM, VLM en de Vlaams Bouwmeester. .

In de **luchthavenregio Brussel-Nationaal** wordt samen met de lokale besturen in de meest geluidsbelaste gebieden gewerkt aan een **geïntegreerd gebiedsprogramma** om leefbaarheid en gezondheid te verzoenen met economische groei. Dit doen we door zowel de hinder te verminderen als flankerende maatregelen mogelijk te maken en tegelijkertijd de economische ontwikkeling van dit gebied verder te stimuleren.

Binnen het gebied **Noord-Zuid Limburg** werken we samen met De Werkvennootschap aan de gefaseerde uitwerking van het complex project NZL via de voorbereiding van de projectbesluiten voor de 3 deelzones. Met het oog op kwaliteitsborging richten we een kwaliteitskamer NZL op, waarin het departement Omgeving de regie voert.

Ook in de **Denderstreek** verenig ik de krachten in de taskforce **Strategisch Plan Ruimte voor water**, en voer ik met de collega bevoegd voor Openbare Werken en de provincie het eerste uitvoeringsprogramma 2024-2026 uit. We stroomlijnen met de lokale overheden, de investeringen in de leefomgeving met deze van waterbeheersing. Daarnaast zorg ik voor een interbestuurlijk akkoord voor het **Uitvoeringsprogramma 2026-2030**. Dit wordt ook uitgerold als een gebundeld en domeinoverschrijdend investeringsprogramma, afgestemd met de Blue Deal en de stroomgebiedbeheerplannen.

In de vallei van de **Kleine Nete** zetten we verder in op de gebiedswerking. We zetten in op zowel de uitvoering van lopende programma's in de periode 2025-2030, als de voorbereiding van een nieuw strategisch plan. Dit plan, gebaseerd op het expertenadvies Weerbaar Waterland, concretiseert de **doelen rond waterzekerheid in een gebiedsgericht actieprogramma**. Het vormt de basis voor de actualisatie van de ruimtelijke visie voor de regio Neteland en voor de

stroomgebiedbeheerplannen.

Voor de **Kustzone** zet ik mee de schouders onder de uitvoering van het **strategisch beleidsplan (SBP) Kustvisie**, in samenwerking met mijn collega bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken. In de **IJzervallei** werk ik mee met de **Task Force IJzer** aan een rapport voor acties op korte termijn, met een doorkijk naar de middellange en lange termijn en neem daarbij diverse acties voor mijn rekening. Het doel van deze opdracht is tweeledig: het onderzoeken van **waterbeschikbaarheid en waterveiligheid in de IJzervallei** en het opzetten van een vernieuwende procesmatige samenwerking met landbouwers om oplossingsstrategieën en acties voor een toekomstgerichte landbouw te ontwikkelen.

Tegen eind 2026 willen we een evenwichtig ruimtelijk en gedragen gebiedsprogramma voor de geïntegreerde ontwikkeling voor de **Leievallei van Wervik tot Deinze en Gent**, samen met de opzet van een interbestuurlijk overleg.

OD 2.3 Geïntegreerde gebiedswerking in openruimtegebieden

We geven prioritair uitvoering aan de **Blue Deal 2025-2029**. In de gebieden die in de Blue Deal als strategische gebied zijn aangeduid, werken we verder met de bestaande overlegplatformen. In de overige gebieden zetten we in op het instrument van **de Lokale Blue Deals**. Hiermee bieden we lokale gebiedscoalities de kans om een volwaardig partnerschap te sluiten met de Vlaamse overheid. Via formele samenwerkingsovereenkomsten worden engagementen vastgelegd in een gezamenlijke uitvoeringsagenda, waarbij de Vlaamse overheid en lokale actoren samenwerken aan een geïntegreerde realisatie van bovenlokale en lokale doelen. De coalities vertrekken daarbij vanuit concrete waterdoelen (voor waterkwaliteit, waterkwantiteit, ...) en benutten koppelkansen met andere maatschappelijke opgaven zoals landbouw, natuur, klimaatadaptatie en leefomgeving.

We stroomlijnen en versterken de samenwerking met de **Regionale Landschappen** om voldoende draagvlak te generen voor specifieke gebiedsprocessen of concrete terreinmaatregelen. Daarbij zetten we in op rationalisering van de verschillende coördinatiestructuren om zo de kwaliteit van onze open ruimte en waardevolle landschappen blijvend te verbeteren. Daartoe werken we de regelgeving uit.

SD 3 Een kwalitatief en rechtszeker vergunningenbeleid

OD 3.1 Oplossings- en klantgericht richting kwalitatieve realisaties op terrein

We werken verder aan een het **Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Het BRV** vormt niet enkel een kader voor het eigen gewestelijke ruimtelijke beleid maar geeft ook richting aan andere overheden en laat toe het diverse sectorale beleid ruimtelijk te integreren. Een voorontwerp BRV wordt opgemaakt met het oog op het inwinnen van adviezen aan de strategische adviesraden en aan de lokale besturen. Nadien wordt het ontwerp BRV, inclusief ontwerp MER, afgewerkt. Om te komen tot een gedragen BRV, worden andere beleidsdomeinen, maatschappelijke actoren en sectoren nauw betrokken. We bereiden ook het openbaar onderzoek voor.

We implementeren regelgeving die de opmaak van ruimtelijke beleidsplannen vereenvoudigt.

Naast een ruimtelijke visie is ook een grotere aandacht voor het voortraject bij ruimtelijke ontwikkelingen noodzakelijk.

O.a. de **VIP**-cel gaat op zoek naar win-wins en ondersteunt (lokale) overheden en (vaak internationale economische) initiatiefnemers in het maximaliseren van een positieve impact op zowel omgevingsdoelstellingen, als welvaarts- of tewerkstellingscreatie in Vlaanderen.

OD 3.2 Verordenende instrumenten en procedures verbeteren

De **verkavelingsvergunningplicht** wordt **geëvalueerd**, o.m. in kader van de bouwshift.

We bekijken of aanpassingen aan de vergunningverlening nodig zijn, in kader van de derde herziening van de Europese Richtlijn voor hernieuwbare energie, de Critical Raw Material Act (CRMA) en de Net Zero Industry Act (NZIA). Europa wil met deze drie wetgevende initiatieven **versnelde en vergunningsprocedures** voorzien **voor hernieuwbare energie- installaties, kritieke grondstoffen, en technologie** die noodzakelijk is **voor decarbonisatie**. We verhogen de ambities inzake hernieuwbare energieproductie fors tot een geïnstalleerde capaciteit voor wind van 2,8 GW in 2030. Waar nodig gaan we verder met de omzetting hiervan in Vlaamse regelgeving. Dit doen we door o.a. onderzoek naar de mogelijke invoering van de bestemmingsneutraliteit en het afspreken van een convenant met de windsector om het draagvlak te verhogen.

We **hervormen** de **VLAREL-erkenningen**, mét behoud van het milieubeschermingsniveau. Hiervoor implementeren we alternatieven voor de erkenning van milieudeskundige in houders voor gassen of gevaarlijke stoffen en bodemcorrosie en ronden de actualisatie rond de bedrijfsinterne milieuzorg inclusief de milieucoördinator af.

Op basis van de waardevolle insteken, geformuleerd tijdens het belanghebbendenoverleg 25 september 2025, werk ik, samen met collega Gennez, verder aan een aangepaste gewestelijke verordening toegankelijkheid, en start ik de goedkeuringsprocedure.

OD 3.3 Rechtszekere, robuuste vergunningen

De **Gemengde Commissie Vergunningen**, bestaande uit experts en vertegenwoordigers van de overheid, de academische wereld en de juridische sector (Raad voor Vergunningsbetwistingen en Raad van State), heeft op 30 september 2025 haar aanbevelingen aan de Vlaamse Regering bezorgd. Op basis hiervan werken we een eerste actieprogramma met concrete maatregelen uit. We houden daarbij rekening met feedback uit de klankbordgroep (vertegenwoordigers van het brede middenveld) die meegeconsulteerd werden en een reactienota opmaakten. We onderzoeken de mogelijkheden tot verdere optimalisatie van vergunningsprocedures en werken, samen met het beleidsveld Justitie, verder aan het optimaliseren van de rechtspleging voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

Rekeningen houdend met deze aanbevelingen optimaliseren we ook het **modulaire omgevingsvergunningendecreet en het omgevingsvergunningenbesluit**. We houden ook daarbij rekening met de studie rond de adviesverlening in het kader van omgevingsvergunningen. We werken verder aan het ontsluiten van data en vereenvoudigen het hergebruik van vergunningsinformatie via het **omgevingsloket**. Na onderzoek naar het historisch passief implementeren we ook de **gedoogtoets** als een module in het modulaire systeem van de omgevingsvergunning.

We bouwen het **Vlaams Expertisecentrum m.e.r.** en het bijhorend kennisplatform verder uit. We onderzoeken verder een efficiënte aanpak van de voortoets en passende beoordeling i.k.v plan-MER's en plan-m.e.r.-screenings voor strategische plannen en regelgeving. Daarenboven vereenvoudigen we het instrument van de passende beoordeling, zodat sneller en met minder kosten en lasten duidelijkheid verkregen wordt over de aanvaardbaarheid van een project

We werken aan een **gecoördineerde benadering van de kaderrichtlijn water** in functie van de **vergunningverlening**. De Europese Kaderrichtlijn Water stelt dat lidstaten oppervlaktewater- en grondwaterlichamen moeten beschermen, verbeteren en herstellen én dat ze achteruitgang moeten vermijden. Vlaanderen is een historisch dichtbevolkte en economisch actieve regio, met veel industrie. Ondanks de bestaande ambities en de stappen die we reeds hebben genomen, blijven er nog steeds uitdagingen. Die uitdagingen pakken we gecoördineerd en gefaseerd aan. De doelfasering, beschreven in het Vlaams regeerakkoord, wordt uitgewerkt in het kader van een verbeterstrategie om de doelstellingen zo snel mogelijk te behalen en een vergunningenstop te vermijden.

We bestuderen de **mogelijkheden en motivering van doelfasering** in het kader van de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen. We werken aan optimalisaties van Vlarem met betrekking tot het lozen van bedrijfsafvalwater (zie ook OD 3.4), het handelingskader bemalingswater (met decretale wijziging waterwetboek) en het versterken en optimaliseren van de **bilaterale overlegstructuur met Nederland** rond lozingsvergunningen en drinkwaterkwaliteit. We hebben hierbij oog voor link met ZS-beleid, bodem, PAS en drinkwater.

OD 3.4 Exploitaties toekomstgericht vergunnen

We voeren het **VLAREM-programma 2025-2026** uit en leggen de nieuwe **prioriteiten voor het BBT-werkprogramma 2027** vast.

In kader van de gewijzigde richtlijn industriële emissies (RIE) worden de **evaluaties van vergunningen voor RIE-installaties aangepast aan de nieuwe RIE-vereisten**. Ook het Omgevingsloket en de interne adviesprocessen worden aangepast aan de nieuwe RIE-principes. We voorzien de nodige communicatie zodat alle betrokken exploitanten en belanghebbenden op de hoogte zijn van de wijzigende regelgeving en zijn impact.

We willen duidelijkheid over hoe de industriële uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen verder kan worden teruggedrongen. Hiervoor werken we strategieën uit die zich baseren op de Vlaamse principes voor emissiereductie.

Op Europees niveau werken we mee aan de afronding van meerdere belangrijke uitvoeringshandelingen binnen de RIE, zoals de rapporteringsverplichtingen en de inhoud van de transformatieplannen voor de industriële transitie.

De Vlaamse overheid wil bedrijven actief ondersteunen bij hun planmatige industriële klimaattransitie. We gebruiken daarbij maximaal de kennis en instrumenten die ons via INCITE worden aangereikt.

SD 4 Een haalbaar omgevingsbeleid

OD 4.1 Publieke middelen effectief inzetten

We zetten, conform het Vlaams regeerakkoord, in op het verankeren van een evaluatiecultuur en op een overkoepelende en samenhangende visie op het

subsidiebeleid waarin we duidelijke keuzes maken. We geven uitvoering aan de geïntegreerde evaluatiekalender voor het beleidsveld Omgeving en Natuur. We evalueren bestaande subsidiekaders en bekijken in welke mate de keuze van het instrument subsidie wel nog de juiste is.

OD 4.2 Een doelgerichte deelname aan het internationale en Europese beleid

Vanaf juli 2026 neem ik, binnen de toerbeurtregeling, de **ministeriële vertegenwoordiging op van België op de EU-raad Leefmilieu en op bepaalde multilaterale fora**. Onder meer vanuit die positie blijf ik ijveren voor een ambitieus en effectief verdrag over plasticvervuiling (INC-5.3).

We waken erover dat op EU-niveau de vraag naar **vereenvoudiging** van procedures en **verlaging van administratieve lasten** effectief gevolgen heeft, zonder dat dit ten koste hoeft te gaan van de vastgelegde beleidsdoelstellingen. We volgen de hervorming van REACH nauwgezet op. We volgen de Europese **Waterweerbaarheidsstrategie** (Water Resilience Strategy) van nabij op, die zal gekoppeld worden aan een actualisatie van de bredere strategie rond klimaatadaptatie. We blijven aandringen op een kordaat Europees beleid inzake **zorgwekkende stoffen** via het beleidspakket voor de chemische industrie. Ook via andere EU-ontwerpwetgeving kunnen we schadelijke **milieuverontreiniging** verder reduceren en op een efficiënte, geharmoniseerde wijze aanpakken op EU-niveau. De aangekondigde wetgeving over **Circulaire Economie** volgen we actief en nauwkeurig op. We blijven de nodige uitvoering opvolgen van de EU-strategieën 2030 **voor Bossen**. Ik blijf, samen met mijn collega bevoegd voor mobiliteit en openbare werken, aandacht besteden aan de opportuniteiten voor de integratie van omgevingsambities bij nieuwe initiatieven rond het **verduurzamen van het transport**. Ook blijft de integratie van omgevingsambities in de landbouw en de voedselproductie- en consumptie, een belangrijk aandachtspunt onder andere bij de uitwerking van de EU-visie voor landbouw en voeding en het nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Ik geef mee vorm aan de standpunten ter voorbereiding van het **meerjarige EU-financieringskader (MFK) en het handelsbeleid**, vanuit mijn beleidsdomeinen.

Over dossiers waar Vlaanderen het moeilijk heeft om bestaande objectieven te halen, houden we de dialoog aan met de EU om te komen tot oplossingen. Het doel is om de blijvende verbeteropgaven te koppelen aan haalbaarheid en draagkracht in de Vlaamse context, rekening houdend met externe omstandigheden.

We volgen de evaluatie van het principe "de vervuiler betaalt" en onderzoeken nieuwe mogelijkheden voor aansprakelijkheden van schade door milieuverontreiniging.

We zien toe op de **tijdige implementatie in Vlaamse vergunningenwetgeving** van nieuwe Europese wetgeving die ingrijpt in vergunningsprocedures (Renewable Energy Directive (RED III), Critical Raw Materials act (CRMA), Net Zero Industry act (NZIA) en aankomende Verordening Fast Track Permitting Defence Readiness Projects).

We zetten in op samenwerking en benutten de geschikte **bilaterale contacten en programma's** om het omgevingsbeleid en de expertise van Vlaanderen op de kaart te zetten en om de belangen van Vlaanderen te behartigen bij onze buurlanden.

We blijven ons scharen achter de ontwikkeling van een nieuw, ambitieus internationaal verdrag over **plasticvervuiling**. We zien toe op het bepalen van Vlaamse prioriteiten voor multilaterale processen, zoals de **UN CBD COP 17**

(augustus 2026), de UNFCCC COP 31 (november 2026) en de 2026 UN Water Conference (december 2026). We waken over het vertalen van deze prioriteiten in Belgische aandachtspunten en op het respecteren van deze standpunten tijdens de multilaterale onderhandelingsessies.

SD 5 Een onderbouwde en gedragen aanpak van de omgevingsuitdagingen

OD 5.1 Beleidsonderbouwing door onderzoek, monitoring, rapportering en evaluatie

We stellen beleidsvoorbereidende kennis en expertise ter beschikking in het beleidsproces. Waar nuttig en nodig binnen de Europese regelgeving financieren we hiervoor beleidsrelevant wetenschappelijk **onderzoek** (zie bijlage 'Overzicht onderzoeksinitiatieven'), monitoring en rapportering.

We geven verder uitvoering aan het vijfjarig werkprogramma voor omgevingsrapportage en voorzien de nodige **beleidsevaluatie** (zie bijlage 'Overzicht evaluatie-initiatieven').

Vanuit een gemeenschappelijke visie werken we partnerschappen uit met Vlaamse en internationale onderzoeksinstituten en met de academische wereld. We geven uitwerking aan de **samenwerkingsovereenkomst met VITO in verband met landgebruik**. We voorzien in 2026 ook mee in de uitvoering en opvolging van het VITO-beheersreglement.

We nemen deel aan **onderzoeks- en kennisdeling binnen interregionale, Europese en internationale projecten en fora**. Dit onder meer voor ruimtelijke ontwikkeling (DUT-partnerschap, ESPON en SMARTER), bodem onder andere voor sedimentbeheer, modderstromen en erosiebestrijding (SoilWise, ClimASed en (bij goedkeuring) MUDCAP), biodiversiteit (Biodiversa+), bossen (EU Forestry Partnership), ondergrond (Geological survey for Europe), zorgwekkende stoffen (PARC en het WHO EHP Partnership on human biomonitoring) en milieubescherming onder andere zorgwekkende stoffen (PARC en het WHO EHP Partnership on human biomonitoring) en natuurherstel (Natuur-inbouw, Expbio, B4B). We **screenen Europese programma's met cofinancieringsmogelijkheden** relevant voor het omgevingsbeleid en schrijven mogelijk in op calls die aansluiten bij onze opdrachten. Via de kennisnetwerken van het **Europees Milieuagentschap (eionet), de werkgroepen van de OESO en science-policy interfaces onder het milieuprogramma van de Verenigde Naties** hebben we impact op de verdere wetenschappelijke onderbouwing van Europese en internationale beleidsontwikkeling.

OD 5.2 Onze omgeving als gedeelde verantwoordelijkheid

De Vlaamse overheid kan de omgevingsuitdagingen niet alleen oplossen. Daarom blijven we inzetten op het engageren van economische, maatschappelijke en bestuurlijke actoren en burgers. Zo coördineren we in 2026 de uitrol van de federale **milieu-investeringsaftrek** binnen Vlaamse Gewest.

Tegen juli 2026 beslis ik over de **erkenning van omgevingsverenigingen** voor de nieuwe erkenningsperiode 2027-2031.

SD 6 Omgevingsregelgeving doen naleven

OD 6.1 Versterkte bestuurlijke omgevingshandhaving

We implementeren het **Kaderdecreet Vlaamse Handhaving (KVH)** en werken het regelgevingstraject van het **Omgevingshandhavingsbesluit** verder af. We voorzien de nodige opleiding voor handhavers rond de wijzigingen die vanaf 1 april 2026 van toepassing zullen zijn. We stellen aan (boven)lokale handhavers een praktisch draaiboek en modeldocumenten ter beschikking.

We formaliseren de afstemming met het Openbaar Ministerie over **bestuurlijke en gerechtelijke handhaving** in een **samenwerkingsprotocol**. We maken afspraken over een gestroomlijnde invulling van de bevoegdheidspakketten zoals voorzien in het KVH en zetten de versterkte samenwerking rond handhaving in het beleidsdomein Omgeving voort. We nemen ook een operationeel kader in gebruik voor de erkenning van instellingen voor opleidingen voor toezichthouders.

We versterken de bestuurlijk handhaving via de nieuwe bevoegdheden op vlak van bestuurlijke vervolging en sanctionering en starten het onderzoek voor de opmaak van het kader voor monetaire waardering van schade aan het leefmilieu.

We zorgen voor een tijdige goedkeuring van de regelgeving in het kader van de **omzetting van de Europese richtlijn Milieustrafrecht**. Samen met andere lidstaten werken we aan de implementatie ervan binnen het IMPEL-netwerk.

In 2026 ronden we ook het onderzoeksrapport inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten af, waarbij we de nodige aanbevelingen formuleren voor de praktische uitvoering.

OD 6.2 Realisatiegerichte en impactvolle omgevingshandhaving

Tegen eind 2026 is het handhavingsbeleid afgestemd op de ruimtelijk kwetsbare openruimtegebieden en de gebiedsgerichte prioriteiten. Daarbij werken we nauw samen met lokale overheden. We voeren met Vlinter een aantal pilootprojecten uit waarbij we inzetten op intergemeentelijke en regionale samenwerking op vlak van omgevingshandhaving op het terrein. We blijven inzetten op het versterken van lokale handhavers en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden via vorming, kennisdeling en via inhoudelijke ondersteuning op het terrein en bij complexe dossiers. OD 6.3 Digitalisering en innovatieve technologieën

We **moderniseren verouderde informatiesystemen** om databeheer, data-ontsluiting en een efficiënte en betrouwbare doorstroom van handhavingsdata te realiseren en deze aan te passen aan het **Kaderdecreet Vlaamse Handhaving**. We zorgen voor de invoer van relevante handhavingsdata in het Vlaams Handhavingsplatform, en zetten mee in op de uitbouw van het **sanctieregister** en het **maatregelenregister**. We ontwikkelen nieuwe rapporteringsmogelijkheden waardoor we meer verfijnd kunnen rapporteren over de handhavingsbeboetingsprocedure en waardoor het mogelijk is om recidivisten efficiënter in kaart te brengen met het oog op bestuurlijke beboeting.

We werken, samen met de minister bevoegd voor Justitie, een voorstel tot regelgeving uit om **innovatieve technieken**, zoals drones en satellietbeelden, op het terrein **proportioneel en legitiem te kunnen inzetten**, en zo kosten-effectiever en gericht te werken. We werken daarvoor binnen het beleidsdomein ook het nodige **afsprakenkader** uit.

In kader van de PAS implementeren we de **regelgeving voor het monitoren van luchtzuiveringssystemen op basis van sensoren** en nemen het

monitoringdashboard in gebruik.

Op basis van gegevens uit het Vlaams Handhavingsplatform, vloeit een deel van de inkomsten uit de bestuurlijke beboeting terug naar de gemeenten.

2.2 Budgettair kader

De beleidskredieten onder dit ISE Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de beleidsuitgaven van het departement Omgeving gericht op de uitbouw van een doeltreffend omgevingsbeleid en -instrumentarium;
- internationale beleidsuitgaven en internationale verdragen en samenwerkingsakkoorden (departement Omgeving);
- het ondersteunen van partners met het oog op het vergroenen/verduurzamen van onze maatschappij en economie en het verhogen van het maatschappelijk draagvlak (departement Omgeving);
- de financiering van de referentietaken bij VITO en ILVO.
- de werking van het Vlarelfonds, het Fonds voor EU-financiering en het Omgevingsfonds.
- de beleidsenveloppes die ter verdere herverdeling aan het beleidsdomein Omgeving toegekend worden voor de Blue Deal.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de kredieten die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2026.

THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING, MVG excl. DAB

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	25.282	-2.163	23.119	26.728	-1.942	24.786
Toelagen (interne stromen (IS))	388.607	-72.034	316.573	393.131	-76.558	316.573
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	413.889	-74.197	339.692	419.859	-78.500	341.359

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2026 voor deze ISE een budget voorzien van 92,7 miljoen euro, waarvan 27,9 miljoen euro op de uitgavenbegroting (VAK in bovenstaande tabel exclusief de toelage aan het MINAfonds), en aanvullend 64,8 miljoen euro

binnen de DAB MINAfonds. De totale toelage aan het MINAfonds (311,8 miljoen euro) staat in bovenstaande tabel mee verrekend onder deze ISE, maar financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 64,8 miljoen euro voor het thema-overschrijdend instrumentarium. Aanvullend aan deze beleidsbudgetten worden ook in belangrijke mate apparaatsbudgetten (zie Hoofdstuk Apparaatskredieten) ingezet ter invulling van de SD's en OD's binnen deze ISE.

Het totaal budget 2026 voor deze ISE (92,7 miljoen euro exclusief de toelage aan het MINAfonds) verhoogt in totaal met 16,1 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2025. Dit bedrag bestaat voor 20,0 miljoen euro uit extra budget voor de Blue Deal en voor 4,1 miljoen euro (in hoofdzaak) in het kader van de begrotingsafspraken 2026.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

2.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QB0-9QCGAOA-OI - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Nieuw artikel om eventuele ontvangsten uit geconsolideerde entiteiten te ontvangen.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QB0-9QCGAOA-OW - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Er worden in 2026 diverse kleine ad hoc verkoopopbrengsten verwacht op dit artikel. Deze zijn te linken aan de beleidsprocessen van het Departement Omgeving. Daarnaast worden de ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering dan ook via dit ontvangstenartikel ingeschreven.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	697	0	0
Bijstellingen BO 2026	337	0	0
BO 2026	1.034	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De inkomsten worden aangepast aan de gewijzigde ontvangsten voor projecten met EU-cofinanciering (+337 keuro).

QB0-9QCGTOE-OW - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM: VLARELFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het Vlarelfonds, worden inkomsten geboekt via de betaling van retributies voor erkenningsaanvragen en toezicht op erkenningen leefmilieu. Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG40EWT.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	1.000	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	1.000	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QB0-9QCGTOF-OW - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM: OMGEVINGSFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Bij het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning werd het Omgevingsfonds opgericht. Het Omgevingsfonds startte op 23/02/2017 in het kader van de inwerkingtreding van het uitvoeringsbesluit bij het Omgevingsdecreet. Dit fonds wordt in hoofdzaak gespijsd door de retributies voor dossierkosten bij de aanvraag van omgevingsvergunningen en de GGO-dossierkosten. Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG40F-WT.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	470	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	470	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

Uitgavenartikelen

QB0-1QCG20A-LO - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-

INSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de personeelskosten begroot van personeelsleden werkzaam binnen het Departement Omgeving aan specifieke (door de Vlareg goedgekeurde) projecten zoals Natuur- en Milieueducatie en Ecocampus.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.009	2.009
<i>Index</i>	40	40
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	2.049	2.049

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QB0-1QCG20A-WT - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel financiert het Departement Omgeving een groot aantal diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, die passen in de uitvoering van de strategische doelstellingen omtrent het werken met eenvoudige en doeltreffende instrumenten binnen het omgevingsbeleid, en het doen doorwerken van het omgevingsbeleid in andere beleidsvelden en sectoren (bv. het Klimaatplan Vlaamse Overheid en omgevingsaspecten van duurzame overheidsopdrachten). Belangrijkste uitgavenposten zijn hierbij de reguliere uitgaven voor IT, het omgevingsvergunningenloket en het Omgevingsinformatiesysteem (samen 5,6 miljoen euro) en de uitgaven in het kader van de handhaving (3 miljoen euro).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	9.896	11.359
<i>Index</i>	-11	-11
<i>Compensaties</i>	287	508
<i>Andere bijstellingen</i>	31	31
BO 2026	10.203	11.887

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QB0-1QCG2DW-IS	250	250	Centralisatie DOV-IT budget bij departement Omgeving, bijdrage vanuit VMM
Van QBX-3QCG2EV-IS	250	250	Centralisatie DOV-IT budget bij departement Omgeving, bijdrage vanuit

			OVAM
Naar SC0-1SJA2NY-IS	-153	-153	Terugdraai eenmalige compensatie uit 2025 vanuit budget Vlaanderen Radicaal digitaal voor Mercatornet en DOV
Van QB0-1QCG2EA-WT	0	221	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Naar QE0-1QEB2KB-WT	-60	-60	Terugdraai eenmalige compensatie uit 2025 vanuit VEKA voor uitvoeren project AIRCO
TOTAAL	287	508	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Aanpassing aan de inkomsten voor EU-gecofinancierde projecten.	31	31	Verhoogde uitgaven in uitvoering van de EU-gecofinancierde projecten
TOTAAL	31	31	

QB0-1QCG2OB-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving de Vlaamse bijdragen aan internationale (milieu)verdragen en samenwerkingsakkoorden, internationale klimaatfinancieringsverplichtingen en ook specifieke werkingskosten in het kader van het internationaal beleid. Zo kan Vlaanderen doelgericht participeren aan het internationale en Europese beleid en draagt Vlaanderen stipt en correct bij tot de afspraken die gemaakt worden en werden op internationale, Europese, Belgische of bilaterale fora inzake omgevings- en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	779	762
<i>Index</i>	-2	-2
<i>Compensaties</i>	48	48
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	825	808

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QB0-1QCG2OU-IS	48	48	Compensatie om het tekort op de verplicht te betalen bijdragen aan internationale/multilaterale verdragen en samenwerkingsverbanden

			(milieu/natuur) op te vangen
TOTAAL	48	48	

QB0-1QCG20C-WT - EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd die vnl. betrekking hebben op externe partnerschappen om de betrokkenheid van burger en maatschappij bij het omgevingsbeleid te verhogen, met het oog op het verhogen van het maatschappelijk draagvlak, engagement en concrete actie.

In het kader van de uitvoering van de Vlaamse Interprofessionele Akkoorden (VIA 3 – VIA 6) is er een budget voorzien op dit artikel. Voor de sector Leefmilieu bestaat dit uit een verhoging van de eindejaarspremie tot een volwaardige dertiende maand en uit een uitbreidingstewerkstelling. Daarnaast gaan de VIA6-middelen voor koopkracht naar een lineaire loonsverhoging van 1,1% voor alle arbeidsovereenkomsten in organisaties die een werkingssubsidie ontvangen. Aanvullend wordt de loonkost voor werknemers uit de leefmilieusector met een ex-DAC-statuuat ook gefinancierd vanuit dit artikel. In totaal gaat het om een budget van 7.776 keuro VAK.

Kredietevoluitie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	10.332	10.332
<i>Index</i>	196	196
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-2.752	-2.752
BO 2026	7.776	7.776

Inhoudelijke toelichting kredietevoluitie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Het krediet wordt verminderd met 1.019 keuro in het kader van de begrotingsafspraken 2026 m.b.t. subsidies binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.	-1.019	-1.019	De subsidies voor de vzw Milieuboot wordt geschrapt (307 keuro), evenals de subsidies voor de begeleiders bij de provincies en de Vlaamse Gemeenschapscommissie van het programma 'MOS – duurzame scholen, straffe scholen' (712 keuro).
Het krediet wordt verminderd met 1.733 keuro in het kader van de begrotingsafspraken 2026 m.b.t. het beleidsveld Omgeving	-1.733	-1.733	De kredieten voorzien voor de terugbetaling van de loonkosten voor gedetacheerde leerkrachten en docenten die ter beschikking worden gesteld vanuit het

en Natuur.			onderwijs, worden geschrapt.
TOTAAL	-2.752	-2.752	

QB0-1QCG20S-IS - AGENTSCHAP PLANTENTUIN MEISE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het Agentschap Plantentuin Meise een toelage van het departement Omgeving ter financiering van de engagementen inzake internationale klimaatfinanciering voor de uitvoering van 2 projecten in DR Congo.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro Memorie

QB0-1QCG20T-IS - EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR LANDBOUW EN VISSERIJONDERZOEK (EV ILVO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO) voert referentietaken uit ten behoeve van het Beleidsdomein Omgeving. Via dit artikel wordt een toelage toegekend ter financiering van een aantal referentietaken op het vlak van leefmilieu. Het betreft meer specifiek:

1. Technisch-wetenschappelijke ondersteuning inzake luchtmissies bij landbouwactiviteiten; betreft ondersteuning van het Wetenschappelijk Comité Luchtmissies Veeteelt (WeComV) en technisch-wetenschappelijke ondersteuning bij de opmaak van wetgeving in verband met emissiearme stalsystemen en emissiereducerende technieken en maatregelen.
2. Technisch-wetenschappelijke ondersteuning inzake duurzame productietechnieken voor de landbouw;
3. Gericht wetenschappelijk onderzoek inzake luchtmissies bij landbouwactiviteiten en duurzame productietechnieken voor de landbouw.

Binnen de referentietaken 2 en 3 levert ILVO informatie aan en wordt gericht wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd ter ondersteuning van beleidsvoorbereiding en -vorming. De referentietaken hebben tot doel om technisch-wetenschappelijke kennis maximaal te valoriseren ten behoeve van het beleidsdomein Omgeving, specifieke kennishiaten bij het beleidsdomein Omgeving in te vullen en alle relevante onderzoeksresultaten en kennis in binnen- en buitenland te rapporteren naar het beleidsdomein Omgeving. De uitvoering en de verderzetting van het huidige beleid op het vlak van stikstof en PAS-taken worden ondersteund.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	716	716
<i>Index</i>	7	7
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	723	723

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QB0-1QCG20U-IS - VLAAMSE INSTELLING VOOR TECHNOLOGISCH ONDERZOEK (VITO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het VITO een aanvullende toelage van het departement Omgeving ter financiering van een aantal referentietaken op het vlak van omgevingsbeleid.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	4.375	8.899
<i>Index</i>	46	46
<i>Compensaties</i>	-372	-3.443
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-1.453
BO 2026	4.049	4.049

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG20A-WT	0	-2.071	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Van QB0-1QAX2ZZ-WT	0	-1.000	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Naar QB0-1QCG2EA-WT	-221	-221	Compensatie vanuit deze toelage aan VITO (deel ondersteuning projectoproep IKF) om de financiering van het exploratie-programma kritieke grondstoffen op artikel QB0-1QCG2EA-WT te dekken
Naar QB0-1QCG2OB-WT	-48	-48	Compensatie ter financiering van het tekort op de te betalen bijdragen aan internationale/ multilaterale verdragen en samenwerkingsverbanden (milieu/natuur)
Naar QB0-1QCG2DW-IS	-50	-50	Terugdraai eenmalige compensatie in 2025 voor Referentietaken VITO m.b.t. nieuwe milieukwaliteits-normen
Naar SC0-1SJA2NY-IS	-53	-53	Terugdraai eenmalig compensatie in 2025 voor project Lambert 2008
TOTAAL	-372	-3.443	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	-1.453	Bijstelling na analyse vereffeningskalender
TOTAAL	0	-1.453	

QB0-1QCG20X-IS - DAB FONDS VOOR PREVENTIE EN SANERING INZAKE MILIEU EN NATUUR (DAB MINAFONDS)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de DAB Minafonds een aanvullende toelage ter financiering van haar uitgaven. Dankzij deze toelage wordt het totaal aan VEK-uitgaven binnen de DAB Minafonds gedekt door het totaal aan middelen aan ontvangstenzijde.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	383.516	383.516
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-71.715	-71.715
BO 2026	311.801	311.801

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Aanpassing Mina-toelage i.f.v. de totale VEK-uitgaven	-71.715	-71.715	Bepaling Mina-toelage als sluitpost voor het MINAFonds
TOTAAL	-71.715	-71.715	

QB0-1QCG40D-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID: FONDS EU-COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van het Fonds voor de uitvoering van EU-projecten. Concreet zal dit artikel gebruikt worden ter correcte ESR-matige en ESR-neutrale boeking van EU-cofinancieringsuitgaven voor Omgevingsgebonden projecten door het departement Omgeving.

Deze uitgaven zijn ESR-neutraal t.o.v. de gerelateerde ESR-ontvangsten op artikel QB0-9QCETOD-OW.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QB0-1QCG40E-LO - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM: VLARELFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het VLAREL-Fonds, worden vanaf 2026 (delen van) lonen doorgerekend van (bestaande) personeelsleden die werkzaam zijn op het vlak van de ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QB0-1QCG4OE-WT - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM: VLARELFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het VLAREL-Fonds, worden uitgaven aangerekend ter ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.360	1.360
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.360	1.360

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QB0-1QCG4OF-WT - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM: OMGEVINGSFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het Omgevingsfonds worden uitgaven aangerekend ter ondersteuning van de beleidskosten die verband houden met de voorbereiding, organisatie en uitvoering van het decreet betreffende de omgevingsvergunning. De inkomsten van 2026 op het Omgevingsfonds (artikel QB0-9QCGTOF-OW) worden ESR-neutraal integraal ingezet voor een flankerend beleid en digitalisering in het beleidsdomein Omgeving. Er zal verder gevolg gegeven worden aan digitaliseringsprocessen en meer specifiek de ondersteuning van het omgevingsloket.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	906	906
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0

<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	906	906

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

2.2.2 DAB's

2.2.2.1 DAB MINAFONDS

Ontvangstenartikelen

QBX-2QCGAOA-OW - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel komt het dividend binnen dat de NV Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) uitbetaald aan het Vlaams Gewest voor haar 100% aandeelhouderschap in de NV Aquafin. Daarnaast zijn er ook nog ontvangsten uit de inning van milieuboetes en een aantal kleine diverse ontvangsten. Tenslotte wordt via dit artikel de correcte ESR-aanrekening van de benutting van de 3M-ontvangsten uit 2022 verzekerd.

Kredietevolutie:

	AO	TO	LO
BA 2025	15.626	0	0
Bijstellingen BO 2026	-4.346	0	0
BO 2026	11.280	0	0

(duizend euro)

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Op dit artikel komt in hoofdzaak het dividend binnen dat de NV Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) uitbetaald aan het Vlaams Gewest voor haar 100% aandeelhouderschap in de NV Aquafin (3,8 miljoen euro en ongewijzigd). Daarnaast zijn er ook nog ontvangsten uit de inning van milieuboetes, die voor 2026 2.125 keuro hoger ingeschat worden dan in 2025 (totaal 5.625 keuro) en een aantal kleine diverse ad hoc ontvangsten (355 keuro en ongewijzigd).

De ontvangsten van 3M uit 2022 worden in 2026 nog voor 1.500 keuro ESR-matig ingeschreven (-6.471 keuro), aangezien er vanaf 2026 aan uitgavenzijde jaarlijks nog 1.500 keuro VEK aan uitgaven voorzien zijn op basis van deze 3M-middelen.

Uitgavenartikelen

QBX-3QCG20A-WT - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGS-INSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden specifieke beleidsgerelateerde werkingskosten van het

Departement Omgeving aangerekend. Concreet gaat het over kosten voorzien voor procedures en gerechtskosten en schadevergoedingen aan derden (0,8 miljoen euro), en voor studies inzake beleidsvoorbereiding, -evaluatie en -opvolging die een bijdrage leveren aan een effectiever, efficiënter en/of zuiniger omgevingsbeleid en specifieke ad hoc beleidsuitgaven voor het Departement Omgeving (0,6 miljoen euro).

Daarnaast worden er op dit artikel ook in 2026 significante bijkomende beleidsenveloppen voorzien voor de Blue Deal (39 miljoen euro) en de bestrijding van schadelijke stoffen (11,5 miljoen euro). Hierbij is het de bedoeling om in 2026 viaerschikking deze budgetten te doen landen bij de (nog te bepalen) entiteiten.

Kredietevolucie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	32.063	39.265
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-150	12.156
<i>Andere bijstellingen</i>	20.000	23.286
BO 2026	51.913	74.707

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG2DY-IS	0	494	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Van QBX-3QCG2JA-WT	0	3.000	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Van QDX-3QCG2DA-WT	0	2.000	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Van QB0-1QCG2OU-IS	0	2.071	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Van QBX-3QCG2NJ-WT	0	2.814	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Van QBX-3QCG2OC-WT	0	1.777	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Naar QB0-1QCG2EA-WT	-150	0	Compensatie 150k VAK i.h.k.v. het exploratieprogramma kritieke grondstoffen
TOTAAL	-150	12.156	

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Extra VEK voor Blue Deal cf. RA (sprong van 4,2 mio in 2025 naar 9,6 mio in 2026)	0	5.600	Bijstelling na analyse vereffeningskalender
Bijstelling vereffeningskalender	0	-2.311	Bijstelling na analyse vereffeningskalender

Eenmalige doorschuif van VEK uit BO 2025 naar 2026	0	17.997	Bijstelling na analyse vereffeningskalender
Het krediet wordt verhoogd met 20 mio VAK en 2 mio VEK in het kader van de begrotingsafspraken 2026	20.000	2.000	Toekenning extra budget voor de Blue Deal
TOTAAL	20.000	23.286	

QBX-3QCG20B-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving allerlei uitgaven en projecten gerelateerd aan het internationale omgevingsbeleid. Zo kan Vlaanderen doelgericht participeren aan het internationale en Europese beleid en draagt Vlaanderen bij tot de realisatie van de op internationale, Europese, Belgische of bilaterale fora onderschreven omgevings- en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) met aandacht voor capaciteitsopbouw, technologietransfer en inzet en valorisatie van Vlaamse expertise.

De middelen op dit artikel worden in hoofdzaak ingezet ter subsidiëring van projecten in het buitenland die gerapporteerd worden in het kader van ontwikkelingsrelevantie (OESO-DAC), internationale klimaat- en biodiversiteitsfinanciering (UNFCCC en UNCBD) en duurzame ontwikkeling (SDG's).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	604	672
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	604	672

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QBX-3QCG20C-WT - EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd die betrekking hebben op het versterken en verankeren van de omgevingsdoelstellingen in de verschillende geledingen van de Vlaamse samenleving. Ook het thema groene economie wordt via dit artikel gefinancierd.

Er wordt vanuit dit begrotingsartikel budget voorzien voor investeringen voor de

werking van de centra Duurzaam Educatiepunt en voor ecologische ontsnipperingsprojecten (acute knelpunten of opportuniteiten en andere concrete projecten nader te bepalen). Daarnaast voorziet het artikel in werkmiddelen voor Duurzaam Educatiepunt (educatieve programma's), voor het Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers, voor capaciteitsopbouw bij o.a. lokale besturen en andere actoren. Vanuit dit artikel worden ook uitgaven m.b.t. groene economie en Green Deals (begeleiding, ondersteuning en communicatie) gefinancierd.

Vanuit dit artikel wordt eveneens 8.825 keuro voorzien voor enerzijds de subsidiëring van omgevingsverenigingen in het kader van het decreet inzake de erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen en anderzijds voor de subsidiëring van milieu- en natuurverenigingen in het kader van het BVR inzake de erkenning en subsidiëring van milieu- en natuurverenigingen.

Op dit artikel is tenslotte 1.406 keuro voorzien voor de doorstorting van een vast percentage van de opbrengsten uit lokale milieuhandhaving (via bestuurlijke beboeting) richting de lokale overheden. Dit geeft uitvoering aan het goedgekeurde Omgevingshandhavingsbesluit van de Vlaamse regering.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	13.594	25.868
<i>Index</i>	1.281	1.281
<i>Compensaties</i>	-3.923	-5.700
<i>Andere bijstellingen</i>	1.354	1.354
BO 2026	12.306	22.803

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Constant beleid tav BA2025 behalve voor:

- een compensatie van 18 keuro op deze indexmiddelen richting de bijdrage voor IMC en ISC op artikel QB0-1QCG2DA-WT.
- het inschrijven van de uitgaven gelinkt aan de doorstorting van een vast percentage van de opbrengsten uit lokale milieuhandhaving richting gemeenten (+1.406k); een meeruitgave die (meer dan) gedekt wordt door een verhoging van de inkomsten uit milieuboetes op artikel QBX-2QCGAOA-OW (+2.125k)
- het goedzetten van de VEK-kalender

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG2OA-WT	0	-1.777	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
Naar QB0-1QCG2DA-WT	-18	-18	Compensatie voor de indexatie van de jaarlijkse bijdrage van Vlaanderen voor de werking van de Internationale Maas- en Scheldecommissies
Naar QDX-3QCG2FA-WT	-3.905	-3.905	Compensatie naar werkingsartikel ANB
TOTAAL	-3.923	-5.700	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting

Verhoogde uitgaven in functie van hogere gerealiseerde ontvangsten op gelinkt artikel QBX-2QCGAOA-OW in 2024/2025	1.406	1.406	Doorstorting extra inkomsten uit bestuurlijke beboeting DABM naar de lokale besturen i.k.v. de uitvoering van het recente Omgevingshandhavingsbesluit
Het krediet wordt verminderd met 52 keuro in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 van de Vlaamse regering binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.	-52	-52	Het werkingsbudget voor MOS (52 keuro) wordt geschrapt, samen met de subsidies (1.733 keuro) op artikel QB0-1QCG2OC-WT).
TOTAAL	1.354	1.354	

2.2.3 Overige entiteiten onder gezag

Niet van toepassing.

2.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

3. ISE AFVAL EN MATERIALEN

Benaming	Hoeveelheid huishoudelijk restafval per inwoner
Definitie	"100 kg restafval per inwoner" is een doelstelling die door de Vlaamse overheid is gesteld om de hoeveelheid huishoudelijk restafval tegen 2030 te verminderen, als onderdeel van het Lokaal Materialenplan en het beleid voor een circulaire economie.
Laatste gekende waarde	In 2023 bedroeg de gemiddelde hoeveelheid restafval in Vlaanderen 126,4 kg per inwoner.
Streefwaarde/-norm	De streefwaarde is 100 kg huishoudelijk restafval per inwoner tegen 2030. Maatregelen zoals de verplichte inzameling van groente-, fruit- en tuinafval (GFT), UPV-luiers, aangepaste milieuheffingen en een grotere focus op preventie, hergebruik en sorteren helpen bij het bereiken van dit doel.
Beleidsmatige relevantie	SD1: OVAM neemt het voortouw in het veilig sluiten van materiaalkringlopen zodat het verbruik van primaire grondstoffen daalt OD1.2: Via verschillende preventiestrategieën naar een daling van de totale afvalberg OD1.3: Door betere selectieve inzameling, recyclage en kwaliteitsborging stimuleren we het gebruik van gerecycleerde grondstoffen De strategische doelstelling van deze ISE is om materiaalkringlopen te sluiten. Gesloten materiaalkringlopen betekent zowel een kleiner verbruik van primaire grondstoffen, als een kleinere afvalberg. Het huishoudelijk restafval is een belangrijk onderdeel van de afvalberg. Veel van het beleid dat voorgesteld wordt in deze ISE heeft rechtstreeks of onrechtstreeks invloed op deze indicator.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	12. verantwoorde productie en consumptie
Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt niet de volledige ISE
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/huishoudelijk-afval

3.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD1: OVAM neemt het voortouw in het veilig sluiten van materiaalkringlopen zodat het verbruik van primaire grondstoffen daalt

OD1.1: We dragen bij aan de transitieprioriteit Vlaanderen Circulair

We streven naar een volledig circulaire economie om zo beter in onze behoeften aan grondstoffen en water te kunnen voorzien en ons welzijn te maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk. Via het intra-Belgische platform voor circulaire economie leggen de gewesten en het federale niveau samen prioriteiten vast.

We volgen actief de ontwikkelingen op rond circulaire economie op Europees niveau, en steunen het voornemen om te werken aan een '**Circular Economy Act**'. We zetten strategisch in op Europese netwerken rond circulaire economie en bilaterale partnerschappen met relevante buurlanden en regio's. Onder meer de Critical Raw Materials Act (CRMA) en de Ecodesign-verordening vormen in de huidige geopolitieke situatie een belangrijke hefboom om de circulaire economie in Vlaanderen en de EU verder vorm te geven.

Het **publiek-private partnerschap Vlaanderen Circulair** creëert en ondersteunt partnerschappen rond circulaire strategieën (ecodesign, repair, refurbishment,) en businessmodellen zoals product-dienstcombinaties en de huur- en deeleconomie. We ronden de evaluatie van de werking van dit platform af. Vervolgens gaan we in samenspraak met de ministers bevoegd voor Economie en Innovatie en voor Sociale economie aan de slag met de aanbevelingen.

Vlaamse initiatieven rond **circulaire aankopen, circulaire businessmodellen en initiatieven rond huren, delen en herstel** worden verder uitgerold.

We werken **samen met lokale besturen en circulaire hubs** voor sensibilisering, partnerschapsontwikkeling en kennisdeling op lokaal niveau. Via de circulaire hubs bouwen we een brug tussen de sociale economie en het circulaire ondernemerschap. We stemmen hiervoor af met de minister bevoegd voor sociale economie.

Samen met de bevoegde minister, versterken we ook het **onderzoeks- en innovatiebeleid en het ondernemerschap** richting circulaire economie. Dat doen we door de inhoudelijke opvolging van onderzoek, experimentele projecten en living labs. In het kader van de begrotingsonderhandelingen 2026 is beslist om geen nieuwe subsidie-oproep te lanceren en de middelen voor het steunpunt CE Center af te bouwen (het aandeel vanuit OVAM). In 2026 wordt het steunpunt CE-Center geëvalueerd.

OD1.2: Via verschillende preventiestrategieën naar een daling van de totale afvalberg

We maken verder werk van een integrale **Vlaamse strategie ter preventie van overmatig grondstoffen- en materiaalverbruik** als onderdeel van de transitie naar een circulaire economie. Daarbij is het nodig dat circulaire principes ook in andere beleidsplannen en domeinen gerespecteerd worden. Principes uit Europese regelgeving, zoals de Ecodesign Products Regulation (ESPR) en de Critical Raw Materials Act (CRMA), zijn daarbij richtinggevend. Deze circulaire principes bepleiten we ook bij nieuwe Europese initiatieven.

In de systemen voor **uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV)** bedden we preventiestrategieën sterker in. We ronden het ISA UPV/zwerfvuil af.

In overleg met de andere gewesten en de stakeholders zorgen we voor een tijdige afronding de aanpassing van het interregionale samenwerkingsakkoord voor verpakkingsafval om preventie- en hergebruikdoelstellingen te integreren, om tijdig in overeenstemming te zijn met de *Plastic Packaging and Waste Regulation* (PPWR). Gezien de goede resultaten en samenwerking met de sector bekijk ik hoe een vervolg op de 'Green Deal Anders Verpakt' vorm kan krijgen.

Om de ambitieuze Europese doelstellingen voor voedselafval te kunnen realiseren zijn inspanningen nodig bij alle schakels in de voedselketen. We zetten daarbij ook een nauwere samenwerking met de federale overheid en de andere gewesten op. Daarin besteden we onder meer aandacht aan de sensibilisering van huishoudens, de responsabilisering van de voedings- en retailsector voor de reductie en herverdeling van voedseloverschotten, het uitwisselen van *good practices*, enzovoort. Vlaanderen blijft een trekkersrol opnemen om voedselverlies maximaal te verminderen. Daarnaast zet Vlaanderen in op een samenwerkingsakkoord met de federale overheid en de andere gewesten om doorheen de volledige voedselketen de verplichte voedselafvalreducties te realiseren. In samenwerking met de publieke en private trekkers en partners voeren we op Vlaams niveau de acties van het **actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen Circulair** uit, en bekijken we met de andere gewesten waar we deze versterken in het licht van de nieuwe Europese doelstellingen.

Na goedkeuring van het ISA UPV en Zwerfvuil bekijken we met de andere gewesten voor welke stromen een uitvoerend samenwerkingsakkoord wordt voorbereid en het goedkeuringstraject wordt opgestart. Voor textiel wordt prioritair aan een uitvoerend samenwerkingsakkoord gewerkt. Het betreft de implementatie van de herziene Kaderrichtlijn Afval, via dewelke een UPV voor textiel in Europa verplicht wordt. Inzake hergebruik is daarbij uiteraard een rol weggelegd voor de sociale economie (bijvoorbeeld kringloopcentra voor productreparatie). We evalueren het besluit voor de erkenning en subsidiëring van de kringloopsector. We volgen de werkzaamheden voor een nieuwe Verordening Afgedankte Voertuigen op. We ijveren verder voor een Europees verbod op de vernietiging van onverkochte, herbruikbare, herstelbare, recycleerbare en recupereerbare goederen.

Vlaanderen moet energiezuinig en toekomstgericht bouwen, met een doordacht gebruik van materialen. We stimuleren bij de bouwsector de ommezwaai naar materiaalbewust en veranderingsgericht (ver)bouwen via het **preventieprogramma 'Op weg naar Circulair Bouwen'**. We evalueren de voortgang van dit Beleidsprogramma en sturen bij waar nodig. In uitvoering van de herziene Europese Richtlijn Energieprestatie van gebouwen (EPBD) en in overleg met de Vlaamse minister bevoegd voor Energie en Wonen implementeren we in Vlaamse wetgeving de berekening van de LC-GWP-indicator en de totale milieu-impact op basis van TOTEM. Het decretale traject wordt afgerond en de verankering in VLAREMA wordt opgestart. Er zal ook gewerkt worden aan een routekaart voor de milieu-impact na 2030, uitgaande van een progressieve neerwaartse trend en maximumgrenswaarden. We onderzoeken verder de ontwikkeling van een bouwwerkpaspoort zodat inzichtelijk is welke grondstoffen en materialen in een gebouw verwerkt zijn en hoe deze bij renovatie of sloop hergebruikt kunnen worden.

Het preventieprogramma is een belangrijke bouwsteen van de **Werkagenda Circulair Bouwen**. We geven prioriteit aan sensibiliseren en informeren, versterken van de overheid in haar voorbeeldfunctie (aanbesteding), ketensamenwerking binnen de bouwketen en stimuleren van hergebruik.

We ondersteunen de **Werkagenda voor Chemie & Kunststoffen**. Hier ligt de klemtoon op verbinding tussen de afvalsector, de chemiesector en kunststofproducenten, living labs voor nieuwe businessmodellen en heldere

wetgeving. Vlaanderen blijft zich als Europees voorloper inzetten op circulaire economie in het algemeen en op haar reputatie als recyclagehub in het bijzonder. We bewaken hierbij de link met de Green Deal Duurzame zorg.

OD1.3: Door betere selectieve inzameling, recyclage en kwaliteitsborging stimuleren we het gebruik van gerecycleerde grondstoffen

We zetten in op het veiligstellen van onze grondstoffenbevoorrading. De recuperatie van grondstoffen moet op een hoogwaardige en milieuverantwoorde manier gebeuren. In uitvoering van de CRMA dragen we bij aan het opstellen van een nationaal programma.

Tegen 2030 willen we in Vlaanderen het huishoudelijke restafval met 30% reduceren tot 100 kg per inwoner, en een vergelijkbare reductie van 30% voor het gelijkaardig bedrijfsrestafval realiseren. Daarvoor voeren we het Lokaal Materialenplan (LMP) uit. OVAM start de halftijdse evaluatie van het Lokaal Materialenplan, die kan leiden tot planaanpassingen in 2027.

We drijven de inspanningen op voor de **handhaving op de selectieve inzamelplicht** bij bedrijven en de verplichtingen van inzamelaars en verwerkers van bedrijfsrestafval verder in de keten. Zo zal in 2026 de inzameling van bedrijfsrestafval gefactureerd worden op basis van gewicht, wat een stimulans is voor bedrijven tot preventie en betere selectieve inzameling. Er wordt een set van voorwaarden uitgewerkt waaraan het beheer van huishoudelijk (rest)afval moet voldoen om verbrand te mogen worden.

Om de klimaatdoelstellingen uit het VEKP te halen wordt ingezet op andere reststromen die nog onvoldoende gerecycleerd worden. Daarom stimuleren we het selectief slopen en bouwen we stelselmatig de uitzonderingen op de **selectieve inzameling van bouw- en sloopafval** af. Om het gebruik van **recyclaten** te stimuleren ijveren we op Europees niveau voor een kader dat een gelijk speelveld tussen primaire en secundaire grondstoffen creëert. Na de evaluatie van de procedure van grondstofverklaringen, bekijken we in 2026 samen met de sectorfederaties en economische actoren hoe we eventuele drempels kunnen wegwerken.

Vanaf 2026 wordt de heffing voor de verbranding van alle afvalstoffen gelijkgetrokken. Daarnaast lanceren we een breder wetgevend initiatief om de **afvalheffing** te hervormen tot een transparante set van enkele basistarieven, en we bekijken hierbij of we jaarlijks een deel van de inkomsten kunnen herinvesteren in preventie en duurzame inzamel- en recyclagetechnieken. We streven er op termijn naar dat recyclage structureel interessanter wordt dan verbranden of storten. We onderzoeken ook het toevoegen van een (vermijdbare-)CO₂-component.

Samen met de federale overheid trachten we de illegale export van afgedankt elektronisch materiaal en afgedankte voertuigen effectiever aan te pakken. We blijven beheersorganismen incentivieren om hun middelen in te zetten ter ondersteuning van lokale recyclagebedrijven; de uitvoering van de UPV moet op die wijze gebeuren dat de afvalstoffen maximaal in België en minstens in Europa verwerkt worden. We stimuleren de recyclage van medisch afval via aanpassing van de regelgeving en het delen van best practices binnen de Green Deal Duurzame Zorg. Zo houden we waardevolle grondstoffen in Vlaanderen en kunnen we de tewerkstelling in de Vlaamse circulaire economie tegen 2030 fors doen toenemen.

Materiaalstromen worden in kaart gebracht via **datasystemen en digitale informatie-uitwisseling**. Hiermee worden ook de verplichte Europese

rapportages en de Vlaamse openbare statistieken gevoed. MATIS (het Materialeninformatiesysteem) is volledig operationeel en sinds juli 2025 in de wetgeving verankerd. We zetten vanaf nu in op het verbeteren van de naleving van de meldingsplicht en de automatisering van de kwaliteitscontrole. Na de kwaliteitscontrole van de gegevens over huishoudelijke afvalstoffen, zullen we ook inzetten op een automatische kwaliteitscontrole van de gegevens over bedrijfsafval en verwerking van afvalstoffen. Daarnaast werken we verder aan de ontsluiting van de MATIS-gegevens voor beleidsmonitoring, -onderbouwing en controledoeleinden. Voor digitale identificatieformulieren is de interoperabiliteit tussen de beheerders van digitale identificatieformulieren volledig voorbereid en ligt de focus op het uitwerken van een financieringsinstrument in de vorm van een retributiesysteem, het ontsluiten van de gegevens in het kader van controle op afvaltransporten en het realiseren van de uitwisseling van transportgegevens met de overheid. Hiervoor doen we een test met identificatieformulieren van reeds afgelopen transporten.

OD1.4: We beperken binnen materiaalkringlopen de risico's voor mens en leefmilieu, in het bijzonder voor asbest en andere zorgwekkende stoffen

De mogelijke aanwezigheid van asbest en andere **zorgwekkende stoffen** is een aandachtspunt bij de recyclage van afvalstromen. We verfijnen de nodige leidraden, normenkaders en toetsingskaders voor stromen als bodemverbeterende middelen, bouwstoffen, kunststoffen, rubber en textiel om zekerheid te geven aan de gebruiker en zo recyclage aan te moedigen. We verkennen de mogelijkheid om met de andere gewesten een gedeelde visie op safe-sinks voor recyclageresidu's en niet-recycleerbare stromen zoals asbest te ontwikkelen. We gaan hierover in gesprek met de afvalsector en andere economische actoren.

We werken toe naar een asbestveilig Vlaanderen tegen 2040 met het **Actieplan Asbestafbouw** en koppelen dit aan de renovatiegolf die nodig is voor de klimaatdoelstellingen en woningkwaliteit.

Het **asbestattest** moedigt eigenaars aan om hun gebouwen asbestveilig te maken. Via versterkte regelgeving zorgen we voor een tijdige en gespreide opmaak van asbestattesten, om ervoor te zorgen dat elke toegankelijk constructie gebouwd vóór 2001 een asbestattest heeft. We verfijnen daarbij het asbestattest om ook volledig de gegevens van een asbestinventaris voor werkgevers te kunnen rapporteren. We ondersteunen de kwaliteitsborging van het asbestattest via IT-investeringen die de effectiviteit van controles verhogen en data-gebaseerde bijsturingen mogelijk maken. We zorgen ervoor dat burgers via de lokale woon- en energieloketten goed geïnformeerd worden over het asbestattest en de opmaak van een generiek asbestattest (mijlpaal 2032). Dit in lijn met hun (ver)bouw- en woonvragen, met de bestaande energiepremies, met het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) en met lokale beleidsdoelstellingen. De inhoudelijke integratie van het asbestthema in deze lokale loketten ondersteunt dan ook de ambitie van vele lokale besturen om een 'asbestveilige gemeente' te realiseren.

We verzekeren de continuïteit van de **lokale asbestprojecten** in alle gemeenten voor een veilige inzameling van asbestcementafval. Voor de doelgroepen binnen de sectorprotocollen voorzien we via deze weg een vangnet bij tijdelijke pieken in de vraag. Via deze **sectorprotocollen** ondersteunen we specifieke doelgroepen in de realisatie van asbestveilige gebouwen via de opmaak van asbestattesten en de verwijdering van asbestmaterialen. We besteden daarbij bijzondere aandacht aan gebouwen van of voor jeugd(sport)verenigingen en scholen. Bij de evaluatie en hernieuwing van een ondersteuningsinstrument bekijken we de mogelijkheid van een degressieve ondersteuning om gebouweigenaars te activeren en de realisatiegraad van de mijlpalen 2032, 2034 en 2040 te bewaken. We zorgen voor

een veilige selectieve inzameling en verwerking van asbestafval en asbestverdacht afval, en zetten in op innovatieve recyclagetechnieken. Zo recupereren we grondstoffen, reduceren we CO₂-emissies en vrijwaren we stortcapaciteit.

OD1.5: We initiëren en coördineren de nodige maatregelen om de hoeveelheid zwerfvuil te laten dalen

Het Interregionale Samenwerkingsakkoord (ISA) dat de **UPV voor zwerfvuil** regelt, geeft uitvoering aan de richtlijn Kunststofproducten voor eenmalig gebruik (SUP – Single Use Plastics). We bereiden de inning van de zwerfvuilbijdrage voor. Lokale besturen en andere overheidsinstanties worden via de UPV voor zwerfvuil de vergoed voor de opruimkosten. In ruil voor die middelen zorgen we dat de lokale besturen de in het Lokaal Materialenplan (LMP) afgesproken beleidsacties en rapportages rond zwerfvuil uitvoeren.

Via het platform **Mooimakers** zetten we de inspanningen verder om zowel zwerfvuil als sluikstorten terug te dringen. Acties zijn gebaseerd op de zes pijlers: preventie, infrastructuur, omgeving, sensibilisering, participatie en handhaving. We zetten de zwerfvuilheffing vanuit het ISA ook in om handhaving op gewestelijk niveau te bestendigen.

We passen het ISA Verpakkingen aan aan de bepalingen van de Packaging and Packaging Waste Regulation met betrekking tot de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid en statiegeld.

OD1.6: We zorgen ervoor dat de capaciteit voor eindverwerking (storten en verbranden) in lijn is met het aanbod aan afvalstoffen

Met de uitvoering van het **Lokaal Materialenplan** zal de hoeveelheid brandbaar afval afnemen, waardoor een gefaseerde afbouw van verbrandingscapaciteit moet volgen. We actualiseren de langetermijnvisie op eindverwerking (2020). Als ondersteunend instrument bij de capaciteitsplanning werken we in samenspraak met de sector verder op het afwegingskader voor de toekomst van afvalverwerking in Vlaanderen. Dit dient in eerste instantie om exploitanten voldoende inzicht te geven om een vrijwillige capaciteitsafbouw te realiseren. De bedoeling is om op die manier tot een vrijwillige capaciteitsafbouw te komen, en investeringen te concentreren in performante en toekomstrobuste installaties.

Afvalverbranding is de grootste bron van CO₂-uitstoot van de afvalverwerkende sector, met een aandeel van 68% in 2023. Uiterlijk 31 juli 2026 brengt de Europese Commissie verslag uit over de mogelijke opname van stedelijke afvalverbrandingsinstallaties in het EU ETS vanaf 2028, met de optie voor lidstaten om deelname tot eind 2030 uit te stellen. Minder afvalproductie en meer recyclage verkleinen de hoeveelheid te verbranden restafval en dus ook de daaruit volgende CO₂-uitstoot. Een zeker aandeel afvalstoffen zal echter altijd moeten verbrand worden. Klimaatneutraliteit vereist dus onvermijdelijk ook investeringen in CCS/CCU. In dat kader en zolang afvalverbranding niet wordt opgenomen onder ETS, onderzoeken we de opname van een (vermijdbare-)CO₂-component in de milieuheffing, met eventuele terugvloei van deze inkomsten in CO₂-captatie, -transport en -opslag. Zo begeleidt OVAM de sector richting meer performante installaties met goede multimodale ontsluiting en valorisatie van energie en afgevangen CO₂.

3.2 Budgettair kader

De beleidskredieten onder het ISE Afval en Materialen hebben betrekking op de

middelen onder het beheer van OVAM, zowel op de OVAM-begroting als op de DAB Minafonds. Deze hebben betrekking op de beleidsuitgaven gericht op de uitvoering en uitbouw van een doeltreffend afval- en materialenbeleid en -instrumentarium, ter ondersteuning van de (transitie naar een) circulaire economie. Vanaf 2026 valt ook de uitvoering aan het Interregionale Samenwerkingsakkoord (ISA) UPV en Zwerfvuil hieronder.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2026.

AFVAL EN MATERIALEN, MVG excl. DAB

	(duizend euro)					
	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	0	65.181	65.181	0	65.181	65.181
Toelagen (interne stromen (IS))	28.118	9.095	37.213	28.118	9.095	37.213
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	28.118	74.276	102.394	28.118	74.276	102.394

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2026 ter invulling van alle strategische en operationele doelstellingen onder deze ISE een budget voorzien van 105,9 miljoen euro, waarvan 102,4 miljoen euro op de uitgavenbegroting, en aanvullend 3,5 miljoen euro binnen de DAB Minafonds. De totale toelage aan het Minafonds (onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium) financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 3,5 miljoen euro voor het ISE Afval en Materialen.

Het totaal budget 2026 voor deze ISE (105,9 miljoen euro) verhoogt in totaal met 72,3 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2025. Deze sterke bijstelling bestaat in hoofdzaak (+74 miljoen euro) uit de extra uitgaven ingeschreven in het nieuwe Fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (artikels QB0-1QCG4JV-IS en QB0-1QCG4JA-WT), en uit een vermindering met 2 miljoen euro in het kader van de begrotingsafspraken 2026 m.b.t. subsidies binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur.

OVAM oefent haar taken echter uit binnen twee verschillende ISE ('Bodem en Ondergrond' en 'Afval en Materialen'). De financiering van de taken die OVAM

uitvoert, verloopt binnen de ISE Afval en Materialen via toelage-artikel QB0-1QCG2JV-IS. Het budget van dit artikel (circa 28,3 miljoen euro) wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen OVAM: ISE J Afval en Materialen.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

3.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QB0-9QCGTJA-OW - DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ontvangstenartikel maakt deel uit van een nieuw begrotingsfonds "Fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid" en is gelinkt aan uitgavenartikels QB0-1QCG4JA-WT en QB0-1QCG4JV-IS. Het Fonds wordt opgericht via het programmadecreet bij de BO2026 en geeft uitvoering aan het ISA UPV en Zwerfvuil.

Het ISA heeft een tweeledige inhoudelijke doelstelling.

Ten eerste wordt een interregionaal kader gecreëerd voor het beleid rond de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). Dit komt ten dele in de plaats van bestaande Vlaamse reglementering omdat een interregionale aanpak juridisch robuuster is om verplichtingen op te leggen aan producenten die op nationaal niveau hun producten op de markt zetten. Er worden ook drie nieuwe producten aangewezen waarop de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid de komende jaren van toepassing kan worden: textiel, meubels en luiers.

Ten tweede wordt een regeling ingevoerd rond de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor zwerfvuil. Dit vanuit het principe dat de producenten van producten die een significante impact hebben op de zwerfvuilkosten, deze kosten moeten dragen. Dit principe ligt ook vervat in de Europese SUP-richtlijn (Single Use Products), die hiermee gedeeltelijk wordt omgezet.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	74.045	0
BO 2026	0	74.045	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Deze beleidsmaatregel geeft uitvoering aan het ISA UPV en Zwerfvuil. Het goedkeuringstraject van het ISA is nog lopende, maar wordt verwacht tegen eind 2025 afgerond te zijn.

Met dit ISA worden twee financiële ontvangstenstromen gecreëerd:

- Interregionaal kader UPV: Om het beleid van de OVAM inzake de preventie en het beheer van de betrokken afvalstoffen te financieren wordt een heffing opgelegd aan de UPV-systemen. De opbrengst van de heffing voor het Vlaamse Gewest bedraagt op termijn grootteorde 2.500 keuro. Daarnaast zijn heffingen voorzien bij het niet behalen van de recyclage- en verwerkingsdoelstellingen.
- In de uitvoering van de UPV zwerfvuil (zie O.D.5.1): bedraagt de totaal gevorderde kost voor het Vlaams Gewest 71.545 keuro. De effectieve inning kan variëren omdat kan afgeweken worden van de financiële verplichting indien één of meerdere overheidsinstellingen opteren voor het afsluiten van samenwerkingsovereenkomsten inzake zwerfvuil met de producenten.

Hiervoor wordt een apart begrotingsfonds opgericht via het programmadecreet BO2026, in lijn met de adviezen van de Raad van State en Inspectie van Financiën.

Uitgavenartikelen

QB0-1QCG2JV-IS - OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de OVAM een werkingsdotatie en een investeringsdotatie van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het afval-, bodem- en materialenbeleid.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	28.118	28.118
<i>Index</i>	261	261
<i>Compensaties</i>	-30	-30
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	28.349	28.349

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar SC0-1SJA2NY-IS	-30	-30	Terugdraai eenmalig compensatie in 2025 ikv. project Lambert 2008
TOTAAL	-30	-30	

QB0-1QCG4JV-IS - OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit uitgavenartikel maakt deel uit van een nieuw begrotingsfonds "Fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid" en is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4JA-WT en ontvangstenartikel QB0-9QCGTJA-OW. Het Fonds wordt opgericht via het programmadecreet bij de BO2026 en geeft uitvoering aan het ISA UPV en Zwerfvuil.

Het ISA heeft een tweeledige inhoudelijke doelstelling (zie eerdere toelichting bij QB0-9QCGTJA-OW).

Deze toelage aan OVAM wordt gefinancierd via de heffingen geïnd via ontvangstenartikel QB0-9QCGTJA-OW. Het bedrag is samengesteld uit enerzijds de heffingen inzake UPV waarvan OVAM de begunstigde is en anderzijds het deel OVAM van de UPV zwerfvuil volgens een vastgelegde verdeelsleutel.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	8.864	8.864
BO 2026	8.864	8.864

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Voor het luik interregionaal kader UPV wordt 2.500 keuro ingeschreven in functie van de goedkeuring van de uitvoerende samenwerkingsakkoorden per betrokken product. Het budget wordt ingezet voor personeel, werkmiddelen, en beleidskredieten bestemd voor studies, communicatie, ...

Voor het luik UPV zwerfvuil wordt 6.364 keuro ingeschreven. Dit budget is in te zetten voor personeel (handhavers zwerfvuil en beleidsmedewerkers zwerfvuil), werkmiddelen en beleidskredieten bestemd voor studies en communicatie.

Op dit moment vult de OVAM haar operationeel zwerfvuilbeleid in via het initiatief Mooimakers. Mooimakers is een samenwerking tussen de OVAM, VVSG en Fost Plus. De werking en loonkosten van Mooimakers worden nu al gefinancierd vanuit een vrijwillige bijdrage van de verpakkende industrie en het werkplan halve euro, en via een vrijwillige bijdrage vanuit de tabakssector. Met het UPV zwerfvuil wordt deze werking en financiering vanaf 2026 wettelijk verankerd.

QB0-1QCG4JA-WT – DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit uitgavenartikel maakt deel uit van een nieuw begrotingsfonds "Fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid" en is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4JV-IS en ontvangstenartikel QB0-9QCGTJA-OW. Het Fonds wordt opgericht via het programmadecreet bij de BO2026 en geeft uitvoering aan het ISA UPV en Zwerfvuil.

In de uitvoering van de UPV zwerfvuil (zie O.D.5.1) wordt de totaal gevorderde kost voor het Vlaams Gewest geraamd op 71.545 keuro. Deze 71.545 keuro is grotendeels (voor 85%) bestemd voor het lokale beleidsniveau (gemeenten, steden, Intercommunales en provincies). Daarnaast zijn er ook Vlaamse overheidsinstanties die kosten dragen ten gevolge van zwerfvuil (OVAM, ANB, AWW, DVW, VMM). Voor OVAM gaat het heel concreet om de kosten voor Mooimakers (6.233 keuro) en de regionale zwerfvuil-handhavers (1.066 keuro).

Het bedrag dat op dit artikel voorzien wordt in BO2026, bedraagt 64.246 keuro voor gemeenten en IC's, provincies en agentschappen (met uitzondering van OVAM). Het aandeel van OVAM (7.299 keuro) is opgenomen op de uitgavenfiche QB0-1QCG4JV-IS, met uitzondering van een bedrag (935 keuro) gereserveerd voor uitgaven subsidies lokale besturen voor projecten zwerfvuil die via dit begrotingsartikel worden uitbetaald.

Op dit begrotingsartikel wordt bij BO2026 in totaal dus 65.181 keuro voorzien.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	65.181	65.181
BO 2026	65.181	65.181

3.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangstenartikelen

QBX-2QCGAJA-OW – DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de inkomsten uit de afvalheffingen bij OVAM begroot. De inning van de heffingen gebeurt op basis van het decreet betreffende het duurzaam beheer van materialenkringlopen en afvalstoffen van 23 december 2011. De

heffingsplichtigen zijn de uitbaters van afvalverwijderings-/verwerkingsinrichtingen, alsook de overbrengers van afvalstoffen geproduceerd in het Vlaams Gewest met het oog op het verwerken ervan buiten het Vlaams Gewest.

Op grond van het samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval 2008 moet Fost Plus daarnaast vanaf 2009 jaarlijks, na indexering, 73 eurocent per inwoner aan het Vlaamse Gewest ter beschikking stellen voor het beleid rond verpakkingsafval. Op basis van een werkprogramma wordt het deelbedrag bepaald dat gestort wordt in het MINA-fonds. Pas wanneer dit bedrag gestort wordt door Fost Plus, kunnen de middelen hiervoor aangewend worden en kunnen de middelen ingezet worden door de OVAM voor investeringssubsidies aan lokale overheden (OD 6).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	70.500	0	0
Bijstellingen BO 2026	12.000	0	0
BO 2026	82.500	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het krediet wordt verhoogd met 12 miljoen euro in uitvoering van de beslissing van de Vlaamse regering bij begrotingsopmaak 2026 binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur. Concreet wordt vanuit het principe dat "de vervuiler betaalt" en om een extra stimulans te geven aan een goede sortering en recyclage, het basistarief voor verbranding van huishoudelijk restafval en bedrijfsrestafval gelijkgeschakeld. Dit gaat gepaard met gemiddeld 12 miljoen euro meeropbrengst per jaar.

Uitgavenartikelen

QBX-3QCG2JA-WT - DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel van de DAB Minafonds financiert OVAM uitgaven gericht op de uitvoering van het afvalstoffen- en materialenbeleid. Meer in detail worden volgende uitgaven voorzien op dit begrotingsartikel.

Subsidies aan de 27 erkende kringloopcentra worden toegekend op basis van het subsidiebesluit van 20 mei 2005. De subsidie per kringloopcentrum wordt berekend op basis van het aantal kilo hergebruikte goederen (theoretisch hergebruik) en rekening houdend met de grootte en het aantal inwoners dat in het verzorgingsgebied van elk kringloopcentrum ligt.

De Vlaamse overheid verleent via OVAM subsidies aan lokale besturen voor investeringen en projecten die de doelstellingen van het afval- en materialenbeleid en het asbestafbouwbeleid ondersteunen. Deze ondersteuning vormt een hefboom bij de realisatie van het verhogen van afvalrecyclage door betere selectieve inzameling, het verlagen van het aandeel huishoudelijk afval, het verlagen van de

hoeveelheid zwerfvuil en het realiseren van een asbestveilig Vlaanderen 2040. De procedures voorzien in dit besluit (ontwerp- en betalingsfase) en het feit dat de betalingsaanvragen ingediend moeten worden door de lokale besturen via OVAM, geven aanleiding tot een gespreide uitbetaling van subsidies. Deze middelen dienen voor de subsidies voor investeringen in diftar huis-aan-huis, gewichtsdiftaruitrusting op recyclageparken, afvalbakken en andere recipiënten ter voorkoming van zwerfvuil en camera-installaties en afvalzuigers ter ondersteuning van het zwerfvuil- en sluikstortbeleid.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	5.485	11.485
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	-3.000
<i>Andere bijstellingen</i>	-2.000	-2.000
BO 2026	3.485	6.485

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QBX-3QCG20A-WT	0	-3.000	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
TOTAAL	0	-3.000	

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Het krediet wordt verminderd met 2.000 keuro VAK/VEK in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering	-2.000	-2.000	De subsidies vanuit Omgeving, waarbij initiatieven van bedrijven en organisaties worden ondersteund voor projecten in het kader van circulaire economie, worden geschrapt
TOTAAL	-2.000	-2.000	

3.2.3 Overige entiteiten onder gezag

OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ

De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) werd opgericht als gevolg van het afvalstoffendecreet van de Vlaamse Raad van 2 juli 1981. Bij de hervormingen in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid werd, door het decreet van 7 mei 2004, de OVAM op 1 april 2006 een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid. OVAM heeft als missie bij te dragen tot de realisatie van de doelstellingen van het milieubeleid, bedoeld in artikel 1.2.1, § 1, door bij te dragen

tot een duurzaam beheer van materiaalkringlopen en tot de realisatie van de doelstellingen van het afvalstoffenbeleid, vermeld in artikel 4 van het Materialendecreet, en door de uitvoering van een bodemsaneringsbeleid, overeenkomstig het Bodemsaneringsdecreet.

De taken van OVAM met betrekking tot het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen zijn:

1° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor de bevordering van het zuinige gebruik van grondstoffen, onder meer door zo veel mogelijk de materiaalkringlopen te sluiten;

2° het bevorderen van de kwaliteit van producten en productieprocessen met aandacht voor kwalitatieve en kwantitatieve preventie voor wat betreft het gebruik van grondstoffen, het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen en het voorkomen van afval;

3° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor de bevordering van een duurzaam consumptiegedrag, voor wat betreft het gebruik van grondstoffen, het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen en het voorkomen van afval;

4° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor een veilig beheer van milieugevaarlijke stoffen en voor het voorkomen en zo nodig beperken van lekken van milieugevaarlijke stoffen uit stoffenkringlopen;

5° ter aanvulling van de vorige taken, de sturing en coördinatie van de inzameling en de veilige verwijdering van afvalstoffen alsmede de ambtshalve verwijdering ervan;

6° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om de correcte werking van de afvalstoffenmarkt te garanderen.

7° instrumenten ontwikkelen en maatregelen uitwerken om te komen tot een asbestafbouwbeleid, onder meer door proefprojecten op te starten, beleidsstudies uit te voeren, inventarisaties van asbesthoudende materialen uit te voeren en vrijwillig over te gaan tot de verwijdering van asbesthoudende materialen.

De taken van OVAM met betrekking tot de bodemsanering zijn :

1° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om nieuwe bodemverontreiniging te voorkomen;

2° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om individuele en collectieve saneringen te stimuleren;

3° het saneren van de historische en nieuwe bodemverontreiniging, met inbegrip van de zorg om verlaten terreinen waar mogelijk opnieuw een nuttige functie te geven;

4° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om de correcte werking van de bodemsaneringsmarkt te garanderen.

OVAM oefent haar activiteiten uit onder ISE J Afval en Materialen en ISE E Bodem

en Ondergrond.

De financiering van de werking van OVAM verloopt voornamelijk via het toelageartikel QB0-1QCG2JV-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen OVAM: ISE J Afval en Materialen. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar OVAM wordt verwezen naar de bespreking van artikel QB0-1QCG2JV-IS.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE J Afval en Materialen ressorteren. Voor de kredieten van OVAM binnen de ISE Bodem en Ondergrond wordt verwezen naar de bespreking van de betrokken ISE in deze BBT.

ISE AFVAL EN MATERIALEN

ONTVANGSTEN

QJ0-BQCGAJA-OW - VERKOOP VAN GOEDEREN EN DIENSTEN AAN BEDRIJVEN - AFVAL EN MATERIALEN

FINANCIERING - EU - AFVAL EN MATERIALEN

Voor 2026 wordt 1.466 keuro aan subsidies voorzien voor diverse EU-projecten.

VERKOOP VAN GOEDEREN EN DIENSTEN AAN BEDRIJVEN - AFVAL EN MATERIALEN

Binnen ISE J beschikt OVAM over eigen inkomsten voornamelijk asbestattesten, en teruggevorderde lonen.

Bijstelling inkomsten asbestattesten +1.760 keuro

De prijs van het asbestattest werd geïndexeerd vanaf 5 februari 2025 met 9 euro per attest. Toegepast op de raming van 130.000 attesten betekent dit een extra ontvangst van 1.170 keuro t.o.v. BO2025.

Het aantal attesten wordt in de raming 2026 met 10.000 attesten verhoogd. Dit leidt tot 590 keuro aan extra inkomsten.

Deze inkomsten worden voor de helft aangewend om de continuïteit te verzekeren van de ondersteuning van de prioritaire doelgroepen binnen de sectorprotocollen. Het andere deel wordt ingezet voor de werkings- en personeelskosten verbonden aan het beheer van het asbestattest.

Bijstelling raming ontvangsten van terugvorderingen lonen -3.512 keuro

De OVAM ontvangt middelen van Fost Plus voor de werking van Vlaanderen Mooi. Met Bebat loopt de overeenkomst voor de financiering van medewerker materiaalstroomopvolger af. De financiering van de Green Deal Anders Verpakt eindigt in 2025.

Bij BO2025 werd het budget bijgesteld met een daling van het aantal handhavers van 30 VTE naar maximaal 20 VTE, dit wordt behouden bij BO2026. Actualisatie van het krediet met-262 keuro.

Op dit moment vult de OVAM haar operationeel zwerfvuilbeleid in via het initiatief Mooimakers. De werking en loonkosten van Mooimakers worden gefinancierd vanuit een vrijwillige bijdrage van de verpakkende industrie en het werkplan halve euro, en via een vrijwillige bijdrage vanuit de tabakssector. Met de UPV zwerfvuil wordt deze werking en financiering vanaf 2026 wettelijk verankerd. Hierdoor dalen

de ontvangsten op ESR1611 met 3.044 keuro. Dit wordt opgevangen door de toelage die OVAM ontvangt vanuit het nieuwe begrotingsfonds "Vlaams fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid", zie toelage QB0-1QCG4JV-IS.

De inkomsten voor gedetacheerden vallen weg in 2026: -206 keuro.

QJ0-BQCGAZZ-OI - OVERDRACHTEN UIT DE DEPARTEMENTELE BEGROTING - QB0-1QCG2JV-IS

De werkingsdotatie wordt aangepast met de toekenning van de automatisch berekende index op de loonkredieten +261 keuro.

De investeringsdotatie daalt met 30 keuro in het kader van het terugdraaien van de eenmalige compensatie vanuit het Agentschap Digitaal Vlaanderen voor migratie naar Lambert 2008.

QJ0-BQCGAZZ-OI - OVERDRACHTEN UIT DE DEPARTEMENTELE BEGROTING - QB0-1QCG4JV-IS

Deze toelage aan OVAM wordt gefinancierd via de heffing geïnd via ontvangstenartikel QB0-9QCGTJA-OW (ontvangsten UPV en zwerfvuilbeleid). Het bedrag wordt samengesteld uit enerzijds de heffingen interregionaal kader UPV waarvan OVAM de begunstigde is en anderzijds het deel OVAM van de UPV zwerfvuil volgens een vastgelegde verdeelsleutel.

BO2026: 8.864 keuro

Voor het luik interregionaal kader UPV: geraamd op 2.500 keuro in functie van de goedkeuring van de uitvoerende samenwerkingssakkoorden per betrokken product. In te zetten voor personeel, werkmiddelen, en beleidskredieten bestemd voor studies, communicatie, ...

* Voor het luik UPV zwerfvuil: 6.364 keuro, in te zetten voor personeel (handhavers zwerfvuil en beleidsmedewerkers zwerfvuil), werkmiddelen en beleidskredieten bestemd voor studies, communicatie

Op dit moment vult de OVAM haar operationeel zwerfvuilbeleid in via het initiatief Mooimakers. Mooimakers is een samenwerking tussen de OVAM, VVSG en Fost Plus. De werking en loonkosten van Mooimakers worden nu al gefinancierd vanuit een vrijwillige bijdrage van de verpakkende industrie en het werkplan halve euro, en via een vrijwillige bijdrage vanuit de tabakssector. Met het UPV zwerfvuil wordt deze werking en financiering vanaf 2026 wettelijk verankerd.

QJ0-BQCGAJX-OI - OVERDRACHTEN UIT HET MINA-FONDS – FUNCIONEEL AFVAL

De budgetten worden met 490 keuro VAK/VEK verminderd in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering. Concreet werd beslist om volgende uitgaven te schrappen:

- 400 keuro op steunpunt circulaire economie
- 90 keuro op de bijdrage OVAM aan Oeso

UITGAVEN

QJ0-AQCG2JA-WT - WERKING EN TOELAGEN - AFVAL EN MATERIALEN

EU -AFVAL EN MATERIALEN

Actualisatie van EU-projecten -14 keuro

In 2026 wordt de sorteeraanlyse van bedrijfsafval gefinaliseerd en de grote sorteeraanlyse van huishoudelijk afval opgestart. Volgend jaar zijn er ook een aantal kleinere communicatieacties rond de projectresultaten en het thema ingepland.

INTERNATIONALE WERKING DUURZAAM AFVAL-, MATERIALEN- EN BODEMBEHEER BINNEN EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

De budgetten worden met 90 keuro VAK/VEK verminderd in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering. Concreet werd beslist om de bijdrage aan Oeso van 90 keuro te schrappen.

ASBESTVEILIG VLAANDEREN

Vanuit de extra inkomsten asbestattesten wordt 1.760 keuro VAK/VEK toegevoegd om uitvoering te geven aan de sectorprotocollen en IT-kosten. Hierbij wordt rekening gehouden met de afspraak om minimaal de helft van de inkomsten toe te wijzen aan de werking van de sectorprotocollen. Vanuit het opgebouwde saldo asbestattesten wordt 400 keuro bijkomend ingezet.

Sectorprotocollen: 1.080 keuro VAK/VEK :

Afsluiten van raamcontracten asbestdeskundigen, aannemers, IHM'ers of externe coördinatie binnen de werking van de sectorprotocollen zorg en landbouw.

IT-kosten : 880 keuro VAK/VEK

Investerings in ontwikkeling asbestattest, kwaliteitsborging, ontsluiting databank en planningsmodule terreincontroles.

In 2026 wordt net als in 2025 een bedrag van 2.350 keuro opgenomen uit het Bodembeschermingsfonds waar uit het verleden nog een bedrag van 4.708 keuro aan inkomsten beschikbaar is. Dit bedrag wordt ingezet voor raamcontracten in het kader van de sectorprotocollen asbestveilige scholen.

DEMATERIALISEREN EN SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Het krediet daalt met 200 keuro VAK en VEK bij BO2026 in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering. Concreet werd beslist om de subsidie aan het steunpunt circulaire economie te schrappen. Daarnaast wordt er 510 keuro VAK en VEK verschoven naar uitgaven UPV Zwerfvuil. Het krediet bedraagt 3.893 keuro VAK en 4.017 keuro VEK

In de transitie naar een circulaire economie ligt de focus op volgende doelstellingen:

Via verschillende preventiestrategieën streven we naar een daling van de totale afvalberg. Hieronder vallen de UPV's, subsidiëring van kringloopcentra, Verordening Afgedankte Voertuigen, een eventueel vervolg op Green Deal Anders Verpakt, het Actieplan Voedselverlies en Biomassarestromen, het preventieprogramma Circulair Bouwen en de Werkagenda's Circulair Bouwen en Chemie en Kunststoffen.

Door betere selectieve inzameling, recyclage en kwaliteitsborging stimuleren we het gebruik van gerecycleerde grondstoffen. Hiermee dragen we bij aan de doelstellingen van de CRMA en het Lokaal Materialenplan. De gebruikte instrumenten zijn de afvalheffingen, grondstofverklaringen (waar we drempels willen wegwerken) en opgedreven handhaving op selectieve inzameling.

We beperken binnen materiaalkringlopen de risico's voor mens en leefmilieu, in het bijzonder voor asbest en andere zorgwekkende stoffen. Hierbij horen de nodige normen en (tijdelijke) handelingskaders. We dragen bij aan het onderzoek naar een financieringsmechanisme rond PFAS en ZS.

We initiëren en coördineren de nodige maatregelen om de hoeveelheid zwerfvuil te doen dalen, o.a. in het kader van de UPV Zwerfvuil. We vertalen de bepalingen van de PPWR door naar een aangepast ISA Verpakkingen.

We zorgen ervoor dat de capaciteit voor eindverwerking (storten en verbranden) in lijn is met het aanbod aan afvalstoffen, en werken hiervoor aan de nodige hervormingen zoals toegelicht in de Operationele Doelstellingen.

OVAM DIGITAAL

BO2026: 852 keuro VAK en VEK:

Het budget daalt met 30 keuro door het terugdraaien van de compensatie van begrotingsartikel SC0-1SJA2NY-IS vanuit Agentschap Digitaal Vlaanderen naar OVAM QB0-1QCG2JV-IS voor migratie Lambert 2008.

Een kwaliteitsvolle ICT- en informatiestrategie is cruciaal voor een optimale dienstverlening en om het eigen beleid te monitoren.

We voorzien in de stapsgewijze uitbouw van MATIS (Materialeninformatiesysteem) en zetten in op ontsluiting en interoperabiliteit.

COMMUNICATIESTRATEGIE

Het krediet blijft ongewijzigd bij BO2026: 200 keuro VAK en VEK

Via het koepelconcept 'Omdat het samen werkt' verbinden we acties van de OVAM en partners om zo draagvlak te creëren.

TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE IN VLAANDEREN

Het krediet daalt met 200 keuro VAK en VEK bij BO2026 naar 1.800 keuro VAK en VEK in uitvoering van de begrotingsafspraken die beslist werden door de Vlaamse regering. Concreet werd beslist om de subsidie aan het steunpunt circulaire economie vanuit Omgeving te schrappen. Het steunpunt CE-Center worden geëvalueerd, en we ontwikkelen een Roadmap CE volgens artikel 26 van de CRMA. OVAM neemt haar engagement op binnen Vlaanderen Circulair en werkt transversaal in de organisatie op de circulaire gedachte. We gaan aan de slag met de evaluatie van Vlaanderen Circulair.

UPV ZWERFVUIL

Voor het luik UPV zwerfvuil wordt 3.839 keuro voorzien voor studies en communicatie vanuit QB0-1QCG4JV-IS: Toelage aan OVAM voor UPV en zwerfvuilbeleid

UPV PRODUCTEN

Voor het luik UPV zwerfvuil wordt 1.534 keuro voorzien voor studies en communicatie vanuit QB0-1QCG4JV-IS: Toelage aan OVAM voor UPV en zwerfvuilbeleid

QJ0-AQCG2JA-LO - LONEN AFVAL EN MATERIALEN

De personeelskosten worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS en de inzet van eigen middelen. Het krediet stijgt met 548 keuro:

Het krediet wordt aangepast met de toekenning van de automatisch berekende index op de loonkredieten +267 keuro.

Het krediet wordt verlaagd met 468 keuro aanpassing inkomsten externemedewerkers Vlaanderen Mooi, Bebat, Recupel en wegvallen gedetacheerden.

Het krediet EU lonen ISE J wordt verlaagd met 208 keuro uit subsidies EU-projecten voorzien voor personeelsinzet.

Vanuit QB0-1QCG4JV-IS (toelage aan OVAM voor UPV en zwerfvuilbeleid) wordt 957 keuro voorzien voor personeelsinzet.

QJ0-AQCG2ZZ-WT -WERKING EN TOELAGEN

De werkingskredieten worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS en de inzet van eigen middelen: + 357 keuro

Vanuit de extra inkomsten indexering bodemattesten wordt +363 keuro toegevoegd aan de algemene werkingsmiddelen.

Het krediet wordt aangepast met de automatisch berekende index op het niet-loongebonden gedeelte -6 keuro.

OVAM wenst haar dienstverlening en werking verder te automatiseren in het licht van Vlaanderen radicaal digitaal. Er worden diverse investeringen gedaan om interne processen en processen met externen te digitaliseren. Verder wordt in 2026 blijvend ingezet op de privacy en informatieveiligheid in functie van de GDPR en de richtlijn NIS2.

3.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

4. ISE BODEM EN ONDERGROND

Benaming	Aandeel onderzochte risicogronden
Definitie	In Vlaanderen zijn er naar schatting 85.000 risicogronden voor bodemverontreiniging. Dit zijn gronden waar activiteiten werden of worden uitgevoerd die mogelijk bodemverontreiniging kunnen veroorzaken. De indicator meet het aandeel risicogronden waar er een oriënterend bodemonderzoek (OBO) is uitgevoerd.
Laatste gekende waarde	61% op 28.08.2025
Streefwaarde/-norm	99% in 2050 Sommige onderzoeksplichtigen komen hun plicht niet na. Het handhavingstraject met daaropvolgende onderzoeksfase vergt aanzienlijke inspanningen en tijd. De opstart van de nog uit te voeren site-onderzoeken bij particulieren, ambtshalve uit te voeren door de OVAM, wordt gespreid over de komende 10 jaar. In 2026 sporen we de onderzoeksplichtigen verder aan en zetten we in op de ontzorging van particulieren via de site-onderzoeken.
Beleidsmatige relevantie	SD2: Bodemverontreiniging aanpakken Om bodemverontreiniging aan te pakken en te prioriteren is een overkoepelend zicht nodig op de bestaande bodemverontreiniging. De uitvoering van OBO's is hierin een basisvereiste. Over deze indicator bestaat een lange tijdsreeks. Ook op niet-risicogronden is er bodemverontreiniging die moet aangepakt worden. Momenteel beschikken we hiervoor enkel over fragmentaire gegevens. Deze indicator kan ook gebruikt worden voor de rapportage zoals voorzien in de Soil Monitoring Law.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling en of Landenspecifieke Aanbevelingen	3. Goede gezondheid en welzijn 11. Duurzame steden en gemeenschappen 15. Leven op het land
Budgettaire relevantie	De uitvoering van oriënterende bodemonderzoeken gebeurt deels door de onderzoeksplichtige en deels ambtshalve door OVAM. De onderzoeksfase is een noodzakelijke stap om te bepalen of er sprake is van ernstige bodemverontreiniging of niet, wat gevolgen heeft voor bodemsaneringswerken. Gezien de indicator de noodzakelijke basisactie omschrijft, is de indicator relevant voor de budgetten voorzien voor deze ISE. Deze indicator dekt niet de volledige ISE af.
Metadataafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/verontreinigde-

4.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 Naar gezonde bodems in 2050

OD 1.1. Bodemmonitoring en toegankelijke bodeminformatie

Omdat toegankelijke bodeminformatie en kennis essentieel zijn voor bodembewustzijn en zorgzaam omgaan met de bodem, zorgen we er voor dat zowel professionals als burgers **vlot toegang** hebben **tot bodeminformatie**, waarbij we oog hebben voor databescherming en privacy-regelgeving. Dit onder meer via de **Databank Ondergrond Vlaanderen** (DOV) die gegevens ontsluit via één loket. Tekorten in bodemdata vullen we aan via raadpleging van beschikbare (openbare) bronnen, meetcampagnes, onderzoeken en nieuwe technologieën.

In uitvoering van de EU-regelgeving voorzien we in de nodige opvolging van de bodemkwaliteit. We voorzien in de verderzetting van bodemkoolstofmonitoring (zie ook ISE Natuur en Biodiversiteit, OD 4.2) en vormen deze om naar een volwaardig monitoringprogramma met betrekking tot bodemkwaliteit en – gezondheid.

OD 1.2 Duurzaam en regeneratief beheer van bodems

We hebben aandacht voor het zorgzaam omgaan met de bodem. We werken in samenspraak met betrokken entiteiten verder aan de opmaak van een **bodemplan**, waarin onder andere maatregelen inzake erosie worden opgenomen. Zo zorgen we ervoor dat de bodemzorg in Vlaanderen toekomstbestendig en gedragen is en dat het bodembewustzijn vergroot.

De programmawerking **Grond+Zaken** zetten we verder (zie ISE Ruimte en milieu, OD 3.5). Inzake bodemzorg verhogen we de aandacht voor bodemaspecten bij verschillende beleidsinitiatieven met bijzondere aandacht voor klimaatmitigatie en -adaptatie.

Om te werken aan het herstel en de versterking van bodems, met bijzondere aandacht voor het bodemleven, schalen we **innovatieve, regeneratieve bodempraktijken op**. Dit gebeurt via het pioniersnetwerk.

Door onze deelname aan de EU-missie '**A soil deal for Europe**' werken we samen met Europese partners aan het uitbouwen van een Europees platform voor bodemkennis en -data.

OD 1.3 Beperken van bodemerosie

We geven verder aandacht aan het verbeteren en op basis van vaststellingen corrigeren van de **modellering** van erosie, modderstromen en de sedimentaanvoer naar het oppervlaktewater ter ondersteuning van het beleid. We zorgen voor de aanmaak van datalagen en de berekening van indicatoren (erosierisico, sedimentaanvoer). We zorgen voor de gebiedsgerichte ondersteuning van de praktijk via de berekening van scenarioanalyses. In het kader van de vierde generatie Stroomgebiedbeheerplannen dragen we bij aan de vormgeving van het nieuwe thema 'Sediment'.

We zetten in op erosiebestrijding op alle erosiegevoelige percelen in Vlaanderen, rekening houdend met de evaluatie van het Vlaams erosiebeleid en in lijn met **het Bodemplan en de Blue Deal**. De aanleg van **bufferende erosiebestrijdingsmaatregelen** via het erosiebesluit wordt verdergezet. Dit draagt bij aan de vorming van een klimaatrobuust sponslandschap dat weerbaar is

tegen grote neerslagevents. We integreren **erosiebestrijding in gebiedswerking** en zorgen zo voor een maximale afstemming van erosiemaatregelen op de karakteristieken en noden van elk gebied. Het pilootproject in kader van **het territoriale ontwikkelingsprogramma Dender** om water en sediment bovenstrooms te bufferen in de Denderstreek wordt verdergezet en geoperationaliseerd in concrete maatregelen.

SD 2 Bodemverontreiniging aanpakken

OD 2.1. Een integraal beleid voor bodemverontreiniging

Het verminderen van de (bestaande) verontreiniging van de bodem door een **adequate aanpak van risico's** is een prioriteit, naast het voorkomen van nieuwe verontreiniging. We voeren een integraal beleid, zowel op **risicogronden** als op **niet-risicogronden**. We zorgen ervoor dat de overdracht van gronden een cruciaal moment blijft voor het verzamelen van bodeminformatie, zodat de verantwoordelijkheid voor verdere maatregelen duidelijk bij de betrokkenen (volgens het principe dat de vervuiler betaalt) wordt gelegd, en toekomstige eigenaars worden beschermd.

We maken bodeminformatie toegankelijk via gebruiksvriendelijke tools (bodemverontreinigingsfiche en bodemverkenner, bodemattest,) en waarborgen daarbij de bescherming van persoonsgegevens. Prioritaire thema's worden geselecteerd en we zetten de lopende onderzoeken naar diffuse bodemverontreiniging verder.

Voor de aanpak van bodemverontreiniging geven we prioriteit aan dossiers met hoge **gezondheidsrisico's**. Dit doen we door actief de voortgang van bodemonderzoeken en -sanering op risicogronden te volgen en snel in te grijpen bij urgente problemen. Wanneer we ambtshalve optreden, richten we ons op de prioritaire verontreinigingssituaties en op de ontzorging van particulieren. We blijven andere overheden met advies bijstaan, bijvoorbeeld bij de realisatie van infrastructuurprojecten met bodemverontreiniging.

We zetten in op circulair landgebruik en een geïntegreerde bodemaanpak. Daarom werken we samen met belanghebbenden aan **gebiedsgerichte benaderingen** om bodemkwaliteit bij ruimtegebruik te integreren. Dit kan bijvoorbeeld door tijdige afstemming bij grondverzet, de integratie van bodemzorg en de aanpak van verontreinigde waterbodems in projecten. Of bijvoorbeeld bij het terug in omloop brengen van **brown- en blackfields** via brownfieldconvenanten, en bij stortplaatsen. We verspreiden en versterken de kennis over **natuurgebaseerde oplossingen** voor bodembeheer op basis van diverse projecten (Zie ook ISE Ruimte en Milieu, OD 1.1, OD 2.2 en ISE Natuur en Biodiversiteit, OD 4.2).

We streven naar een gebiedsgerichte en gecoördineerde benadering van de bodemproblematiek, vooral bij ontwikkelingen met **hoge maatschappelijke en/of economische waarde**. We werken daarom een kader uit waarbij we onze middelen kunnen inzetten om bij te dragen aan maatschappelijk relevante thema's, zoals de herontwikkeling van stortplaatsen in overstromingsgevoelige gebieden.

OD 2.2. Verhoogde responsabilisering

We doen in de tweede helft van 2026 een voorstel voor aanpassing van **het bodemdecreet** aan de hand van de conclusies van het expertenpanel dat hiervoor werd aangesteld (Bodemzorg in 4D), en consulteren hiervoor de stakeholders. We streven op die manier naar administratieve vereenvoudiging van de bodemprocedures bij verontreiniging en een snellere doorlooptijd van bodemdossiers. Daarnaast zorgen we voor een duidelijke rolinvulling van OVAM,

de erkende bodemsaneringsdeskundigen en andere betrokken actoren. De rol van bodembeheerorganisaties wordt uitgebreid, bijvoorbeeld bij het vaststellen van verdachte concentraties bij verzet en het doorgeven van deze of andere belangrijke informatie (technische verslagen, bodembeheerrapporten) aan de handhavingsverantwoordelijke.

Er worden instrumenten ontwikkeld om bij een wijziging van het gebruik van een terrein, door het welke nieuwe risico's op blootstelling of verspreiding van de verontreiniging ontstaan, aan de eigenaar of beheerder van de grond maatregelen op te leggen (bodemonderzoek of indien nodig –sanering). Ook onderzoeken we de inzet van financiële instrumenten om de detectie en aanpak van bodemverontreiniging te versterken. De kwaliteit van erkende bodembeheerorganisaties en saneringsdeskundigen monitoren we continu.

OD 2.3. Wendbare systematiek voor beoordeling van bodemverontreiniging

We werken in het kader van wijzigingen aan het bodemdecreet ook aan een wendbare systematiek om de bodemverontreiniging te beoordelen, die toelaat om maatwerk te bieden, gepast op te treden in functie van de graad van verontreiniging en rekening te houden met voortschrijdend wetenschappelijk inzicht. Op die manier kunnen de middelen voor bodemsanering correct ingezet worden voor de meest acute en zwaarste verontreinigde gronden. We ontwikkelen daartoe een **gebalanceerd afwegings- en prioriteringskader** voor de aanpak van bodemverontreiniging, waarbij we rekening houden met gezondheidselementen, ecologische omstandigheden en maatschappelijke factoren. In **samenwerking met de hub Zorgwekkende Stoffen** stemmen we beleidskaders continu af op de **meest recente wetenschappelijke inzichten en op elkaar**, variërend van nieuwe kennis over bekende contaminanten tot het oppikken van nieuwe zorgwekkende stoffen via een earlywarningsysteem (zie ook ISE Ruimte en Milieu, OD 4.2).

Innovatie en duurzaamheid staan centraal in mijn aanpak. We stimuleren, onder meer via het kenniscentrum KIS, de ontwikkeling van nieuwe sanerings- en beheertechnieken, meettechnieken en databeheer.

SD 3 Optimaal benutte ondergrond

OD 3.1. Beheer van oppervlakedelfstoffen en kritieke grondstoffen

We werken aan een veilige en duurzame voorziening van voldoende kritieke grondstoffen in uitvoering van de Critical Raw Materials Act.

We voorzien onderzoek en de opmaak van aanvullende stock-&-flowmodellen met het oog op een **geactualiseerd Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan** in 2027. Voor de verzekering van de minerale grondstoffenbevoorrading in Vlaanderen (oppervlakedelfstoffendecreet) leveren we nieuwe dataresultaten aan uit het **Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlakedelfstoffenbeleid**.

In functie van een kwalitatieve onderbouwing van het beleid (bodem/ondergrond/waterkwaliteit/zorgwekkende stoffen) maken we verder werk van de standaardisatie, vernieuwing en uitbouw van datastromen en -analyse in de **Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV)**. Ook voorzien we de verdere uitbouw van de **Geotheek**.

OD 3.2. Duurzaam beheer van (diepe) ondergrond en gebruik van diepe aardwarmte

In het kader van de **EU-methaanemissieregulatie** behandelen we de verplichting om methaanemissiemetingen uit te voeren aan de schachten van de steenkoolmijnen. Vlaanderen heeft in 2021 de Global Methane Pledge ondertekend, die een reductie van de methaanuitstoot van minimaal 30% tussen 2020 en 2030 nastreeft. Er worden, onder meer binnen de landbouwsector, inspanningen geleverd om die doelstelling te bereiken.

We verlenen volop onze medewerking aan de voorbereiding van het bidbook (geologisch luik) en andere voorbereidingswerken voor het aantrekken van de **Einsteintelecoop naar onze regio**. De ondergrond rond het drielandenpunt België, Nederland, Duitsland is zeer geschikt voor deze grootschalige ondergrondse fundamentele onderzoeksapparatuur voor onderzoek naar zwaartekrachtgolven.

We voorzien in de opmaak van een **voorontwerp structuurvisie** conform het decreet diepe ondergrond.

Om meer inzicht te verwerven in het beheer en het gebruik van de diepe ondergrond, nemen we deel aan Europese en internationale projecten en partnerschappen. Het gaat vooral over **onderzoeks- en kennisdeling**.

4.2 Budgettair kader

Een eerste deel van de beleidskredieten in dit ISE is gekoppeld aan de middelen die worden toegewezen aan OVAM op de DAB Minafonds en op de OVAM-begroting. Deze hebben betrekking op de beleidsuitgaven gericht op een doeltreffend bodembeleid en – instrumentarium, het (ambtshalve) saneren met inbegrip van de zorg om verlaten terreinen waar mogelijk opnieuw een nuttige functie te geven en het ondersteunen van partners.

Een tweede deel van de beleidskredieten wordt aangewend voor het richten van het beleid inzake bodembescherming op de bescherming van de bodem tegen erosie, verontreiniging en verstoring, en het vrijwaren van de waardevolle bodems, en op het beleid inzake de (diepe) ondergrond. Dit betreft specifieke werking van het departement Omgeving inzake:

- beleidsvoorbereidend onderzoek, de verdere uitbouw van de Vlaamse geotheek;
- de subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen en –instrumenten;
- de waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte;
- het Grindfonds.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2026.

BODEM EN ONDERGROND, MVG excl. DAB

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen	2.233	517	2.750	2.659	-4	2.655

(LO), provisies (PR))						
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	2.233	517	2.750	2.659	-4	2.655

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2026 onder dit ISE een budget voorzien van 41,1 miljoen euro, waarvan 2,75 miljoen euro op de uitgavenbegroting, en aanvullend 38,3 miljoen euro binnen de DAB Minafonds. De totale toelage aan het Minafonds (onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium) financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 38,3 miljoen euro voor het ISE Bodem en Ondergrond. Aanvullend aan deze beleidsbudgetten worden ook in belangrijke mate apparaatsbudgetten (zie Hoofdstuk Apparaatskredieten) ingezet ter invulling van de SD's en OD's binnen deze ISE.

Het totale budget 2026 voor deze ISE (41,1 miljoen euro) daalt met 1,3 miljoen ten opzichte van de BA2025 conform de begrotingsafspraken 2026 binnen het beleidsveld Bodem en Ondergrond.

De toelage aan OVAM omvat circa 28,4 miljoen euro. OVAM oefent haar taken uit binnen twee verschillende ISE ('Bodem en Ondergrond' en 'Afval en Materialen'). De financiering van de taken die OVAM uitvoert, verloopt binnen de ISE Afval en Materialen via toelage-artikel QB0-1QCG2JV-IS. Het budget van dit artikel (circa 28,3 miljoen euro) wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen OVAM: ISE J Afval en Materialen.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

4.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QB0-9QCGAEA-OW - EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ontvangstenartikel dient ter uitvoering van de ingevoerde waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte. Op dit artikel wordt na

een goedgekeurde aanvraag tot waarborg de door de aanvrager verschuldigde premie ontvangen.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie. In het kader van de waarborgregeling voor aardwarmteprojecten wordt er ingeschat dat er in 2026 geen premiebedragen zullen worden ontvangen.

Uitgavenartikelen

QB0-1QCG2EA-WT - EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema Bodem en Ondergrond. Concreet wendt het departement Omgeving dit budget aan ter subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen (1.676 keuro) en voor haar specifieke beleids- en werkingsuitgaven inzake bodembescherming en valorisatie van de ondergrond. Dit betreft 1.074 keuro, waarvan 500 keuro voor de opstart van het Vlaams Exploratieprogramma Kritieke Grondstoffen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.233	2.659
<i>Index</i>	-4	-4
<i>Compensaties</i>	521	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	2.750	2.655

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QB0-1QCG2NC-WT	150	0	Compensatie vrijgemaakt voor financiering Vlaams exploratieprogramma kritieke grondstoffen
Van QB0-1QCG2OU-IS	221	221	Compensatie vrijgemaakt voor financiering Vlaams exploratieprogramma kritieke grondstoffen
Van QBX-3QCG20A-WT	150	0	Compensatie vrijgemaakt voor financiering Vlaams exploratieprogramma kritieke grondstoffen
Naar QB0-1QCG20A-WT	0	-221	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
TOTAAL	521	0	

4.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangstenartikelen

Niet van toepassing.

Uitgavenartikelen

QBX-3QCG2EA-WT - EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel worden subsidies verleend aan VLABOTEX VZW voor de sanering van nieuw- en droogkuisbedrijven, en aan TERSANA VZW voor de sanering van garage- en koetswerkkbedrijven en aanverwante bedrijven.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.487	2.487
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-96	-96
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	2.391	2.391

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er wordt 96 keuro verschoven naar QBX-3QCG2EV-IS bodemsaneringen: deze budgetten vormen thematisch een geheel, zijnde de financiering van de bodemsaneringen bij OVAM. Daarnaast wordt een eenmalige compensatie uit het verleden bestendigd.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QBX-3QCG2EV-IS	-96	-96	Compensatie vanuit Tersana en Vlabotex naar bodemsaneringen bij OVAM. Deze budgetten vormen thematisch een geheel. Er is een verminderde nood aan subsidies o.b.v. goedgekeurde meerjarenprogramma's Tersana/Vlabotex, zoals voorzien bij de meerjarenbegroting.
TOTAAL	-96	-96	

QBX-3QCG2EV-IS - OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel ontvangt OVAM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds ter financiering van uitgaven op de OVAM-begroting in het kader van het Bodemdecreet, het thema afvalbeheer en materialenbeleid (Materialendecreet) en het Decreet Ambtshalve Bodemsaneringen.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2025	37.600	39.097
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-154	-154
<i>Andere bijstellingen</i>	-1.520	-1.520
BO 2026	35.926	37.423

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:**(duizend euro)**

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QB0-1QCG2OA-WT	-250	-250	Er wordt 250 keuro verschoven naar dOMG i.k.v. het samenwerkingsakkoord met Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) voor het samenbrengen en het ontsluiten van bodemgegevens.
Van QBX-3QCG2EA-WT	96	96	Compensatie vanuit Tersana en Vlabotex naar bodemsaneringen bij OVAM. Deze budgetten vormen thematisch een geheel. Er is een verminderde nood aan subsidies obv. goedgekeurde meerjarenprogramma's Tersana/Vlabotex, zoals voorzien bij de meerjarenbegroting.
TOTAAL	-154	-154	

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Afroming mindere uitgaven bij OVAM	-30	-30	Cf. begrotingsakkoord bij het Ontwerp van BVR tot toevoeging van het product bodemattest op het Vastgoedinformatieplatform dienen de mindere uitgaven voor de operationele kosten binnen OVAM recurrent ten goede te komen van de algemene middelen.

Het krediet wordt verminderd met 400 keuro in het kader van de begrotingsafspraken 2026 m.b.t. subsidies binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur	-400	-400	steunpunt circulaire economie
Het krediet wordt verminderd met 90 keuro in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur	-90	-90	bijdrage OVAM aan OESO
Het krediet wordt verminderd met 1.000 keuro in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur	-1.000	-1.000	budget saneringen brownfields
TOTAAL	-1.520	-1.520	

4.2.3 Overige entiteiten onder gezag

OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap OVAM werden in deze BBT reeds besproken (Zie ISE Afval en Materialen).

ISE BODEM EN ONDERGROND

ONTVANGSTEN

Voor het ISE E Bodem en Ondergrond wordt in de OVAM-begroting 50.886 keuro aan ontvangsten voorzien. De financiering verloopt hoofdzakelijk via de dotatie van het Minafonds (QBX-3QCG2EV-IS) t.b.v. 31.663 keuro. De budgetten voor saneringen van brownfields worden met 1.000 keuro VAK/VEK verminderd in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026. Daarnaast beschikt OVAM over 19.223 keuro aan eigen inkomsten, voornamelijk ontvangsten uit bodemattesten en terugvorderingen geïnd o.a. via in het kader van het sectorprotocol scholen.

UITGAVEN

QJ0-AQCG2EA-LO - LONEN AFVAL EN MATERIALEN

Het krediet EU lonen ISE E daalt met 27 keuro uit subsidies EU-projecten voorzien voor personeelsinzet (zie ontvangsten).

QJ0-AQCG2EA-WT - WERKING EN TOELAGEN - BODEM EN ONDERGROND

Het krediet daalt met 2.326 keuro:

- Verhoging van de prijs bodemattesten deel ontvangsten BBF: +114 keuro VAK/VEK op cofinancieringsuitgaven.
- Compensatie van QBX-3QCG2EA-WT voor Tersana en Vlabotex: VAK/VEK +96 keuro (ESR7340). Deze budgetten vormen thematisch een geheel, zijnde de financiering van de bodemsaneringen bij OVAM. Er is een verminderde nood aan subsidies obv. goedgekeurde meerjarenprogramma's Tersana/Vlabotex, zoals voorzien bij de meerjarenbegroting.
- Het budget saneringen daalt met 1.144 keuro door het wegvallen van inkomsten teruggevorderde bedragen.
- De budgetten worden met 1.000 keuro VAK/VEK verminderd in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026. Concreet werd beslist om 1.000 keuro op het budget minder te voorzien voor saneringen van brownfields.
- Daling met 30 keuro: cf. begrotingsakkoord bij het Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot toevoeging van het product bodemattest op het Vastgoedinformatieplatform van 18 juli 2025: de mindere uitgaven voor de operationele kosten binnen OVAM dienen, in kader van de begrotingsopmaak 2026, recurrent ten goede te komen van de algemene middelen.
- Er wordt 250 keuro verschoven naar dOMG i.k.v. het samenwerkingsakkoord met Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) voor het samenbrengen en het ontsluiten van bodemgegevens.
- Daling met 112 keuro door de actualisatie van inkomsten uit lopende EU-projecten.

EU-BODEM

De nog lopende EU-projecten zijn Narmena, Parc en Pfaster.

BODEMKWALITEIT GARANDEREN VIA BODEMSANERING

Een minimale bodemkwaliteit is essentieel voor een gezonde samenleving. Hiervoor stimuleren we het verder herstel van verontreinigde bodems, in de eerste plaats bij particulieren, (oude) bedrijfslocaties en stortplaatsen.

We voeren een integraal beleid voor bodemverontreiniging door tegen 2028 elke risicoground te onderzoeken en tegen 2036 waar nodig de sanering op te starten. Er wordt risicogebaseerd gewerkt bij het ambtshalve saneren. We werken samen met stakeholders aan gebiedsgerichte benaderingen en gaan op zoek naar innovatieve en natuurgebaseerde oplossingen.

We evalueren het bodemdecreet en zorgen voor administratieve vereenvoudiging van de bodemprocedures bij verontreiniging en een snellere doorlooptijd van bodemdossiers. Daarnaast zorgen we voor een duidelijke rolinvulling van OVAM, de erkende bodemsaneringsdeskundigen en andere betrokken actoren.

We ontwikkelen een gebalanceerd afwegings- en prioriteringskader voor de aanpak van bodemverontreiniging. In samenwerking met de Kennishub Zorgwekkende Stoffen stemmen we beleidskaders continu af op de meest recente wetenschappelijke inzichten.

BODEMKWALITEIT VERSTERKEN VIA BODEMZORG

We hebben bijzondere aandacht voor het zorgzaam omgaan met de bodem om zo de bodemgezondheid (fysisch, chemisch en biologisch) minstens te behouden en zo mogelijk te verbeteren.

We ontwikkelen samen met de andere bevoegde entiteiten een integraal en transversaal bodemzorgplan. Ook de programmawerking Grond+Zaken zetten we verder.

BODEM-DIGITAAL

We vergroten onze focus op data door het centraliseren en beheren van de bodemdata, data-valorisatie en omvorming tot bodeminformatie, verwerking en integratie in instrumenten zoals de bodemverontreinigingsfiche en het bodemattest enz.

QJ0-AQCG2EA-RE - RESERVES - BODEM EN ONDERGROND

De spijziging van het BBF bedraagt voor BO2026 in totaal 25.102 keuro. Dit betreft 19.531 keuro vanuit het MINA-fonds, 1.200 keuro via terugvorderingen inzake ambtshalve bodemsaneringen en 4.371 keuro van de cofinanciering bodemattesten. In 2026 wordt er anderzijds voor 29.288 keuro aan middelen opgenomen uit het BBF: 21.485 keuro voor saneringen gefinancierd via het MINA-fonds en teruggevorderde bedragen, 2.000 keuro voor cofinanciering bodemsaneringswerken, 1.318 keuro voor bodemonderzoeken, 2.135 keuro voor het uitgebreide bodemattest en ontsluiting bodeminformatie en 2.350 keuro voor de oproep asbestverwijdering bijscholen.

GRINDFONDS

Het Grindfonds is een fonds dat is opgericht om de financiële ondersteuning van projecten en initiatieven te bevorderen die bijdragen aan de leefbaarheid en duurzaamheid van gebieden waar grindwinning plaatsvindt.

Tot de taken en doelstellingen van het Grindfonds behoren:

1. Financiering van projecten: het fonds ondersteunt projecten die de lokale gemeenschap ten goede komen, zoals infrastructuurverbeteringen, natuurbehoud, en culturele initiatieven;
2. Duurzaamheid bevorderen: het fonds streeft ernaar duurzame ontwikkeling te stimuleren in gebieden waar grind wordt gewonnen, met aandacht voor milieu en biodiversiteit;
3. Ondersteunen van lokale initiatieven: het Grindfonds werkt vaak samen met lokale organisaties, verenigingen en stichtingen om hen te ondersteunen bij het uitvoeren van hun projecten;
4. Communicatie en betrokkenheid: het fonds bevordert de communicatie tussen de grindindustrie en de lokale gemeenschappen om begrip en samenwerking te stimuleren;
5. Monitoring en evaluatie: het fonds houdt toezicht op de voortgang van gefinancierde projecten en evalueert hun impact op de gemeenschap en het milieu.

Door deze taken en doelstellingen probeert het Grindfonds een positieve bijdrage te leveren aan de regio's waar grindwinning plaatsvindt.

Het Grindfonds is een aflopend verhaal tot het beschikbare saldo weggewerkt is. Er zijn geen nieuwe ontvangsten meer.

ONTVANGSTEN

Vermits de grindheffing werd afgeschaft voor de grindwinning na 1 januari 2018 bestaan de ontvangsten enkel uit het overgedragen saldo eind 2025. Dit saldo wordt geraamd op 986 keuro.

UITGAVEN

Er blijft dan nog een saldo van 986 keuro waaruit het Projectgrindwinningscomité jaarlijks 60 keuro kan putten, naast een uitgave van 547 keuro aan herstructureringskosten in de grindwinningszones. De ESR-gecorrigeerde uitgaven zijn gelijk aan de intering en bedragen 607 keuro. Het over te dragen overschot van het boekjaar richting 2027 wordt geraamd op 379 keuro.

4.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

5. ISE NATUUR EN BIODIVERSITEIT

Benaming indicator	Oppervlakte aan stikstofgevoelige habitats onder passend beheer
Definitie	De doelstelling is vastgelegd in art. 4 §5 van het Stikstofdecreet: “Tegen 31 december 2030 wordt de oppervlakte die vereist is volgens de instandhoudingsdoelstellingen van de SBZ-H voor de stikstofgevoelige habitats, vermeld in artikel 2, 74°, van het Natuurdecreet van 21 oktober 1997, waarvoor de SBZ-H in kwestie zijn aangewezen, onder passend beheer gebracht, met inbegrip van stikstofsaneringsmaatregelen op perceelschaal.” ‘Passend beheer’ is samen met het ‘openstaand saldo’ gedefinieerd in het Natuurdecreet (gewijzigd door het Stikstofdecreet), art. 2, 70: 70° zoekzone: een zone die per Europees te beschermen soort en per Europees te beschermen habitat de perimeter aangeeft die gevrijwaard wordt met het oog op het optimaal plaatsen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de betrokken speciale beschermingszone. De omvang van de zoekzone wordt bepaald door de oppervlakte die nodig is voor het realiseren van het openstaand saldo van de taakstelling voor de betrokken Europees te beschermen habitat of Europees te beschermen soort. Dat openstaand saldo is het verschil tussen de oppervlakte aan Europees te beschermen habitat of leefgebied van Europees te beschermen soorten, bepaald in de instandhoudingsdoelstellingen voor een speciale beschermingszone, en de oppervlakte waarvoor het passende beheer is vastgesteld in goedgekeurde natuurbeheerplannen als vermeld in artikel 16octies van dit decreet of daarmee vergelijkbare plannen of vergelijkbare overeenkomsten waarin een passend beheer is vastgesteld; In de PAS, hfst. 5 Stikstofsanering, 4.2 Maatregelen op perceelschaal: is volgende doelstelling opgenomen: Om tegen uiterlijk 2045 de stikstofsanering overal opgestart te hebben, moeten de resterende openstaande natuurdoelen uiterlijk tegen 2030 geplaatst worden. Dit betekent dat alle terreinen met instandhoudingsdoelstellingen voor habitats in SBZ-H tegen 2030 onder natuurbeheerplan, of een gelijkgesteld instrument, gebracht worden (d.i. ‘onder passend beheer’), zodat de zoekzones volledig kunnen verdwijnen tegen 2030.
Laatste gekende	Oppervlakte stikstofgevoelige habitats met passend beheer: 42.102 ha (dd. 1/9/2025)

waarde	
Streefwaarde	De doelstelling is vastgelegd in Art 4 §5 van het Stikstofdecreet: “Tegen 31 december 2030 wordt de oppervlakte die vereist is volgens de instandhoudingdoelstellingen van de SBZ-H voor de stikstofgevoelige habitats, vermeld in artikel 2, 74°, van het Natuurdecreet van 21 oktober 1997, waarvoor de SBZ-H in kwestie zijn aangewezen, onder passend beheer gebracht, met inbegrip van stikstofsaneringsmaatregelen op perceelschaal.” Streefwaarde: 57.070 ha
Beleidsmatige relevantie	SD1: Meer en betere natuur <i>OD 1.2 Uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering</i> <i>OD 1.4 Voldoende natuur onder het juiste beheer</i> Stikstofdecreet Art 4 §5
Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt niet de volledige ISE.
Metadatafiche	

5.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 Meer en betere natuur

OD 1.1 Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen

We werken in uitvoering van de **Europese Natuurherstelverordening** samen met de andere betrokken beleidsdomeinen aan een ontwerp van het Vlaamse deel van het Nationaal Herstelplan. Bij het opstellen van het ontwerp houden we rekening met de resultaten van de plan-MER en de socio-economische impactanalyse, waarbij ook de verschillende stakeholders betrokken worden, en waarvan de resultaten zullen beschikbaar zijn voor het einde van de zomer van 2026.

We zorgen voor afstemming met de andere Belgische entiteiten via de geëigende kanalen, met het oog op de indiening van een Belgisch Nationaal Herstelplan in het

najaar van 2027 bij de Europese Commissie. We werken ook het monitoringsplan voor de diverse indicatoren en de aanpak van de voortgangsrapportering verder uit.

Inzake het **internationaal biodiversiteitsbeleid** zorgen we voor een Vlaamse vertegenwoordiging aan de 12de Plenaire Vergadering van het Intergouvernementeel Platform voor Biodiversiteit en Ecosysteemdiensten (IPBES), de 15de Conferentie van de Partijen voor de Conventie Migrerende Diersoorten (CMS) en de 17de Conferentie van de Partijen voor de Conventie Biologische Diversiteit (CBD). Daarin zetten we verder in op de wetenschappelijke onderbouwing en implementatie van internationale kaders, en gerelateerde monitoring en rapportering.

OD 1.2 Uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering

We zetten evenwel de inspanning verder met betrekking tot de instandhoudingsdoelen om uiterlijk tegen 2026 de allocatie te beëindigen van de natuurdoelen in habitatrictlijngebieden (SBZ-H) nabij piekbelasters en tegen uiterlijk eind 2030 voor de overige habitats. We nemen de zesjaarlijkse evaluatie van de actuele staat van instandhouding van de beschermde soorten en habitats mee in deze allocatieoefening.

We voeren het **stikstofsaneringsprogramma** uit volgens een rollend meerjaren-uitvoeringsprogramma, in overeenstemming met de bepalingen van de PAS en het Stikstofdecreet. In voorjaar 2026 leggen we de ontwerp-inrichtingsplannen voor de PAS-maatwerkgebieden voor. Deze timing kan aangepast worden op basis van een afzonderlijk traject.

OD 1.3 Bosuitbreiding en -bescherming

We werken verder aan de realisatie van de doelstelling van 10.000 ha extra bos tegen 2030 (ten opzichte van 2019) en volgen dit op met de **Bosteller**.

We ondersteunen de aanleg van **buurt-, dorps- en stadsbossen** dicht bij de mensen, onder regie van de lokale besturen, met aankoopsubsidies en door te voorzien in technische en administratieve ontzorging van lokale besturen door BOS+ en de Bosgroepen. We verwachten dat de aankoopsubsidie voor lokale besturen, die de Vlaamse regering in juli 2025 opnieuw instelde, op snelheid komt in 2026. Tegelijkertijd maken we samen met de lokale besturen werk van lokale Bosplannen om actief op zoek te gaan naar ruimte voor extra bos die uiteindelijk ook als bos zal bestemd worden.

Daarnaast **versterken we de grote natuur- en boscomplexen**, met focus op de habitatrictlijngebieden, met vrijwaring van de HAG-gebieden voor landbouwgebruik.

Via de geïntegreerde gebiedswerking, inrichtingsprojecten en ruimtelijke planningsprocessen in de open ruimte (AGNAS, zie hoger) realiseren we grotere natuurlijke gehelen waarin we bosuitbreiding en -bescherming van kwetsbare waardevolle bossen een belangrijke plaats geven.

Het huidige tempo van herbestemming via het AGNAS proces ligt op ca. 425 ha extra bos en natuur per jaar. Dit wensen we op ca. 1.500 ha per jaar te brengen en zal ook bijkomende personeelsinzet vragen.

We blijven kordaat optreden tegen illegale boskap en ontbossing. We zullen de vergunningsplicht voor bebossing schrappen op de gronden die op de manier via voorkoopregeling werden aangeboden, werden verworven.

OD 1.4 Voldoende natuur onder het juiste beheer

We blijven investeren in **natuurbeheer en natuurbeheerplanning**, voor de realisatie van de Europese natuurdoelen. We focussen zowel op beheerplannen voor terreinen die voorheen nog geen beheerplan hadden, als op domeinen waar het huidige beheerplan zal aflopen en er dus een hernieuwd beheerplan moet opgemaakt worden. Hierbij hebben we oog voor de budgettaire impact van het gevoerde beleid. Via de zesjarige beheerplancycclus zetten we ook in op de evaluatie van het gevoerde beheer en op klimaatadaptief beheer (zie ook OD 1.6).

Bij de opmaak van deze beheerplannen wordt aandacht besteed aan maatschappelijke betrokkenheid en dialoog met directe belanghebbenden.

OD1.5. Meer natte natuur om de klimaatverandering op te vangen

Zoals opgenomen in de Blue Deal stellen we tegen medio 2026 een rollend **meerjarenprogramma natte natuur** op. We werken tegen medio 2026 een meerjarenprogramma uit voor de natuurgebieden waar vernatting in de periode tot 2030 als haalbaar en wenselijk wordt geacht.

We gaan na of de bestaande natte natuur in Vlaanderen voldoende wordt beschermd: we evalueren het bestaande beschermingsregime voor natte natuur op zijn logistieke kwaliteit en ruimtelijk toepassingsgebied.

Het **Scheldeprogramma**, met het Sigmaplan en de natuurontwikkeling in en om de Antwerpse haven, focust op natte natuur in combinatie met veiligheid, havenontwikkeling of landbouw. Met de via Blue Deal voorziene budgetten voeren we dit langetermijn-programma verder uit in meerdere projectgebieden.

Geplande investeringen SIGMA 2026

In de **Durme** ronden we de inrichtingswerken in Bulbierbroek (20 ha) en Weijmeerbroek (85 ha) af en starten we het initiatiebeheer. We doen de voorbereidende werken voor het optimaliseren van een 50-tal hectare wetland in Hof ten Rijen.

Aan de **Demer** ronden we de inrichting van Kloosterbeemden af (50 ha) en starten we het eindbeheer. Rondom Zichem bereiden we het landschapsecologisch herstel voor van de vijvercomplexen Doodbroek, Kraanrijk en Hoornblaas en de inrichtingswerken. Voor het valleigedeelte tussen Betekom en Werchter (300 ha) wordt het natuurbeheerplan afgewerkt.

In de cluster **Kalkense Meersen** starten we de finale grondenruil als onderdeel van het flankerend landbouwbeleid, zorgen we voor de vergunningen voor de vernattingswerken van drie deelgebieden (samen 200 ha) en ronden we fase 1 van de vernattingswerken in 's Herenmeersen af (170 ha).

Langs de **Dijle** ronden we de inrichting van de natte graslanden rond Pikhakendonk af (30 ha). Aan de **Grote Nete** herstellen we het waterbufferend vermogen van de vallei in de deelgebieden Lodijkbrug-Herenbossen (306 ha) en Zammelsbroek (202 ha). Voor het deelgebied Hullebrug-Lodijkbrug (200 ha) bereiden we de aanleg voor van een vijvergebied van 25 ha aan de monding van de Grote Nete.

In de regio van de **Antwerpse haven** ronden we drie grootschalige inrichtingswerken van wetlands af (30 ha) en bereiden we de inrichting van nieuwe werven voor. We begeleiden ook GRUP-procedures, trekken de opmaak van een geïntegreerde gebiedsvisie voor de Grote Geule, zorgen ervoor dat de natuurgebieden leefbaar zijn en samen met de landbouwers maken we ook het

landbouwgebied waterweerbaar.

Buiten de SIGMA-projecten worden voor het project **T.O.P Dender** de inrichtingsplannen voor de eerste deelgebieden afgewerkt: de Nuchten, Polaeremeersen en Kapellemeersen. We onderzoeken de instelling van een landinrichtingsproject spoor 2 i.f.v. de realisatie van deze plannen. Verder zetten we in op de aankoop van woningen gelegen op de zogenaamde dwarslinten.

In het project **Rivierherstel Leie** geven we uitvoering aan de timing zoals voorzien in het BVR dd. 23 april 2021 en herbevestigd in het BVR van 14 juli 2025. De hectaren terrestrische natte natuur wordt afgewerkt en de inrichtingsplannen voor de tweede fase worden gefinaliseerd met als doel de realisatie van 200 ha bijkomende watergebonden, terrestrische natuur tegen 31 december 2027. Tenslotte kan dan in derde fase tegen eind 2031 verder gewerkt worden aan de resterende oppervlakte-doelstelling (ca. 200 ha).

Wat betreft **Kustvisie** finaliseren we de natuurontwikkelingsvisie Kust (NOVIK) en agendeer ik deze op de VR ter kennisgeving. We bereiden pilootprojecten voor in het kader van het principe 'duin voor duin' en 'duin voor dijk'.

In het kader van 'Weerbare Westhoek' treffen we bovenstroomse maatregelen om het water maximaal vast te houden. Daarnaast wordt het waterbergend vermogen in de **IJzervallei** zelf geoptimaliseerd door de inrichting van enkele laaggelegen sites.

Waar nodig overwegen we de inzet van het AGNAS-proces om de juiste ruimtelijke bestemmingen in te vullen die de realisatie van natte natuur en klimaatrobuustheid mee faciliteren.

OD 1.6 De Vlaamse natuur weerbaar maken tegen de klimaatverandering

We integreren de principes van het **klimaatadaptief beheer** verder in de opmaak en de herziening (cf. zesjaarlijkse beheerplancycclus) van de natuurbeheerplannen en zorgen voor een versnelde omvorming van soortenarme en/of structuurarme bossen, die door de klimaatverandering het meest bedreigd worden.

We leggen een visie en actieplan voor met betrekking tot het **vermijden en beperken van natuurbranden**, en werken dit verder uit tot een operationeel plan. Dit gebeurt in overleg met alle betrokken stakeholders en diensten. Op basis van de prioriteiten in het gedragen actieplan stel ik middelen ter beschikking voor concrete acties, en vraag ik bevoegde verantwoordelijken van andere beleidsniveaus en -domeinen hetzelfde te doen. We onderzoeken een uitbreiding van de brandbewaking met digitale technologie, zoals nu gebeurt op de Kalmthoutse Heide, naar de meest brandgevoelige natuurgebieden.

OD 1.7 Meer groen, voor een betere leefomgeving

We bieden **natuurweefselplanning** aan als beleidsinstrument voor een buurtgedreven mens-inclusieve stedelijke natuur, dat inspeelt op de uitdagingen op vlak van klimaatadaptatie en de algemene leefbaarheidsdoelen voor de verstedelijkte omgeving. Via een opleiding voor regisseurs natuurweefselplanning, een toolbox en begeleidend instrumentarium voorzien we in begeleiding van burgercoalities en lokale besturen.

We implementeren de **one-healthbenadering** door de natuur naar de mensen te brengen: natuur op wandelafstand, een gezonde natuur voor gezonde mensen.

Op basis van de ervaring in vijf lopende pilootprojecten in de zorg ontwikkelen we, in samenwerking met onder meer de Koning Boudewijn Stichting, gepaste instrumenten waarmee iedereen in Vlaanderen aan de slag kan. We introduceren dit project in de Green Deal Duurzame Zorg, om een bredere samenwerking op het terrein mogelijk te maken. In 2026 zorgen we voor een verdere uitvoering van het **Houtkantenplan** en maken we werk van een tussentijdse evaluatie. Op basis van de resultaten van de uitgevoerde studies, onderzoek ik, samen met Minister Crevits, hoe we de aanbevelingen rond bovenlokale coördinatie kunnen implementeren. Ik bekijk hoe we het ontwikkelde afwegingskader voor vergunningverlening kunnen uitrollen ter ondersteuning van de lokale besturen.

Op basis van de resultaten van een proof-of-conceptstudie beoordelen we de toepasbaarheid in Vlaanderen van het concept **agrobeheerplan**, als een gepast en pragmatisch beleidsinstrument om tegemoet te komen aan vragen vanuit de landbouwsector naar meer flexibiliteit en rechtszekerheid bij de ontwikkeling van natuurelementen in landbouwgebied. Dit kan bijdragen aan het herstel van de biodiversiteit in landbouwecosystemen en aan de noodzakelijke groenblauwe dooradering in functie van klimaatadaptatie van het landbouwgebied en de ondersteuning van een natuurinclusieve landbouw (zie ook OD 2.2 van SD2 van ISE Platteland).

In het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor de periode 2023-2027 sluiten we in 2025 beheerovereenkomsten die van start gaan op 1 januari 2026.

In 2026 bereiden we de beheerovereenkomsten voor de periode na 2027 voor. We organiseren een brede bevraging over de verschillende instrumenten. We bekijken welke bijkomende beheerovereenkomsten nuttig zijn voor het realiseren van de doelstellingen van het Natuurherstelplan. De resultaten nemen we mee in de optimalisatie van de betreffende GLB-instrumenten.

In 2026 evalueren we het eerste jaar van de lopende innovatieve, resultaat gebaseerde, **beheerovereenkomsten** en sluiten we er nieuwe in de pilootgebieden van het Life-project B4B. We bekijken of het idee van een agrobeheerplan voor de aanleg van tijdelijke natuurlijke structuren kan aanslaan bij landbouwers.

Met de verdere uitrol van het **Vlaams Actieplan voor Wilde Bestuivers 2022-2030** streef ik naar het bestuiversvriendelijk en kwalitatief beheren van bestaande leefgebieden

OD 1.8 Kwaliteitsvolle natuurbeleving

We zetten verder in op het opmaken van **toegankelijkheidsregelingen** voor onze natuurdomeinen, afgestemd op de draagkracht van het gebied en op de noden van het recreatief medegebruik, hierbij in de eerste plaats focussend op de top vijf van belevingsgebruikers: wandelaars en lopers, spelende kinderen, fietsers (zowel de recreatieve als de sportieve), hondeneigenaars en ruiters/menners.

We hebben hierbij oog voor **integrale toegankelijkheid** en betaalbaarheid van onze natuurdomeinen en pakken knelpunten op dit vlak gefaseerd aan. In samenwerking met Inter en andere Vlaamse entiteiten zoals Toerisme Vlaanderen en de Vlaamse parken werken we aan een kwaliteitsvol aanbod op vlak van integrale toegankelijke paden en domeinen. Dit kadert ook in het Horizontale Gelijkekansenplan.

We maken een **strategische onthaal- en belevingsvisie** op, in samenwerking met betrokken doelgroepen en partners, om de natuurbeleving in Vlaanderen te

bevorderen. We zetten in uitvoering daarvan een gerichte samenwerking op met deze partners. We ontwikkelen een belevingsinformatieportaal waar organisaties hun activiteiten in de natuur eenvoudig kunnen aanvragen en opvolgen.

Voor de ontwikkeling en uitvoering van deze onthaal- en belevingsvisie binnen **Nationale Parken** werken we samen met de betreffende parkbureaus.

In samenwerking met Sport Vlaanderen gaan we in overleg met de voornaamste federaties waarvan hun **sportactiviteiten** plaatsvinden in de natuur. We capteren hun noden en behoeften en toetsen ons beleid daaraan. Daarnaast werken we ook rond hoffelijkheid en sensibiliseren we rond de draagkracht van de natuur.

OD 1.9 Lokale coalities als hefboom voor uitvoering van het Vlaamse beleid

Ik verwijs hiervoor ook naar de uitleg van OD 3.5 Lokale Gebiedscoalities ondersteunen bij de ISE Ruimte en milieu.

We stroomlijnen de structurele samenwerking met de **Regionale Landschappen en de Bosgroepen** om het duurzaam en ecologisch functioneren en de kwaliteit van onze open ruimte, bossen en waardevolle landschappen blijvend te verbeteren.

We werken samen met de partners op het terrein voor de uitvoering van de natuurdoelstellingen binnen de operationele plannen van de Vlaamse Parken. De parkbureaus zijn hier een belangrijke hefboom voor het creëren van lokaal draagvlak voor natuurbescherming, -inrichting en -herstel, voor het zoeken naar opportuniteiten, voor de samenwerking met lokale partners en voor de integratie van de verschillende functies van het landschap.

SD 2 Doeltreffend soortenbeleid en -beheer

OD 2.1 Soortenbescherming

We werken verder aan een wetenschappelijk gestuurd soortenbeleid, op basis van een leefgebiedenbenadering, met oog voor de specifieke noden van beschermde en bedreigde soorten.

Op basis van een evaluatie van de werking en effectiviteit van soortenbeschermingsprogramma's, beheerregelingen en andere actieplannen voor inheemse soorten, werken we een geoptimaliseerde aanpak van de soortenbescherming uit, rekening houdend met de bepalingen van de Natuurherstelverordening rond de leefgebieden van de soorten.

We werken samen met de opvangcentra voor wilde dieren naar een verdere professionalisering van hun werking en infrastructuur met het oog op bioveiligheid, soortenbescherming en soortenbeheer. We zorgen daartoe voor een gefaseerde uitrol van transparante kwaliteitsstandaarden getoetst aan de wettelijke minimumvereisten op Europees niveau.

OD 2.2 Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten

We zetten verder in op de **wetenschappelijk onderbouwde aanpak van o.a. wolf, bever en everzwijn**, met evenwicht tussen aspecten van veiligheid, soortbescherming, preventie, beheer, monitoring, schadevergoeding en handhaving. De relevante actoren worden hierbij betrokken.

We zorgen voor afstemming en gezamenlijke prioritering door de betrokken administraties voor monitoring en bestrijding van **exoten**, onder meer via de opmaak van een gezamenlijke jaarplanning. Een hoeksteen blijft het vroegtijdig opsporen en uitroeien van populaties om verdere verspreiding, toenemende negatieve impact en oplopende kosten voor bestrijding en remediëring te voorkomen.

Elke sector en de verschillende beleidsdomeinen moeten hun verantwoordelijkheid nemen bij de gepaste **aanpak van schade of overlast** door de opkomst of uitbreiding van deze invasieve uitheemse soorten (Aziatische hoornaar, wasbeer, exotische muggen) en van ziekten bij in het wild levende dieren (ASP, vogelgriep). We nemen initiatief om deze verantwoordelijkheden en de bijhorende instrumenten duidelijk te benoemen en decretaal te verankeren.

We herwerken de **soortenschaderegeling** met het oog op het verduidelijken van het type schade dat vergoed wordt en de voorwaarden om tot een administratieve schadevergoeding over te gaan. Daarbij stroomlijnen en objectiveren we de wetgeving, zodat oneigenlijk gebruik vermeden wordt, en tegelijk de toepassingsmogelijkheden voor en de dienstverlening naar de burger verbeteren.

OD 2.3 Organisatie van jacht en riviervisserij

Ik bouw met de jachtsector aan een ecologisch en maatschappelijk duurzaam wildbeheer. Daarvoor zet ik in op structureel en constructief overleg met de verschillende vertegenwoordigers ervan.

We voorzien een aantal aanpassingen van de jachtwetgeving met het oog op duurzaam wildbeheer en het verbeteren van de efficiëntie en de handhaafbaarheid van de jacht, rekening houdend met het recente Benelux-besluit van 15 juli 2025 (beschikking M (2025) 1). Ik onderzoek de mogelijkheden tot een aanpassing van de lijst van bejaagbaar en niet-bejaagbaar wild in het Jachtdecreet, met het oog op consistent en doelmatig onderscheid tussen soorten waar een duurzaam populatiebeheer mogelijk en wenselijk is en soorten waarvoor dit niet het geval is (zeldzame en kwetsbare soorten en uitheemse soorten). We verkennen daarvoor de mogelijkheden van meer adaptief beheer en werken daartoe wetenschappelijk betrouwbare en heldere methodieken voor de monitoring van kritieke soorten uit. We evalueren het in 2021 uitgerolde, gestandaardiseerde telprotocol voor de patrijs, en zien toe op de correcte naleving ervan. We herbekijken de werking van het everzwijnenoverleg.

We passen de werking van jachtplannen aan met als doel de nauwkeurigheid, de raadpleegbaarheid en de bijsturing ervan te optimaliseren. We herzien de bepalingen omtrent het jachtrecht bij eigendommen van openbare besturen, om een goed en correct beheer door derden op hun terreinen te garanderen, in functie van de context van het terrein en van de prioriteiten van het openbaar bestuur. . We verkennen ook pistes voor een efficiëntere, frequentere organisatie van het jachtexamen.

SD 3 Instrumentarium

OD 3.1 Smart Nature: slim en vooruitziend natuurbeheer, ondersteund door technologie

Op basis van verkennend onderzoek en pilootprojecten worden de mogelijkheden afgetast van de inzet van drones, remote sensing en speciaal uitgeruste camera's, voor het vroegtijdig waarschuwen voor natuurbranden, het opsporen van exoten, de handhaving, het bepalen van landbouwschade, e.d.

Voor een flexibel en efficiënt natuurbeheer maken we werk van een vlotte toegang tot en **interoperabiliteit van correcte en realtime-gegevens**. We starten met het samenbrengen van deze data en de daaraan verbonden protocols en samenwerkingsverbanden in de dataspace Smart Nature. Dit met aandacht voor afstemming, kennisdeling en synergiën met andere data-space-initiatieven binnen de Vlaamse Overheid.

We breiden ook de **dataset** waarover we beschikken uit door samenwerkingen op te zetten met andere agentschappen en databronnen.

Daarnaast investeren we in meer **sensoren, camera's en drones** om de dekkingsgraad te verhogen. Deze toestellen geven ons ook meer data en informatie die ter beschikking gesteld wordt op de "*smart nature data space*". Met deze verrijkte dataset gaan we aan de slag om machine-learningmodellen te trainen en tools te bouwen die ons toestaan om betere beslissingen te nemen in de toekenning van subsidies, en die ons helpen om efficiënter te inspecteren, en vergunningen en adviezen op te leveren.

Dit kadert ook in een breder plan van de Vlaamse overheid om **digitale tweelingen** (*digital twins*) uit te bouwen, die toelaten om betere en op feiten gebaseerde beleidsbeslissingen maar ook bijna real-time beslissingen te nemen.

Het is belangrijk om kennishiaten op te vullen en waar nodig te investeren in monitoring en controle om degelijke en het op wetenschappelijke bevindingen gebaseerde nationale herstelplan te onderbouwen. Om de tijdigheid, doeltreffendheid en samenhang van de verschillende monitoringmethoden te vergroten, moet bij de monitoring en controle optimaal gebruik worden gemaakt van de resultaten van door de Europese Unie gefinancierde onderzoeks- en innovatieprojecten en van nieuwe technologieën, zoals monitoring ter plaatse en teledetectie met gebruikmaking van satellietgegevens en -diensten die worden verstrekt in het kader van de Egnos-, Galileo- en Copernicus-componenten van het ruimtevaartprogramma van de Europese Unie.

OD 3.2. Effectieve bescherming van bestaande natuur

We zetten verder in op het voorkomen van overtredingen op de natuurregeling. Met het **programmatisch handhaven** bevorderen we de informatiedoorstroming en de dialoog met de betrokken koepelorganisaties en overheden.

Natuurinspectie implementeert het **Kaderdecreet Vlaamse Handhaving** en sluit aan op het maatregelenregister van het Vlaams Handhavingsplatform.

In samenwerking met diverse partners binnen en buiten het beleidsdomein werken we verder aan de technologische vernieuwing binnen de handhaving. Met toepassing van AI bouwen we verder aan een gebiedsdekkende inventarisatie en een early-warningsysteem voor het verdwijnen van kleine landschapselementen. Voor elk element wordt bekeken welke inspanningen nodig zijn voor automatische detectie en inventarisatie en of deze inspanningen haalbaar zijn.

We geven uitvoering aan het actieplan "advisering", om een kwalitatieve en oplossingsgerichte adviesverlening te verzekeren, waarbij we de bescherming van natuur vooropstellen. Hierbij zetten we in op meerdere sporen: structuur, personeel en HR, inhoudelijke optimalisaties, IT en informatiebeheer, en mogelijke wetgevende initiatieven.

OD 3.3 Het verkennen en ontwikkelen van innovatieve beleidsinstrumenten

We werken een **Vlaams beleidskader voor carboncredits** uit binnen het samenwerkingsverband van het Vlaams Actieplatform Carbon Farming en Carbon Removal. We verkennen verder de mogelijke rol van 'biodiversity-credits' als een nieuw instrument, dit afgestemd met de 'Roadmap towards Nature Credits' van de Europese Commissie, met inbegrip van de lijst van acties die gedurende 2025-2027 moeten bijdragen aan de ontwikkeling van dit instrument.

SD 4 Wetenschappelijke onderbouwing en evaluatie voor een doeltreffend natuurbeleid

OD 4.1. Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Een doeltreffend natuurbeleid wordt onderbouwd, gemonitord en bijgestuurd op basis van maatschappelijke prioriteiten, vaststellingen op het terrein, en objectieve en betrouwbare **wetenschappelijke data**. We blijven inzetten op **innovatieve monitoringstechnieken** voor de opvolging van de biotische en abiotische condities in Vlaanderen.

In uitvoering van de Europese Natuurherstelverordening maken we samen met diverse partners een wetenschappelijk onderbouwd **Nationaal Herstelplan**. Parallel daaraan voorzien we in de nodige monitoring conform de Europese vereisten. Er wordt rekening gehouden met de ecologische omstandigheden, en de economische realiteit. Conform de vraag vanuit de Natuurherstelverordening en de afspraak in het regeerakkoord voeren we met diverse partners een **Socio-Economische Impact Analyse (SEIA)** uit die de maatschappelijke kosten en baten van de natuurherstelmaatregelen in kaart zal brengen. Tegelijk ondersteunen we de implementatie van de Natuurherstelverordening door de kennis op gebiedsniveau te versterken, te integreren en op te schalen, ter ondersteuning van beheer en beleid.

We blijven inzetten op de bestaande **meetnetten voor bosmonitoring** (Vlaamse bosinventaris, meetnet onbeheerde bossen, bosvitaliteitsmeetnet), in navolging van de Europese bossenstrategie en de Forest Europe's Bonn Ministeriële Verklaring. Deze zijn onderbouwd door wetenschappelijk onderzoek en waar mogelijk aangevuld met innovatieve monitoringstechnieken. Daarbij zetten we in op grensoverschrijdende samenwerking. Zo levert mijn administratie cruciale gegevens voor een duurzaam en klimaatrobuust bosbeheer.

In 2026 ontwikkelen we nieuwe **natuurindicatoren**, afgestemd op de Natuurherstelverordening. Tegelijk optimaliseren we de lay-out, de gebruiksvriendelijkheid en de grafische vormgeving van de website Natuurindicatoren.

Dit jaar wordt ook een nieuw **natuurrapport** gepubliceerd. Dit rapport gaat na hoe het herstel van onze biodiversiteit en de ontwikkeling van een meer natuurlijk watersysteem elkaar kunnen versterken om de doelen van water- en natuurbeleid beter op elkaar af te stemmen.

We onderzoeken de ecologische vereisten van **bedreigde insectensoorten** om beheer en behoud wetenschappelijk te onderbouwen, en ontwikkelen een monitoringsnetwerk voor bestuivers (vlinders, nachtvlinders, wilde bijen, zweefvliegen) volgens de bepalingen en vereisten van de Europese Natuurherstelverordening.

Soortenbeschermingsprogramma's worden onderbouwd met

wetenschappelijke kennis, inclusief conservatie- en landschapsgenetica, en waar mogelijk ondersteund via kweekprogramma's, herintroducties en translocaties, in combinatie met een systematische evaluatie.

In 2026 wordt de aanpak van **invasieve uitheemse soorten** versterkt met concrete acties in verschillende domeinen.

We onderzoeken de mogelijkheden van **gebiedsgedifferentieerde beheermaatregelen en emissiereductie van stikstof** op de staat van instandhouding van habitattypen en de beoordeling van (toekomstige) trends in habitatkwaliteit bij verlagingen van stikstofdeposities. We onderzoeken methodieken, en de efficiëntie ervan, om overtollig stikstof te verminderen. Daarnaast volgen we het natuurlijk milieu van de Europees beschermde habitattypes verder op via de **PAS-effectmonitoring**. Hiermee brengen we de milieudruk vermessing in onze beschermde natuur stelselmatig in beeld en onderzoeken we de doeltreffendheid van het stikstofbeleid.

De Vlaamse wetenschappelijke instellingen werken aan een **publiek toegankelijk overzicht van de onderzoeksinfrastructuur en de daaraan gelinkte datasets en publicaties** via het FRIS onderzoeksportaal (onderzoeksportaal.be).

Na de pilootlancering van het **Vlaamse Biodiversiteitsportaal** in 2025, willen we in 2026 investeren in de verdere uitbouw en verfijning ervan. Het portaal zal niet enkel waarnemingsdata ontsluiten, maar ook aanvullende informatie en context bieden, afgestemd op de noden van beleid, vergunningverlening, terreinbeheer en wetenschappelijk onderzoek. Samen met de dataleveranciers uit zowel de academische als de burgerwetenschappelijke wereld, werken we aan een duurzame actualisatie en kwaliteitsbewaking van de gegevens, zodat het portaal uitgroeit tot hét centrale punt voor biodiversiteitsdata en -informatie in Vlaanderen.

In uitvoering van de Europese Verordening bereiden we met het project **Flanders Ecosystem Accounting (FLEA)** de rapportage van Vlaamse ecosysteemrekeningen voor. Na het testen van rekeningen over de omvang (extent) en kwaliteit (condition) van ecosystemen met historische data, ontwikkelen we rekeningen voor de toestand anno 2024 voor de eerste rapportage aan Eurostat. We werken verder aan de rekeningen over het aanbod van en de vraag naar ecosysteemdiensten.

OD 4.2 Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

Om de uitdagingen op het vlak van biodiversiteitsverlies en klimaatverandering aan te pakken, willen we **natuurgebaseerde oplossingen** aanreiken.

Via wetenschappelijk onderzoek bouwen we verder aan de ecologische kennis op niveau van ecosysteemtipes, gebieden, soorten en processen. In uitvoering van de Natuurherstelverordening brengen we in kaart welke gebieden prioritair zijn voor **natuurherstel** en onderzoeken we welke herstelmaatregelen nodig zijn op vlak van ruimte, bodem, hydrologie, typische soorten en connectiviteit.

We creëren wetlands en natte natuur, we herstellen en beschermen veengebieden en permanente graslanden, en laten de rivier waar mogelijk terug haar natuurlijke loop gaan, altijd in overleg met de eigenaars/gebruikers en met de nodige flankerende maatregelen zoals onder meer de inzet van het nieuwe Omgevingsbesluit wanneer landbouwactiviteiten onmogelijk worden. We hebben daarbij oog voor de impact op landbouw en andere functies.

In het kader van de Natuurherstelverordening en de Blue Deal zijn nieuwe

beleidsprioriteiten ontstaan. Daarom exploreren we nieuwe mogelijkheden om het natuurlijke karakter van onze waterlopen te herstellen, hoe **integraal valleihervorming** te realiseren en hoe knelpunten weg te werken. Ook investeren we in **ecohydrologisch onderzoek** en maken werk van ecohydrologische referentiewaarden voor grondwaterchemie en dynamiek. Voor een duurzaam visserijbeleid en visstandbeheer in openbare wateren ondersteunen we het **wegwerken van vismigratiebarrières** op basis van een degelijke wetenschappelijke onderbouwing.

De gevolgen van **25 jaar Kaderrichtlijn Water** op de aquatische biodiversiteit worden geëvalueerd. Dit sluit ook aan op het nieuwe Natuurrapport dat in 2026 wordt gepubliceerd.

We zetten in op nabijheid van natuur en brengen daartoe de groenblauwe realisaties beter in beeld. We verzamelen en monitoren goede praktijken rond **natuurgebaseerde oplossingen in stedelijke context** (zie ook ISE Ruimte en Milieu SD1) en onderzoeken de uitbreiding naar **landbouwgebied**. Zo ondersteunen we de verdere ontwikkeling van natuurinclusieve landbouw, met aandacht voor valorisatie via de waardeketen.

Via onderzoek naar **geschikte genetische herkomsten van boomsoorten** voor aanplant verhogen we de genetische diversiteit en maken onze bossen weerbaarder tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Daarnaast zetten we verder in op nieuw bosbouwkundig uitgangsmateriaal voor de productie van kwaliteitsvol bosplantsoen.

De **bodemkoolstofmonitoring (Cmon)** wordt verdergezet, op een manier die past binnen de Europese vereisten in het kader van de natuurherstelverordening, om koolstofvoorraden over landgebruiken heen in kaart te brengen en op te volgen.

OD 4.3 De relatie tussen mens en natuur onderzoeken

In 2026 brengen we zowel de positieve als negatieve gevolgen in kaart van de **interacties tussen mensen en dieren** in Vlaanderen. Hierbij maken we werk van het ontwikkelen en beschikbaar stellen van de website faunabeheer.inbo.be. Daar worden voor verschillende soorten gegevens samengebracht over de verspreiding, het beheer, de impact en het maatschappelijk draagvlak. Dit laat toe het beheer en het beleid wetenschappelijk te onderbouwen, te evalueren en bij te sturen.

We werken verder aan een **beheer en beleid rond everzwijn en wolf** dat het duurzaam samenleven van mensen met deze soorten moet verbeteren. De beleidsdoelstellingen en beheermaatregelen moeten hiertoe niet alleen effectief, efficiënt en wetenschappelijk onderbouwd zijn maar ook maatschappelijk gedragen zijn door de verschillende stakeholdergroepen die bijdragen aan de uitvoering van de maatregelen. Daarom zetten we zowel in op onderzoek naar de houding van de verschillende actoren ten opzichte van de aanwezigheid, impact en mogelijke beheermaatregelen, als op het versterken van de ecologische en beheertechnische kennis over deze soorten.

We werken aan een afbakening van **kernleefgebieden voor bever**. Hiervoor wordt onder andere de risico- en verspreidingskaart voor bever in Vlaanderen geactualiseerd. Deze afbakening is een uitvoering van actie 5.2 van het tweede soortbeschermingsprogramma bever waarbij op gebiedsniveau een integrale visie rond het beverbeheer wordt uitgewerkt. In een eerste fase wordt een voorstel uitgewerkt samen met de waterbeheerders. In een tweede fase wordt een feedbackronde voorzien met terreinbeheerders en relevante stakeholders zoals de natuursector en landbouwsector. Deze kaarten zullen geregeld geactualiseerd

moeten worden omdat ook de situatie op het terrein verandert, bijv. naar aanleiding van initiatieven rond waterweerbaarheid of natuurontwikkeling. De afbakening van kern- en maatwerkgebieden zal een kader vormen voor het verlenen van afwijkingen door ANB en zorgt anderzijds ook voor transparantie naar de waterbeheerders en omwonenden.

We zetten verder in op het ontwikkelen van innovatieve monitoringstechnieken zoals cameravallen, en het toepassen van gestructureerde besluitvorming en adaptief beheer, als bouwstenen voor een **wetenschappelijk onderbouwd grofwildbeheer** in Vlaanderen. Hierbij staat de wisselwerking tussen menselijke activiteiten (jacht, recreatie, ...) en het ruimtelijk en temporeel gedrag van grofwild centraal.

We volgen de verdere **evolutie van kleinwild en grondbroeders** op, in het bijzonder haas en patrijs, door in te zetten op betrouwbare monitoring van hun huidige toestand. Er komt een wetenschappelijk onderzoek naar de predatiedruk in Vlaanderen en de achteruitgang van onder andere de grondbroeders. Waar participatieve projecten opgezet worden ter ondersteuning van deze soorten, wordt wetenschappelijke ondersteuning voorzien om deze projecten maximaal te laten renderen.

We kijken ook naar de relatie tussen natuur en gezondheid. Wat doet het omgevingsbeleid inzake de omgevingskwaliteit, het biodiversiteitsverlies en de klimaatverandering met onze fysieke en mentale gezondheid? Hoe kan de nabijheid van natuur zorgen voor een verbeterde levenskwaliteit? Maar ook, hoe kan de mens bijdragen aan een gezonde natuur?

Via monitoring brengen we in kaart hoe en in welke mate onze economie afhangt van onze natuur en vice versa.

5.2 Budgettair kader

Onder dit ISE Natuur en Biodiversiteit vallen taken, doelstellingen en budgetten die alle verband houden met het beleidsveld 'Omgeving en natuur', en dan meer bepaald met het thema 'Natuur en biodiversiteit'.

De beleidskredieten onder dit ISE hebben in hoofdzaak betrekking op:

- het aankopen, inrichten en beheren van openbare bossen en natuurdomeinen;
- de werking van het Visserijfonds, het Fonds voor EU-financiering, het Boscompensatiefonds en het Jachtfonds;
- het ondersteunen van en samenwerken met partners met het oog op het behouden en versterken van biodiversiteit en ecosystemen;
- de beleidsondersteunende werking van ANB (entiteitscode QD0), INBO (entiteitscode QC0) en het EV INBO;
- de beleidsondersteunende werking van VLM inzake natuurinrichting, recht van voorkoop en de Grondenbanken gericht op natuur en biodiversiteit.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2026.

NATUUR EN BIODIVERSITEIT, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	19.643	-1.719	17.924	21.395	-1.519	19.876
Toelagen (interne stromen (IS))	3.657	-7	3.650	3.599	0	3.599
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	500	0	500	500	0	500
Totaal	23.800	-1.726	22.074	25.494	-1.519	23.975

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2026 ter invulling van alle strategische en operationele doelstellingen onder deze ISE een budget voorzien van 150,0 miljoen euro, waarvan 22,0 miljoen euro op de uitgavenbegroting, en aanvullend 128,0 miljoen euro binnen de DAB MINAfonds. De totale toelage aan het MINAfonds (onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium) financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 128 miljoen euro voor het ISE Natuur en Biodiversiteit.

Het totaal budget 2026 voor deze ISE vermindert met 16,5 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2025. In hoofdzaak is dit het gevolg van:

- een technische bijstelling met -10,5 miljoen euro in functie van overdracht van gronden en doorrekening van kosten vanuit diverse grondenbanken;
- een vermindering van 9,8 miljoen euro in het kader van de begrotingsafspraken 2026 binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur;
- een extra werkingsbudget van 3,9 miljoen euro voor ANB op artikel QDX-3QCG2FA-WT, toegekend vanuit het Minafonds.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

5.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QC0-9QCGTFG-OW - WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel van dit fonds kan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek de kosten die het maakt voor de ondersteuning van het Eigen Vermogen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek terugvorderen. Deze ontvangst is gekoppeld aan de uitgaven op artikel QC0-1QCG4FG-WT van hetzelfde fonds.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	25	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	25	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QD0-9QCGAFA-OW - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Deze ontvangsten betreffen diverse ANB-ontvangsten (115 keuro), zoals terugbetalingen, schade voor ongevallen en advocaatkosten, die niet vooraf geprogrammeerd kunnen worden en waarvan derhalve vooraf ook geen exacte bedragen gekend zijn. Een ander deel van de ontvangsten komt voort uit de verkoop van investeringsgoederen, voornamelijk uit de verkoop van wagens die uit gebruik genomen worden. De ontvangsten bij ANB in het kader van gefinancierde EU-projecten worden ook aangerekend op dit artikel (1.456 keuro). Tenslotte worden hier vanaf BO2025 de ontvangsten uit houtverkoop geboekt (4 miljoen euro).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	3.721	0	0
Bijstellingen BO 2026	1.850	0	0
BO 2026	5.571	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De geraamde ontvangsten uit houtverkoop bedroegen bij BA2025 2.150 keuro. Bij BO2026 worden deze geraamde ontvangsten verhoogd met 1.850 keuro tot 4.000 keuro.

QD0-9QCGTFB-OW - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten van de verkoop van visverloven (ANB) zijn een uitvoering van artikel 9 van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij. Naast het gratis jeugdvisverlof zijn er twee soorten betalende visverloven, nl. een gewoon visverlof en een groot visverlof. De inkomsten van de visverloven komen integraal ten goede aan het Visserijfonds op uitgavenartikels QD0-1QCG4FB-WT en QD0-1QCG4FB-LO.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	1.498	0
Bijstellingen BO 2026	0	152	0
BO 2026	0	1.650	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De raming wordt aangepast aan de reële uitvoeringscijfers van 2024 (+152 keuro).

QD0-9QCGTFC-OW - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de inkomsten van EU cofinanciering uit LIFE- en andere EU-projecten bij ANB. Deze inkomsten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten. De inkomsten worden in schijven toegekend afhankelijk van de voortgang van de werken. In de optiek om maximaal alternatieve financieringsbronnen aan te spreken voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt door het Agentschap voor Natuur en Bos samen met haar partners zeer intensief ingezet op de cofinancieringsmogelijkheden door de EU in het kader van LIFE, INTERREG, PDPO en andere programma's.

Vanaf 2021 volgt het Departement F&B een nieuwe generieke werkwijze voor projecten met EU-financiering. Vanaf 2021 worden de ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering dan ook via het algemene ontvangstenartikel QD0-9QCGAFA-OW ingeschreven. De ontvangsten op dit artikel QD0-9QCGTFC-OW zijn gekoppeld aan uitgavenartikel QD0-1QCG4FC-WT.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	200	0
Bijstellingen BO 2026	0	200	0
BO 2026	0	400	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De raming wordt verhoogd in functie van de aangepaste afrekening voor het project LIFE_SPARC (+200 keuro).

QD0-9QCGTFD-OI - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN

NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de ontvangsten van ANB uit bosbehoudbijdragen van andere entiteiten van de Vlaamse overheid.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QD0-9QCGTFD-OP - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgezet bij BO 2020 naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Via dit begrotingsartikel verloopt de tegenboeking voor ANB bij de overdracht van gronden (initieel gefinancierd door het ANB).

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	1.821	0
Bijstellingen BO 2026	0	-1.316	0
BO 2026	0	505	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De geraamde grondoverdrachten en de doorrekening van kosten wordt naar beneden bijgesteld (-1.316k euro) ten opzicht van BA2025 aangezien de geraamde grondoverdrachten en de doorrekening van kosten in 2026 505k euro bedragen voor de grondenbank Vinderhoutse Bossen.

QD0-9QCGTFD-OW - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Art.90bis van het Bosdecreet van 13 juni 1990 en het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststellen van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing omvatten de regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing. De ontvangsten bij ANB binnen dit Bossencompensatiefonds zijn afhankelijk van het aantal afgeleverde omgevingsvergunningen tot ontbossing en de wijze waarop compensatie wordt gerealiseerd.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	6.787	0
Bijstellingen BO 2026	0	-520	0
BO 2026	0	6.267	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De raming wordt aangepast aan de reële uitvoeringscijfers van 2024.

QD0-9QCGTFE-OW - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten op het Jachtfonds (ANB) zijn afkomstig uit de aankopen van jachtverloven, jachtvergunningen en deelnames aan het jachtexamen. Via het Jachtfonds is het de bedoeling om deze middelen terug aan te wenden ten bate van het beleid inzake jacht in ruime zin. De reglementaire basis voor deze ontvangsten zijn artikel 17 van het Jachtdecreet en artikel 50 van het Jachtadministratiebesluit van 25 april 2014.

De ontvangsten van dit artikel zijn binnen het Jachtfonds gekoppeld aan de uitgaven op artikels QD0-1QCG4FE-WT en QD0-1QCG4FE-LO.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	2.377	0
Bijstellingen BO 2026	0	123	0
BO 2026	0	2.500	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De raming wordt aangepast aan de reële uitvoeringscijfers van 2024.

Uitgavenartikelen

QB0-1QCG2FR-IS - EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK (EV INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel kunnen (voornamelijk via provisieverdelingen) bijkomende budgetten toegekend worden aan het Eigen Vermogen INBO.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QC0-1QCG2FF-WT - WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel financiert INBO diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, die passen in de uitvoering van de strategische doelstellingen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.943	2.943
<i>Index</i>	-5	-5
<i>Compensaties</i>	-50	-50
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	2.888	2.888

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar SC0-1SJA2NY-IS	-50	-50	Terugdraai eenmalige compensatie 2025 i.k.v. Lambert 2008
TOTAAL	-50	-50	

QC0-1QCG4FG-WT - WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit INBO Fonds worden de vaste werkingskosten die het INBO maakt voor het Eigen Vermogen INBO doorgerekend (o.a. energiekosten, kosten aan gebouwen en terreinen, ...). Deze uitgave is gekoppeld aan de ontvangsten op artikel QC0-9QCGTFG-OW.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	25	25
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0

<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	25	25

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QD0-1QCG2FA-WT - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder dit begrotingsartikel vallen diverse subsidies en specifieke werkingskosten voor het biodiversiteitsbeleid van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Deze middelen worden ingezet om burgers, lokale besturen en verenigingen te ondersteunen, met een sterke focus op de implementatie van Europese natuurdoelen op eigen terreinen en in samenwerking met partners. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in de verdere uitbouw van toegankelijk groen.

De belangrijkste pijlers waarvoor deze middelen worden ingezet, zijn:

- subsidies aan verenigingen: Deze worden toegekend aan verenigingen die actief zijn op het gebied van natuurbeheer en een wezenlijke bijdrage leveren aan het verhogen van de biodiversiteit.
- soortenbeleid: Het bevorderen van de toestand van kritische soorten en soortengroepen door partners te ondersteunen bij hun bijdrage aan het soortenbeleid.
- initiatieven van privé-eigenaars en openbare besturen: Ondersteuning van talrijke initiatieven gericht op het verhogen van de biodiversiteit, de realisatie van natuurdoelen en de toegankelijkheid van natuur-, bos- en groengebieden.
- innovatieve projecten van openbare besturen: Ondersteuning van innoverende, voorbeeldstellende projecten inzake de uitbouw van (rand)stedelijk groen.
- specifieke werkingskosten van het ANB: Dit omvat communicatie, beheer van het wagenpark, ICT, teamactiviteiten, innovatie, bijdragen aan EU-projecten, uitrustingsgoederen, vrijwilligerswerking, specifieke werkingskosten voor natuur- en bosbescherming, aankoop van wagens en fietsen, specifieke investeringskosten voor informatica, onderhoud van voertuigen, bijdragen van het ANB in samenwerkingsovereenkomsten.

Deze brede waaier aan subsidies en werkingskosten draagt ertoe bij dat het ANB zijn strategische doelstellingen kan realiseren en een significante bijdrage kan leveren aan het behoud en de verbetering van de biodiversiteit.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	4.070	5.472
<i>Index</i>	-7	-7
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-4	-4
BO 2026	4.059	5.461

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Het krediet wordt verminderd met 4k in het kader van de begrotingsafspraken 2026 m.b.t. subsidies binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur	-4	-4	Stopzetting jaarlijkse bijdrage aan het 'Landschapspark de Merode vzw'
TOTAAL	-4	-4	

QD0-1QCG4FB-LO - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit is het loonartikel van het Visserijfonds waarop toelagen in het kader van de Provinciale Visserijcommissies (PVC) betaald kunnen worden.

De uitgaven van dit artikel zijn binnen het Visserijfonds gekoppeld aan de ontvangst op artikel QD0-9QCGTFB-OW.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	40	40
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	40	40

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QD0-1QCG4FB-WT - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Visserijfonds is bij wet ingesteld om de riviervisserij te verbeteren, de verontreiniging te bestrijden, het toezicht te verscherpen en het beleid inzake de riviervisserij te ondersteunen. Met de middelen van het Visserijfonds worden verdere initiatieven genomen om, rekening houdend met de ecologische draagkracht, de beleefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden verder te verbeteren. De responsabilisering van de riviervisserij draagt ertoe bij dat de toestand van kritische soorten en soortengroepen en de biodiversiteit in Vlaanderen algemeen sterk verbetert.

De uitgaven van dit artikel zijn binnen het Visserijfonds gekoppeld aan de ontvangst op artikel QD0-9QCGTFB-OW.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.510	1.860
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	200	0
BO 2026	1.710	1.860

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling van de uitgaven van het Fonds i.f.v. de ontvangsten van het Fonds	200	0	Bijstelling VAK i.f.v. de totale ontvangsten van het Visserijfonds, en rekening houdende met een beperkte VAK-intering
TOTAAL	200	0	

QD0-1QCG4FC-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

De inkomsten uit EU-gecofinancierde projecten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten. Deze projecten worden onder andere ingezet voor de realisatie van de Europese natuurdoelen, door de uitbreiding van gebieden onder effectief natuurbeheer. Waar mogelijk sporen de projecten samen met beveiliging tegen overstromingen en bevaarbaarheid van waterlopen (onder meer Sigmaplan en Zwinproject), klimaataspecten (aanleg natuur, bosuitbreiding) en de realisatie van (rand)stedelijke groengebieden. De bestedingen hangen samen met de voortgang van deze projecten.

Vanaf 2021 volgt het Departement F&B een nieuwe generieke werkwijze voor projecten met EU-financiering. Vanaf 2021 worden de uitgaven in het kader van EU-cofinanciering van nieuwe EU-projecten dan ook via het algemene uitgavenartikel QD0-1QCG2FA-WT ingeschreven. De uitgaven op dit artikel QD0-1QCG4FC-WT zijn gekoppeld aan de ontvangsten op artikel QD0-9QCGTFC-OW.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	400	400
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	400	400

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QD0-1QCG4FD-PA - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN

VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN
NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgezet naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Op dit begrotingsartikel wordt de betaling van het jaarlijkse voorschot voorzien voor de grondenbank die gefinancierd worden via het Bossencompensatiefonds. Daarnaast wordt ook de verrekening van de netto opbrengsten voorzien op dit begrotingsartikel.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	500	500
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	500	500

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QD0-1QCG4FD-WT - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN
VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN
NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Volgens artikel 90bis van het Bosdecreet kan een omgevingsvergunning voor ontbossing slechts in welbepaalde gevallen worden verleend. De ontbosser moet hiervoor compenseren op een van de volgende manieren: in natura door middel van compenserende bebossing, door storting van een bosbehoudsbijdrage in het Bossencompensatiefonds (BCF), of door een combinatie van beide. Het bedrag van de bosbehoudsbijdrage wordt bepaald in het Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing. Het is essentieel dat de financiële middelen die gegenereerd worden door deze bosbehoudsbijdrage daadwerkelijk worden aangewend om nieuwe bebossingsprojecten te financieren.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW)

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	8.178	8.178
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0

<i>Andere bijstellingen</i>	-1.976	-1.976
BO 2026	6.202	6.202

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling i.f.v. de grondoverdrachten en het doorrekenen van kosten vanuit de grondenbank Vinderhoutse Bossen.	-331	-331	Er wordt geraamd om minder gronden over te dragen en er zullen minder kosten worden doorgerekend vanuit de grondenbank
Bijstelling van de uitgaven van het Fonds i.f.v. de aangepaste ontvangsten van het Fonds	-1.645	-1.645	Aangezien de ontvangsten in min worden bijgesteld, kunnen er minder aankopen en minder subsidies worden verleend met de middelen van het Bossencompensatiefonds
TOTAAL	-1.976	-1.976	

QD0-1QCG4FE-LO - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Jachtfonds werd ingesteld met het oog op het besteden van de middelen uit het fonds voor de volgende doelstellingen:

- het stimuleren van een verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden;
- het stimuleren van de inpassing van het wildbeheer in het bredere kader van natuurbehoud;
- het realiseren van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen;
- de bevordering en ondersteuning van de werking van de wildbeheereenheden;
- de ondersteuning van de praktische organisatie van de jacht, met name de volgende aspecten:
 - de organisatie van jachtexamens;
 - het uitreiken van een jachtverlof;
 - het uitreiken van een jachtvergunning;
 - de opmaak en het indienen van een plan als vermeld in artikel 7 van dit decreet;
 - het bevorderen van de dienstverlening naar de jachtsector;
- het voorkomen en het inperken van maatschappelijk onaanvaardbare schade en impact door jachtwild, invasieve uitheemse soorten en beschermde soorten;
- de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek in het kader van de voormelde doelstellingen.

De uitgaven van het jachtfonds QD0-1QCG2FE-LO en QD0-1QCGFE-WT zijn gekoppeld aan de ontvangsten QD0-9QCGTFE-OW binnen het jachtfonds.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	733	733
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-318	-318

<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	415	415

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QD0-1QCG4FE-WT	-318	-318	Er worden in 2026 minder lonen uitbetaald op het jachtfonds. De vrijgekomen middelen worden ingezet voor de werkingskosten binnen het Fonds
TOTAAL	-318	-318	

QD0-1QCG4FE-WT - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Jachtfonds werd ingesteld met het oog op het besteden van de middelen uit het fonds voor de volgende doelstellingen:

- het stimuleren van een verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden;
- het stimuleren van de inpassing van het wildbeheer in het bredere kader van natuurbeschoud;
- het realiseren van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen;
- de bevordering en ondersteuning van de werking van de wildbeheereenheden;
- de ondersteuning van de praktische organisatie van de jacht, met name de volgende aspecten:
 - de organisatie van jachtexamens;
 - het uitreiken van een jachtverlof;
 - het uitreiken van een jachtvergunning;
 - de opmaak en het indienen van een plan als vermeld in artikel 7 van dit decreet;
 - het bevorderen van de dienstverlening naar de jachtsector;
- het voorkomen en het inperken van maatschappelijk onaanvaardbare schade en impact door jachtwild, invasieve uitheemse soorten en beschermde soorten;
- de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek in het kader van de voormelde doelstellingen.

De uitgaven van het jachtfonds QD0-1QCG2FE-LO en QD0-1QCGFE-WT zijn gekoppeld aan de ontvangsten QD0-9QCGTFE-OW binnen het jachtfonds.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	1.744	1.744
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	318	318
<i>Andere bijstellingen</i>	123	523
BO 2026	2.185	2.585

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QD0-1QCG4FE-LO	318	318	Er worden in 2026 minder lonen uitbetaald op het jachtfonds. De vrijgekomen middelen worden ingezet voor de werkingskosten binnen het Fonds
TOTAAL	318	318	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling van de uitgaven van het Fonds i.f.v. de aangepaste ontvangsten van het Fonds	123	123	Bijstelling i.f.v. de effectieve ontvangsten 2024
Bijstelling vereffeningskalender	0	400	Bijstelling na analyse van de vereffeningskalender
TOTAAL	123	523	

QD0-1QCG5FY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Natuurinrichting is een projectmatige aanpak gericht op het herstellen, ontwikkelen of behouden van waardevolle natuur door middel van inrichtingswerken, zoals beschreven in het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (Vlaamse Codex > Zoeken > Document). De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) speelt een cruciale rol in deze projecten, waarbij ze nauw samenwerken met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Samen stellen ze plannen en documenten op voor elk project en coördineren ze het studiewerk. ANB is verantwoordelijk voor de aansturing van het project, terwijl VLM het secretariaat verzorgt, de projectleiding op zich neemt en de terreinwerken uitvoert. Deze samenwerking zorgt ervoor dat natuurinrichtingsprojecten effectief bijdragen aan natuurbehoud en duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen in Vlaanderen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	3.657	3.599
<i>Index</i>	-7	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	3.650	3.599

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

5.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangstenartikelen

QDX-2QCGAFA-OP - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel werd gecreëerd om enerzijds kosten bij het beheer van gronden in rekening te brengen (bv. grondbelastingen) die de vordering van ANB op VLM verlaagt en anderzijds een ontvangst te kunnen boeken wanneer er door het ANB eerder gefinancierde gronden uit de grondenbank kosteloos worden overgedragen van VLM naar ANB.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	14.451	0	0
Bijstellingen BO 2026	-9.789	0	0
BO 2026	4.662	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De begroting wordt technisch bijgesteld met -9.789k euro aangezien de kosten, opbrengsten en de overdracht gronden lager geraamd worden dan bij BA 2025.

QDX-2QCGAFA-OW - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden diverse ontvangsten van ANB op het Minafonds geboekt. Het gaat hierbij voornamelijk over de ontvangsten uit de vervreemding van onroerende goederen, de verkoop van investeringsgoederen en allerlei diverse ontvangsten, die niet vooraf geprogrammeerd zijn en waarvan vooraf ook geen bedragen gekend zijn. Daarnaast worden op dit begrotingsartikel de opbrengsten vanuit de grondenbanken aangerekend.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	327	0	0
Bijstellingen BO 2026	234	0	0
BO 2026	561	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De begroting wordt bijgesteld in functie van de reële opbrengsten 2024 en n.a.v. de doorrekening van de opbrengsten vanuit de grondenbanken, in hoofdzaak

pachtopbrengsten.

Uitgaven

QBX-3QCG2FY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor uitgaven in het kader van het flankerend beleid voor instandhoudingsdoelstellingen en een toelage voor grondenbank bosuitbreiding.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	15.336	16.302
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	15.336	16.302

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QDX-3QCG2FA-PA - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel van ANB wordt de (ESR-neutrale) betaling van het jaarlijkse voorschot voorzien voor grondenbanken die gefinancierd worden via het Minafonds. Daarnaast wordt ook de verrekening van de netto opbrengsten voorzien op dit begrotingsartikel.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	4.000	4.000
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	4.000	4.000

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QDX-3QCG2FA-WT - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de gebundelde middelen van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) binnen het Minafonds. Deze middelen worden voornamelijk aangewend voor uitgaven op het gebied van biodiversiteitsbeleid, beleidsvoorbereiding, en de aankoop, inrichting en het beheer van het patrimonium van het ANB.

Het ANB werkt aan het verbeteren van de natuur in Vlaanderen door topnatuur te creëren, te herstellen en te beschermen. Een belangrijk onderdeel hiervan is het opstellen van een natuurherstelplan, waarin de maatregelen worden beschreven die nodig zijn om de hersteldoelen en -verplichtingen tegen 2030 te realiseren. Deze inspanningen worden ondersteund door de gebundelde middelen van het ANB binnen het Minafonds.

Tegen 2030 moeten herstelmaatregelen van toepassing zijn op minstens 20% van de land- en zeegebieden van de EU, en tegen 2050 op alle gedegradeerde ecosystemen. De natuurherstelwet richt zich op een breed scala aan ecosystemen, waaronder terrestrische, kust-, zoetwater-, mariene, stedelijke, landbouw- en bosecosystemen. Voor Vlaanderen betekent dit dat er aanzienlijke inspanningen nodig zijn om de herstelmaatregelen te implementeren en de biodiversiteit te versterken.

De taakstelling van de Europese natuurdoelen vormt een aanzienlijke uitdaging voor het ANB. Om de nodige maatregelen te realiseren voor het behoud en de versterking van Europees beschermde habitats en soorten, is een aanzienlijke financiële inspanning vereist. Een eerste stap in deze richting was het richten van beheer en inrichting op de implementatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Over een periode van tien jaar is er een evolutie geweest van algemeen beheer en inrichting gericht op het verhogen van biodiversiteit naar specifiek beheer en inrichting gericht op de realisatie van Europese natuurdoelen en de bescherming van regionaal belangrijke natuur.

Het ANB voert ook een programma voor stikstofsanering uit, rekening houdend met het stikstofdecreet. Dit programma omvat herstelmaatregelen op perceelschaal en herstelmaatregelen op landschapsschaal in 192 SBZ-H-deelzones van 2023 tot 2045. Daarnaast zet het ANB beheer en beheerplanning in voor de realisatie van Europese natuurdoelen. Dit omvat het onder passend beheer brengen van 7200 hectare Vlaamse natuurdomeinen en het uitvoeren van inrichtingswerken voor stikstofsanering en natuurherstel.

Voor de uitgaven op de betreffende begrotingsartikels wordt het percentage van de werkings- en investeringskredieten van het ANB dat wordt besteed aan de uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen systematisch verhoogd. Eenzelfde heroriëntatie van de bestaande kredieten, resulterend in een verhoging van de middelen voor de concrete realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt ook van de partners gevraagd. Zowel de kredieten voor aankoop, inrichting en beheer als de subsidies voor terreinbeherende verenigingen en andere initiatiefnemers worden waar nodig geheroriënteerd naar en gefocust op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

Daarnaast is er het geactualiseerde Sigmaplan, onderdeel van de Ontwikkelingsschets 2010 (langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium). Op diverse niveaus is besloten dat mitigatie via natuurontwikkeling nodig was. De langetermijnvisie voorziet in een traject naar een gunstige staat van toegankelijkheid, veiligheid en natuurlijkheid tegen 2030. Verder wordt er ingezet op de verbetering van de beleving en toegankelijkheid van groene domeinen. Deze taak wordt zowel door het ANB zelf als door subsidies vanuit dit begrotingsartikel uitgevoerd. De uitbreiding van de te beheren oppervlakte en de taakstelling inzake

duurzame instandhouding leggen extra druk op de budgetten voor het uitvoeren van werken, waardoor het ANB continu inzet op efficiëntiewinsten.

Het nieuwe regeerakkoord legt een sterke nadruk op natuurherstel en biodiversiteit. Nieuwe vormen van beheer, krijgen een volwaardige plaats in de natuurontwikkeling binnen de domeinen van het ANB. De financiering voor terreinen onder effectief beheer wordt gekoppeld aan het natuurstreefbeeld en het areaal. Samenwerking met partners is essentieel om de Vlaamse beleidsdoelen op een geïntegreerde manier te realiseren.

Daarnaast wordt er ingezet op de uitbreiding van bossen, met als doel om tegen 2030 10.000 hectare nieuw bos te realiseren. Er worden ook stappen gezet om te voorkomen dat bestaande bossen met hoge ecologische waarde of hoge koolstofvoorraden worden gekapt voor andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	123.395	134.472
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	3.905	3.905
<i>Andere bijstellingen</i>	-18.700	-21.542
BO 2026	108.600	116.835

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Vanuit QBX-3QCG20C-WT	3.905	3.905	Er wordt vanuit de MINA-index een extra budget voorzien voor de werkingskredieten bij ANB
TOTAAL	3.905	3.905	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	-2.842	Bijstelling na analyse van de vereffeningskalender
Bijstelling i.f.v. overdrachten gronden vanuit de grondenbank Natuurdoelen, Rivierherstel Leie en SIGMA	-8.523	-8.523	In 2026 wordt geraamd dat de volgende overdrachten vanuit de grondenbanken zullen gebeuren: voor Sigma 3.000 keuro, voor Natuurdoelen 100 keuro en vanuit Recht van Voorkoop 1490 keuro. Dit komt overeen met een kredietvermindering met 8.523 keuro tov. de BA2025.
Het krediet wordt verminderd met 1.246k euro in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 m.b.t op subsidies binnen	-9.756	-9.756	Volgende maatregelen worden doorgevoerd: vermindering van 2.800 keuro op de aankoopsubsidies, 1.200 keuro op project-subsidies, 139 keuro op de Nationale

beleidsveld Omgeving en Natuur			parken, 307 keuro op het Vlaams Fonds Tropisch Bos, 2.500k euro eigen grondaankopen, 500 keuro op projectsubsidie Groene Rand, 500k euro op de restfinanciering EU-projecten en 1.810 keuro op de beheersubsidies
Recuperatie eigen ontvangsten	62	62	Bijstelling budget voor beheer eigen gronden i.f.v. hoger uitgevallen reële ad hoc ontvangsten in 2024 (verkoop materialen)
Bijstelling i.f.v. doorrekening kosten vanuit de grondenbank Natuurdoelen, Rivierherstel Leie en SIGMA.	-483	-483	De volgende minderkosten worden doorgerekend: voor Sigma 150 keuro, voor Natuurdoelen 3 keuro, voor Rivierherstel Leie 23 keuro en voor Recht van Voorkoop 10 keuro. Dit komt overeen met een kredietvermindering met 483 keuro tov. de BA2025.
TOTAAL	-18.700	-21.542	

5.2.3 Overige entiteiten onder gezag

EIGEN VERMOGEN VAN HET INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Het Eigen Vermogen van het INBO (EV INBO) is een aparte juridische entiteit (rechtspersoon) die projecten uitvoert, die met externe middelen gefinancierd worden. Het voornaamste doel van het EVINBO is om het INBO-onderzoek aan te vullen voor zover rechtstreeks toegewezen publieke middelen niet volstaan voor een volwaardig en toekomstgericht onderzoek. Het biedt de mogelijkheid om in te gaan op nieuwe onderzoeksthema's die onmiddellijk of op (middel)lange termijn beleidsrelevant zijn, uiteraard met de belangrijke beperking dat er daarvoor ook externe financiering gevonden moet worden via onderzoeksopdrachten, internationale calls, doctoraatsonderzoek en dergelijke meer.

Ook voor EV INBO, blijft de relevantie voor het biodiversiteitsbeleid een fundamentele voorwaarde voor het verrichten van onderzoek. Het EV INBO voert opdrachten uit voor een breed spectrum aan klanten, zoals Vlaamse en lokale overheden, de FOD Wetenschapsbeleid (Belspo) en FOD Volksgezondheid, Waalse en Nederlandse overheden, universiteiten, natuur- en bosorganisaties, landbouw, jacht, visserij. Ook Europa is één van de geregelde opdrachtgevers, met in het recente verleden onder meer LifeWatch-, Horizon2020-, Horizon-Europe, Interreg-LIFE+ en Biodiversa+-projecten. De via deze projecten opgebouwde internationale wetenschappelijke samenwerkingen versterken het imago van het INBO en laten het toe zijn netwerk te onderhouden en uit te breiden. Ze creëren kansen voor data-uitwisseling, het delen van ervaring en kennis, en de ontwikkeling van Europese monitoringfaciliteiten. Jonge wetenschappers doen vaak hun eerste ervaring op in een project van het Eigen Vermogen, waarna ze hun carrière verder ontwikkelen bij het INBO zelf, bij andere agentschappen van de Vlaamse overheid of bij buitenlandse onderzoeksinstituten. Het EV INBO heeft, mits

beschikbaarheid van langdurige (≥ 4 jaar) externe financiering, ook de mogelijkheid om doctoraatsbursalen aan te trekken voor het uitvoeren van vernieuwend wetenschappelijk onderzoek gericht op beleidsimplementatie.

Sinds 2022 worden verschillende opdrachten van de Vlaamse Regering aan EV INBO toegewezen. De opvragingen uit de provisies verbonden aan deze opdrachten volgen aparte circuits en maken volgens de instructies geen deel uit van BO 2026. Om die reden werden deze cijfers niet opgenomen in deze begroting. Voor 2026 is het nog onduidelijk over welke opdrachten en bedragen het zou gaan. Middelen die naar EV INBO komen, zullen landen op het begrotingsartikel QB0-1QCG2FR-IS.

De via externe middelen gefinancierde EV INBO-medewerkers zijn volledig geïntegreerd in de ondersteunings- en onderzoeksteams van het INBO.

Het EV INBO oefent haar activiteiten uit onder de ISE Natuur en biodiversiteit (QF).

ISE F NATUUR EN BIODIVERSITEIT

ONTVANGSTEN

Het overgedragen saldo bedraagt 1.686 keuro.

De begroting van de ontvangsten wordt momenteel geraamd op 3.055 keuro. Deze begroting is een prognose van de verwachte, reeds juridisch geëngageerde projectinkomsten in 2026. Het is waarschijnlijk dat de uiteindelijke ontvangsten hoger zullen uitvallen: er zijn immers momenteel nog onderhandelingen voor nieuwe projecten lopend en er werden recent nog projectvoorstellen (offertes, proposals) ingediend waarvan de uitkomst nog niet bekend is. Ook zullen er in de loop van 2025 en 2026 nog nieuwe voorstellen worden geschreven, ingediend en gegund.

De ontvangen subsidies worden geraamd op 750 keuro. Dit bedrag is gebaseerd op de laatste stand van zaken van de vermindering die EV INBO zal ontvangen op het betalen van bedrijfsvoorheffing in 2026, rekening houdend met de gekende arbeidscontracten bij EV INBO in 2026. Dit bedrag houdt een vermindering van 80% in op de bedrijfsvoorheffing van wetenschappelijk personeel. Deze middelen worden integraal ingezet in wetenschappelijk onderzoek door aanwerving van onderzoekers die niet rechtstreeks op projectmiddelen werken.

De inkomstenoverdrachten of subsidies die ontvangen worden van EU-instellingen (ESR-code 39.10) worden bij BO 2026 begroot op 1.528 keuro.

In 2026 wordt er ook een interne compensatie van FWO bij de ontvangsten bijgeschreven bedoeld voor specifieke onderzoeksprojecten. Vermits het EV INBO binnen de consolidatiekring valt, worden interrelaties met het FWO opgenomen onder ESR-code 46.70 en begroot op 541 keuro in 2026.

Inkomstenoverdrachten of subsidies van de federale overheid worden opgenomen onder ESR-code 49.40. Onder deze inkomstenoverdrachten ressorteren voornamelijk de subsidies die ontvangen worden van BELSPO. Dit bedrag bedraagt 252 keuro voor BO 2026.

UITGAVEN

Het EV INBO verwacht het boekjaar 2026 af te sluiten met een over te dragen saldo van 1.306 keuro (VEK). Er zal voor 380 keuro ingeteerd worden op het overgedragen saldo in 2026, voor de financiering van een aantal eenmalige investeringen (o.a. renovatie van de vis-en amfibiebroedhal te Linkebeek, vergroening van het wagenpark en nieuwe labotoestellen).

Het EV INBO raamt de loonkosten voor 2026 op 4.135 keuro. Deze begroting is gebaseerd op de verwachte projecten voor 2026, waarmee de contracten van onbepaalde duur gehandhaafd kunnen blijven.

De begroting van de werkingskosten werd bepaald aan de hand van de reeds vastgelegde en verwachte inkomsten uit projecten in 2026.

Er wordt begroot dat er voor 380 keuro geïnvesteerd zal worden in diverse renovatiemaatregelen op de INBO-sites in Linkebeek en Geraardsbergen.

De begroting van de investeringsgoederen die in 2026 zullen aangekocht worden, wordt geraamd op 100 keuro. In deze raming werden o.a. de vernieuwing van laptops en IT-materiaal en de aankoop van noodzakelijke laboapparatuur in het kader van verschillende projecten meegenomen.

Niet al deze initiatieven kunnen binnen de projectkosten opgevangen worden. Om die reden verwacht het EV INBO in 2026 380 keuro in te teren op haar saldo.

5.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken. De VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE F Natuur en Biodiversiteit en ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE F Natuur en Biodiversiteit ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE F NATUUR EN BIODIVERSITEIT

Ter realisatie van de doelstellingen en uitdagingen voor dit ISE worden in de VLM begroting 33.631 keuro aan ontvangsten voorzien en 33.320 keuro VAK en 34.192 keuro VEK aan uitgaven. Deze planning brengt een intering van 561 keuro op de gevormde overgedragen saldi met zich mee.

De VLM ontvangt, naast een aantal eigen ontvangsten en ontvangsten ten gevolge van het toepassen van het boekhoudschema voor grondenbankwerking, voorschotten vanwege het ANB voor de grondenbankwerking en het uitoefenen van het voorkeepsrecht en de koopplichten in het kader van het Natuurdecreet (grondenbank Natuurdoelen, grondenbank Vinderhoutse Bossen en grondenbank Sigma), en toelagen voor uitgaven in het kader van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en programmatische aanpak stikstof (PAS). De middelen worden aangewend bij de inzet van volgende maatregelen: bedrijfsverplaatsing, bedrijfsreconversie, bedrijfsbeëindiging en bedrijfsbegeleiding enerzijds en de aankoop van ruilverkavelingen voor landbouwers en de aankoop, inclusief de eventuele eigenaarstoeslag en wijkersstimulus van gronden en gebouwen in het kader van het flankerend beleid voor de rode en oranje bedrijven anderzijds. Ook ontvangt de VLM een toelage voor grondenbank bebossing/bosuitbreiding. Tevens ontvangt de VLM een vastleggingsmachtiging en toelage vanwege het ANB voor investeringsuitgaven natuurinrichting.

Met de middelen van de partners of de verkregen toelagen in de grondenbankwerking wordt voor een geraamd bedrag van 29.670 keuro VAK en 29.757 keuro VEK voorzien in kredieten voor grondaankopen, vergoedingen en grond gerelateerde werkings- en projectkosten en de terugbetaling van voorschotten aan de grondenbankpartners. Vanuit de toegekende machtiging en de financiering vanuit het ANB worden 3.650 keuro VAK en 4.435 keuro VEK aan uitgaven voor studies en water- en wegenbouwkundige werken geraamd.

6. ISE LUCHT

Benaming	Luchtkwaliteit in Vlaanderen
Definitie	Concentraties in de lucht van verontreinigende stoffen
Laatste gekende waarde	<u>Evolutie uitstoot en luchtkwaliteit</u> geeft de laatst gekende waarden. Deze worden jaarlijks eind september geactualiseerd voor het jaar x-1. Het huidige laatste jaar is 2024. De luchtkwaliteit in Vlaanderen verbeterde en voldoet aan de huidige luchtkwaliteitsnormen.
Streefwaarde/-norm	Het geplande beleid zet in op een verdere verbetering van de luchtkwaliteit richting de nieuwe luchtkwaliteitsnormen.
Beleidsmatige relevantie	SD1 en SD2 Het internationale en Europese beleid beïnvloedt de luchtkwaliteit in Vlaanderen. Het is daarom belangrijk dit op te volgen en bij sturen (SD1). Door uitvoering en opvolging van de uitvoering van het Luchtbeleidsplan 2030 neemt Vlaanderen (SD2) haar verantwoordelijkheid op. SD3 OD 3.1 Het meetnet lucht wordt geoptimaliseerd en in lijn gebracht met de nieuwe richtlijn luchtkwaliteit.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG3 en SDG15
Budgettaire relevantie	De indicator dekt grotendeels de ISE.
Metadataafiche	Zie bijlage 'Metadata indicatoren'.

Benaming	Emissietaakstelling
Definitie	Emissies NOx en NH3 (alle sectoren meegenomen in de PAS-emissietaakstellingen)
Laatste gekende waarde	NOx: 79 kton (2023) NH3: 37,8 kton (2023) Deze waarden worden jaarlijks in mei geactualiseerd voor het jaar x-2. Het huidige laatste jaar is 2023.
Streefwaarde/-norm	NOx: 71,6 kton (2030) NH3: 25,9 kton (2030) De emissies dalen en het geplande beleid zet in op een verdere daling van de emissies.

Beleidsmatige relevantie	SD1 en SD2 Het internationale en Europese beleid beïnvloedt de uitstoot door bronnen in Vlaanderen. Het is daarom belangrijk dit op te volgen en bij sturen (SD1). Door uitvoering en opvolging van de uitvoering van het Luchtbeleidsplan 2030 neemt Vlaanderen (SD2) haar verantwoordelijkheid op om de emissies te verminderen. SD 3 OD3.2 De emissie-inventaris wordt geoptimaliseerd.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG3 en SDG15
Budgettaire relevantie	De indicator dekt niet de volledige ISE, wel een groot deel. NOx emissies worden vooral beïnvloed door transport en industrie; NH3 emissies door landbouw.
Metadatafiche	Zie bijlage 'Metadata indicatoren'.

6.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 Vormgeven aan Europees, internationaal en Vlaams luchtbeleid

OD 1.1 Europese en internationale besluitvorming

We volgen de onderhandelingen over de herziening van het **Protocol van Göteborg** verder op, in het bijzonder met betrekking tot de voorstellen inzake emissiereductiedoelstellingen, het introduceren van bepalingen voor nieuwe pollutanten zoals zwarte koolstof en methaan en het introduceren van nieuwe flexibiliteitsprovisies. We volgen ook het vervolg van de evaluatie van de **NEC-richtlijn** op die de Europese Commissie eind december 2025 afrondt. Deze evaluatie zal zo passend gevolgd worden door een wetgevingsvoorstel met emissiereductieverbintenissen voor de periode na 2030. We volgen de besprekingen op rond het commissievoorstel tot revisie van verordening 2019/631 (CO₂ cars and vans) met betrekking tot het invoeren van extra flexibiliteit en het toelaten van het gebruik van plug-in hybride voertuigen en CO₂-neutrale brandstoffen na 2035. We volgen ook de mogelijke initiatieven op rond opname gebruik van CO₂-neutrale brandstoffen in verordening 2019/1242 (CO₂ HDV) en het commissievoorstel rond het koolstofvrij maken van bedrijfswagenparken.

We zorgen ervoor dat de **nieuwe richtlijn luchtkwaliteit** in Vlaamse wetgeving wordt omgezet.

OD 1.2 Opvolgen en actualiseren luchtbeleidsplan 2030

Op basis van het derde voortgangsrapport over het Luchtbeleidsplan en het geactualiseerde luchtbeleidsplan starten we de voorbereidingen voor de routekaart die in 2028 aan de Europese Commissie wordt bezorgd. In 2026 actualiseren we hiertoe de emissieprognoses in de verschillende sectoren op basis van de meest recente inzichten en modellen. We gaan in overleg met de steden Antwerpen en

Gent en de haven van Antwerpen om de impact van lokale maatregelen beter in beeld te brengen.

SD 2 Uitvoeren van Luchtbeleidsplan

OD 2.1 Kosteneffectief industrieel reductiebeleid met aandacht voor zorgwekkende stoffen

Om de doelstellingen van de Europese luchtkwaliteitsdoelstellingen en het stikstofdecreet (PAS) te halen zetten we het **kosteneffectieve reductiebeleid** onverminderd verder via de individuele vergunningstrajecten. We ronden de evaluatie van de noodzaak tot aanpassing van de emissiegrenswaarden voor NOx voor **stookinstallaties** af.

De conclusies van de BBT-studie voor **PFAS-emissies** naar de lucht omvatten registratie en minimalisatie van gebruik en uitstoot. We maken verder werk van de verankering ervan in VLAREM, en verankeren ook PFAS-emissienormen die afgestemd zijn op de in 2025 ontwikkelde toetsingswaarden voor luchtkwaliteit en depositie. Deze conclusies zijn in lijn met de Vlaamse Visie zorgwekkende stoffen (ZS). We verankeren deze in VLAREM samen met de omzetting van de BBT-studie tot herziening van de algemene emissiegrenswaarden voor ZS (zie ook OD4.2 van ISE Ruimte en Milieu).

Het actieplan rond dioxines voor **schrootbedrijven met shredderinstallaties** dat uitmondde in vergunningsvoorwaarden met monitoring en emissiereductie-eisen, volgen we via monitoring nauwgezet op. De BBT-studie schrootverwerking en sloperij finaliseren we en we passen het toetsingskader voor de depositie van dioxines/PCB's toe dat aangeeft wanneer er bijkomende inspanningen moeten geleverd worden.

We zetten de aanpak rond **zware metalen** nabij de grote metaalbedrijven verder. In gezondheidkundige aandachtsgebieden zoals Hoboken, Genk-Zuid en Beerse blijven we de concentratie en depositie van zware metalen opvolgen in overleg met de stakeholders. Een gelijkaardige aanpak rollen we uit in Olen.

In de **haven van Antwerpen** werken we prioritair aan de reductie van de uitstoot van Vluchtige Organische Stoffen (VOS) en NOx (zie ook OD2.3). De bepalingen van het CDNI-verdrag die moeten voorkomen dat restgassen in de tanks van tankschepen in de lucht vrijkomen zijn van kracht. Via de Taskforce Ontgassing staan we de havens bij voor de verdere implementatie. We zullen ook een algemeen kader voor ontgassingsinstallaties in VLAREM opnemen.

In de **Gentse Kanaalzone** ondersteunen we de provinciegouverneur voor de werkgroep Luchtverontreiniging Gentse Kanaalzone. De doelstelling van de werkgroep is om door gecoördineerd samen te werken met de verschillende overheden, de industrie te sensibiliseren en ertoe aan te zetten de luchtkwaliteit in de Gentse Kanaalzone en de aangrenzende gebieden te verbeteren en om bij te dragen aan oplossingen voor de fijn stofproblematiek als gevolg van infrastructuurwerken (zie ook OD2.3).

OD 2.2 Hinder door houtkachels verminderen

We werken aan de **uitfasering van oude en vervuilendste toestellen**, rekening houdend met kwetsbare groepen en stellen hiertoe een conceptnota op. We onderzoeken hierbij de **onderhouds- en keuringsplicht** voor stooktoestellen op hout, naar analogie met de verplichtingen voor toestellen aangesloten op centrale verwarming. We schalen samen met de partners van het **Netwerkplatform Gezonde Lucht** de proefprojecten rond communicatie- en

sensibiliseringscampagnes in de winter verder op. We stemmen daarin de communicatiestrategie af op resultaten van sociaalwetenschappelijk onderzoek uitgevoerd in de zaaigeldprojecten van Kom Op Tegen Kanker.

OD 2.3 Op weg naar emissievrij verkeer

We werken mee aan drie **remote-sensingcampagnes**, waarvan één in agglomeratie Antwerpen, één in de haven van Antwerpen en één meer gespreide campagne in Vlaanderen. De emissiedatabank voertuigen wordt uitgebreid met de mogelijkheid om 'high emitters' gericht te selecteren voor verdere controle langs de weg. We bekijken samen met mijn collega bevoegd voor mobiliteit de mogelijkheid om de databank te koppelen aan technische keuring.

Na herbekrachtiging van engagementen inzake de **aanpak van verhoogde voertuigemissies** die worden goedgekeurd in het najaar van 2025, voeren we samen met mijn collega's bevoegd voor mobiliteit de hierin voorziene acties uit:

We bereiden de invoering van de NOx-test bij keuring en wegkantcontroles voor.

We breiden de wegkantcontroles uit naar bestelwagens en zorgen daarbij voor een geschikt handhavingskader.

Na goedkeuring van het decreet rond handhaving van verhoogde voertuigemissies in eerste lezing in het najaar van 2025, zorgen we in 2026 voor een definitieve goedkeuring.

We faciliteren het toezicht op emissiefraude door de juridische verankering van geavanceerde inspectietools. Naar analogie met de regeling inzake tachograaffraude, voorzien we een regeling voor de aanpak van emissiefraude in samenwerking met erkende dealers.

We versterken binnen de Vlaamse bevoegdheden het toezicht op voertuigfabrikanten door onze testprogramma's voor in-service-conformity optimaal te aligneren op remote-sensingcampagnes en op initiatieven van federale en buitenlandse toezichthouders.

We rollen *remote sensing* structureel uit in Vlaanderen met het oog op de doelgerichte aanpak van verhoogde voertuigemissies.

We ondersteunen de uitwerking van **fiscale en financiële instrumenten** die deze regering heeft voorzien met kennis over voertuigemissies onder andere bij de optimalisatie van de kilometerheffing voor vrachtwagens, de uitwerking van een digitaal systeem om ook andere buitenlandse voertuigen mee te laten bijdragen aan het gebruik van onze wegen en de herziening van de verkeersfiscaliteit. Beide eerste instrumenten worden in overeenstemming gebracht met de herziene Eurovignetrichtlijn waar CO₂-emissies en luchtverontreiniging in opgenomen zijn. Bij de herziening van de verkeersfiscaliteit werken we mee aan een systeem dat een financiële prikkel behoudt om het aankoopgedrag van consumenten richting zero-emissievoertuigen te sturen.

In uitvoering van de Kaderovereenkomst **Zero-Emissie Stadslogistiek** (2024), reik ik samen met mijn collega bevoegd voor mobiliteit aan de steden en gemeenten daarvoor de nodige handvaten. We stimuleren zowel de uitwisseling van 'good practices' als de kennisdeling tussen de lokale overheden en logistieke spelers over de modal shift.

We finaliseren de wijzigingen aan het **LEZ-besluit** en ondersteunen de steden die een LEZ inrichten. We volgen de impact van de vrijstelling voor oldtimers verder

op.

Via de samenwerkingsagenda met de haven van Antwerpen-Brugge werken we samen rond betere luchtkwaliteit in het **havengebied van Antwerpen** (zie ook OD2.2). Hierbij zullen we samen met de haven focussen op het halen van de nieuwe luchtkwaliteitsnormen. Ook in de **Gentse kanaalzone** werken we met de gouverneur samen rond de fijn stofproblematiek als gevolg van de infrastructuurwerken aan de R4 (zie ook OD2.2).

We ondersteunen de lopende initiatieven rond het installeren van **walstroominfrastructuur** in de Vlaamse havens. We werken samen met mijn collega's aan oplossingen die de installatie van walstroominfrastructuur zullen versnellen, zoals het aangepaste havendecreet en subsidiëringen voor projecten die onder AFIR vallen.

We volgen via de monitoringscommissies van de luchthavens Deurne, Zaventem en Oostende op of de voorwaarden die zijn opgelegd in de vergunningen van de luchthavens worden nageleefd met aandacht voor zorgwekkende stoffen.

OD 2.4 Verlaging stikstofuitstoot door landbouw

We zetten verder in op monitoring, actualisatie en verfijning van modellen in het kader van het stikstofdecreet. Wat betreft emissies, maken we werk van de implementatie van het verfijnen van de berekening voor het emissiestadium mest uitrijden in het Emissie Model Agricultuur Vlaanderen (EMAV), alsook de jaarlijkse actualisatie van EMAV. Wat betreft de concentraties, herhalen we de AN2000-meetcampagne door een jaar ammoniak te meten in natuurgebieden. Aanvullend volgen we de evolutie op van de extra metingen in de maatwerkgebieden. Wat betreft de deposities, blijven we meten in het Turnhouts Vennengebied en op de Kalmthoutse Heide. Meer specifiek voor de droge depositie rollen we het meetnet verder uit. We zorgen hierbij steeds voor de nodige afstemming met de betrokken stakeholders (inclusief Nederland) en andere monitoringsinitiatieven in het kader van de PAS. We blijven ook inzetten op belangrijk onderzoek rond stikstof zoals de studie rond de isotopenbepaling. In overleg met de betrokken entiteiten volgen we de voortgang van de maatregelen op en berekenen we de emissieprognoses voor landbouw als onderdeel van het voortgangsrapport over het stikstofdecreet en als input voor de routekaart in het kader van de richtlijn luchtkwaliteit.

OD 2.5 Samen met lokale overheden voor zuivere lucht

In 2026 organiseren we extra trainingen voor lokale besturen voor de online knelpuntanalyse. Daarnaast ronden we in de **scenariotool** af waarmee lokale besturen op een eenvoudige manier kunnen nagaan welke impact maatregelen hebben op de luchtkwaliteit. Ook voor de scenariotool zullen we trainingen organiseren, waarna de deelnemers een lerend netwerk vormen waar praktijkervaring uitgewisseld wordt over het realiseren van lokale ingrepen inzake luchtkwaliteit. Met deze twee tools (knelpuntanalyse/scenariotool) vereenvoudigen we het traject voor de lokale besturen om te komen tot een lokaal luchtbeleidsplan, waardoor lokale besturen maximaal tijd en middelen vrijhouden voor de effectieve implementatie. In 2026 zullen we met minstens twee lokale besturen een traject starten om een **lokaal luchtbeleidsplan** uit te werken. Hierbij maken we gebruik van de ontwikkelde tools en creëren we goede voorbeelden. Daarnaast zetten we verder in op uitwisseling van goede praktijken om de lokale luchtkwaliteit te verbeteren met Nederland en maken we deze beschikbaar op het inspiratieplatform van de Samen Voor Zuivere Lucht website. We zorgen er met het **project 'LIFE CityTRAQ'** voor dat steden en gemeenten voortaan kwalitatieve luchtkwaliteitssensoren kunnen aankopen zodat knelpunten proactief gescreend worden en de impact van het lokale beleid objectief kan worden opgevolgd. In

2026 maken we tien realisaties van het project, waar bij lokale besturen het meeste vraag naar is. Zo maken we onder meer een standaardbestek beschikbaar met ingebouwde kwaliteitsgarantie voor de aankoop van luchtkwaliteitssensoren en een eenvoudige procedure voor het ontwerpen van een slim lokaal sensornetwerk.

SD 3 Meten is weten

OD 3.1 Vinger aan de pols via metingen

In 2026 vernieuwen we de **stofmonitoren** luchtkwaliteit en zetten we verder in op de vernieuwing van de meetstations van het toestandsmeetnet luchtkwaliteit. We toetsen het toestandsmeetnet aan de **nieuwe richtlijn luchtkwaliteit** en brengen het in overeenstemming met de meetverplichtingen van de nieuwe richtlijn. Om de kwaliteit te verzekeren en te verbeteren nemen we op regelmatige basis deel aan internationale vergelijkingen. We zetten verder in op het meten en monitoren van de luchtkwaliteit rond plaatsen met verhoogd risico van luchtvervuiling en voeren op regelmatige basis **screeningsmetingen** uit om meer zicht te krijgen op een bepaalde problematiek. In 2026 volgen we de uitstoot, de concentraties in de omgeving en depositie van zorgwekkende stoffen verder op nabij potentiële hotspots en verdachte bronnen. We rapporteren en evalueren de resultaten en nemen waar nodig bijkomende maatregelen. We houden de focus op onder andere **PFAS, dioxines en zware metalen** en zetten daarbij in op screeningsmetingen nabij bedrijven die deze polluenten uitstoten. We zetten verder in op een monitoringsverplichting voor bedrijven die met het oog op een milieukwaliteitsnorm aan bijzondere voorwaarden moeten voldoen.

OD 3.2 Emissie-inventaris lucht verbeteren

We optimaliseren verder de emissiemodellen en vervolledigen de emissie-inventaris lucht. We starten met IT-technische verbeteringen aan het **EMAV-model** en geven we uitvoering aan de implementatiestudie voor de verfijning van de uitrijemissie van de landbouw (zie ook OD2.4). We implementeren de aanpassingen die voortvloeien uit de optimalisatie van de emissie-inschatting in de **afvalsector**, de **zee- en binnenvaart** en zetten in op het verfijnen van de emissiefactoren voor de **luchtvaartsector**. We voorzien tevens de implementatie van Fastrace voor modellering van de **wegverkeeremissies** onder meer ter ondersteuning van lokale gemeenten bij monitoring van het burgemeestersconvenant en zetten verder in op de optimalisatie van het FLOMOVIA-model dat de verkeersintensiteiten in kaart brengt. In het kader van het **LULUCF-actieplan** brengen we de datanoden verder in kaart en starten we een studie op om de methodologie voor berekening van de emissies te verfijnen en in lijn te brengen met de noden uit de verordening.

De aanpassingen aan de emissie-inventaris in uitvoering van de **Richtlijn Industriële Emissies** (RIE) en de Verordening over het Protocol voor Industriële Emissies (IEPR) staan beschreven onder OD3.4 ISE Thema-overschrijdend instrumentarium. Door zoveel mogelijk gebruik te maken van beschikbare regio-specifieke data en rekenfactoren, zetten we verder in op geospatiale verfijning.

OD 3.3 Data en kennis toegankelijk aanbieden

We onderzoeken de mogelijkheden van Artificiële Intelligentie voor het ontwikkelen van **luchtkwaliteitskaarten in real time met een hoge ruimtelijke resolutie** om de bevolking nog beter te informeren over de actuele luchtkwaliteit. We zorgen voor de grondige validatie (met metingen) van de luchtkwaliteitsmodellen die

gebruikt worden voor beoordelingsdoeleinden. Conform de rapporteringsverplichtingen in de nieuwe Europese luchtkwaliteitsrichtlijn en de aanbevelingen van het Europese Milieuagentschap zorgen we voor de verdere aanpassingen van de **rapporteringstools**. We zorgen ook voor verdere operationalisering van online tools en rekenharten die aan lokale besturen aangeboden worden en voorzien in opleiding (zie OD 2.5). We dragen bij aan de ontwikkeling van het Vlaamse Digital Twin programma en ondersteunen use-cases die bijdragen aan de ontwikkeling van Weerbare en Leefbare Wijken.

6.2. Budgettair kader

De beleidskredieten onder dit ISE Lucht hebben betrekking op de uitgaven van de VMM toe te wijzen aan het ISE Lucht (inclusief de lonen bij de VMM). Het betreft budgetten die meer bepaald ingezet worden voor:

- het meten, inventariseren, rapporteren en modelleren van de emissies in lucht, en adviseren over milieuvergunningaanvragen lucht;
- het meten, modelleren en rapporteren van de luchtkwaliteit, en voorspellen en opvolgen van smogperiodes;
- beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie op het vlak van het luchtbeleid.

Er zijn in 2026, net zoals voorafgaand jaar, geen budgetten op de uitgavenbegroting of binnen de DAB MINAFonds ingeschreven voor luchtbeleid. Het betreft uitsluitend budgetten op de VMM-begroting.

De financiering van de taken die de VMM uitvoert, gebeurt voornamelijk via het toelagenartikel QB0-1QCG2DW-IS (in de begroting weliswaar integraal toegewezen aan de grootste ISE binnen de VMM, ISE Water). Via dit artikel ontvangt de VMM een toelage ten bedrage van 10.670 keuro VAK/VEK ter financiering van haar specifieke taken op het vlak van de ISE Lucht. Daarnaast genereert de VMM ook nog eigen ontvangsten (1.271 keuro) uit Europese cofinanciering en inkomsten uit samenwerkingsovereenkomsten. Vanaf 2026 wordt een retributie ingevoerd voor meetverplichtingen die door de VMM worden uitgevoerd bij schrootbedrijven met een GPBV-shredderinstallatie (178 keuro). Samen beschikt de VMM zodoende over een werkingsbudget van 12.119 keuro VAK voor ISE Lucht.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

6.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Niet van toepassing.

6.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangstenartikelen

Niet van toepassing.

Uitgavenartikelen

QBX-3QCG2HA-WT - WE GAAN VOOR ZUIVERE LUCHT EN ONDERBOUWEN (LOKAAL) LUCHTBELEID VIA INNOVATIEVE MILIEUMONITORING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft een uitdovend begrotingsartikel, als gevolg van de overdracht van het team Lucht van het Departement Omgeving naar de Vlaamse Milieumaatschappij in 2021.

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

6.2.3 Overige entiteiten onder gezag

VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

De Vlaamse Milieumaatschappij is een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid, opgericht bij het decreet van 7 mei 2004 als rechtsopvolger van de parastatale Vlaamse Milieumaatschappij bedoeld in artikel 32bis, § 1, van de Oppervlaktewaterenwet.

Het agentschap oefent de taken uit zoals voorzien in de artikelen 10.2.2. en 10.2.3. van het decreet algemene bepalingen milieubeleid. Het is de opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij om voor de huidige en toekomstige generaties in Vlaanderen de toestand van het milieu te beschrijven, om proper, aantrekkelijk en voldoende water te waarborgen, om gezonde lucht te bewerkstelligen en om de klimaatadaptatie mee te sturen.

Voor de bespreking van de kredietevolutie van de interne stromen wordt verwezen naar de besprekingen van het artikel QB0-1QCG2DW-IS.

De VMM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE: ISE D Water en ISE H Lucht. De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCG2DW-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan het grootste ISE binnen de VMM: ISE D Water.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder het ISE H Lucht ressorteren. Voor de VMM-kredieten voor het ISE Water wordt verwezen naar de bespreking van het ISE D Water.

ISE H LUCHT

Via toelage-artikel QB0-1QCG2DW-IS ontvangt de VMM een toelage ten bedrage van 10.670 keuro VAK/VEK van het Departement Omgeving ter financiering van haar specifieke taken op het vlak van het beheer van de meetnetten lucht en voor beleidsvoorbereidend onderzoek.

Daarnaast genereert de VMM ook nog eigen ontvangsten zoals Europese ontvangsten ten bedrage van 81 keuro (waarvan 9 keuro is toegewezen aan ESR11 Lonen) en andere inkomsten uit samenwerkingsovereenkomsten ten bedrage van 1.252 keuro (waarvan 525 keuro is toegewezen aan ESR11 Lonen). Vanaf 2026

wordt een retributie ingevoerd voor meetverplichtingen die door de VMM worden uitgevoerd bij schrootbedrijven met een GPBV-shredderinstallatie (178 keuro).

De werkingsuitgaven met betrekking tot het ISE Lucht hebben betrekking op de loonkosten, het beleidsvoorbereidend onderzoek rond luchtbeleid, het opmaken van de emissie-inventaris lucht, het voorspellen en opvolgen van smogperiodes, het inventariseren, rapporteren en modelleren van de emissies in lucht. Het budget hiervoor bedraagt 11.165 keuro VAK en 11.166 keuro VEK (waarvan 7.770 VAK/VEK voor ESR11 Lonen).

De investeringsuitgaven met betrekking tot het ISE Lucht hebben betrekking op duurzame aankopen voor het operationeel houden van de meetnetten lucht. Het budget hiervoor bedraagt 954 keuro VAK/VEK. In 2025 was er een eenmalige investeringskost voor de databank voor emissie monitoring en gegevensuitwisseling in kader van het goedgekeurde decreet emissiefraude aangewend via intering op het begrotingssaldo ten bedrage van 1.590 keuro. Deze investeringskost verdwijnt in 2026 .

6.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

7. ISE WATER

Benaming	Evolutie saneringsgraad
Definitie	De evolutie van de verhouding van het totaal aantal op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI en KWZI) of een IBA aangesloten inwoners t.o.v. het totaal aantal inwoners.
Laatste gekende waarde	Eind 2023 bedroeg de saneringsgraad in Vlaanderen 88%.
Streefwaarde/-norm	Er zijn reductiedoelstellingen vanuit de stroomgebiedbeheerplannen, die vertaald zijn naar de actoren (Aquafin en rioolbeheerders).
Beleidsmatige relevantie	De evolutie van deze indicator geeft een zicht op de uitbouw van het zuiveringsnetwerk.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	De indicator saneringsgraad is gekoppeld aan SDG 6 Schoon Water en Sanitair.
Budgettaire relevantie	De indicator is gekoppeld aan OD's 1.3, 4.1 en 5.1.
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/waterzuiveringsgraad

Benaming	Nitraat in grondwater
Definitie	Filterniveau 1: het grondwater wordt gemeten op 3 dieptes of filters. Filter 1 is de bovenste filter. https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/nitraat-in-grondwater
Laatste gekende waarde	Gepubliceerd op 17 december 2024 • Volgende update: december 2025 In het Vlaamse Gewest lag de gewogen gemiddelde nitraatconcentratie in het grondwater in landbouwgebied op filterniveau 1(open definitie) in het najaar van 2023 op 36 milligram (mg) nitraat per liter
Streefwaarde/-norm	In context van de kaderrichtlijn Water maakt nitraat deel uit van de goede chemische toestand van het waterlichaam, welke goed zou moeten zijn in 2015 (of in die richting evolueren) In MAP 6 werd het doel vooropgesteld om in alle afstroomzones met onvoldoende grondwaterkwaliteit een globale dalende trend van minstens 0,75 mg

	nitraat/l per jaar te realiseren. Dat komt overeen met een reductie van 3 mg nitraat/l over de volledige planperiode van 4 jaar. Deze doelstelling wordt verder gezet in het ontwerp-MAP 7 waardoor tegen 2027 een daling gerealiseerd wordt van 6 mg nitraat /l t.o.v. de start van MAP 6 in alle afstroomzones met onvoldoende grondwaterkwaliteit. Voor afstroomzones waar de grondwaterkwaliteit in de looptijd van MAP 6 en MAP 7 achteruit gaat, moet de grondwaterkwaliteit jaarlijks met minstens 0,75 mg nitraat/l per jaar verbeteren.
<u>Beleidsmatige relevantie</u>	Nitraat is een essentiële parameter in context van algemene waterkwaliteit grondwater en oppervlaktewater. In Europese context een onderdeel van de doelstellingen en verplichtingen nitraatrichtlijn en kaderrichtlijn Water
<u>Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen</u>	De indicator is gekoppeld aan SDG 6 Schoon Water en Sanitair
<u>Budgettaire relevantie</u>	Deze effectindicator is gekoppeld aan de OD's 4.2 en SD6.
<u>Metadatafiche</u>	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/nitraat-in-grondwater

Benaming	Nitraat in oppervlaktewater (in landbouwgebied)
Definitie	Winterjaar: een winterjaar loopt vanaf 1 juli van een kalenderjaar tot en met 30 juni van het daaropvolgende kalenderjaar. https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/nitraat-in-oppervlaktewater
Laatste gekende waarde	Gepubliceerd op 17 december 2024 • Volgende update: december 2025 De gemiddelde nitraatconcentratie in oppervlaktewater in landbouwgebied in het Vlaamse Gewest lag in het winterjaar (open definitie) 2023-2024 op 17,2 milligram (mg) nitraat per liter. Dat ligt lager dan in het voorgaande winterjaar 2022-2023.
Streefwaarde/-norm	In context van de kaderrichtlijn Water maakt nitraat deel uit van de goede chemische toestand van het waterlichaam. MAP 6 stelde als doel dat tegen 2027 alle maatregelen

	genomen moeten worden om op termijn de gemiddelde nitraatconcentratie in het oppervlaktewater in landbouwgebied beneden 18 mg nitraat/l te krijgen. Het ontwerp-MAP 7 stelt dat alle maatregelen genomen worden om de gemiddelde nitraatconcentratie in het oppervlaktewater in landbouwgebied beneden de streefwaarde van 18 mg nitraat/l te brengen conform de timing van de Kaderrichtlijn Water. De MAP-meetpunten oppervlaktewater die sterk beïnvloed zijn door historisch nitraatrijk grondwater worden best afzonderlijk geëvalueerd. De impact van de huidige maatregelen in dergelijke MAP-meetpunten is pas op middellange en lange termijn zichtbaar. Dat komt omdat het nitraatrijke grondwater een lange reistijd heeft om het oppervlaktewater te bereiken. Er wordt in samenspraak met het opvolgingsorgaan een methode uitgewerkt om deze apart te evalueren en hierover te rapporteren.
Beleidsmatige relevantie	Nitraat is een essentiële parameter in context van algemene waterkwaliteit grondwater en oppervlaktewater. In Europese context een onderdeel van de doelstellingen en verplichtingen nitraatrichtlijn. Indirect is de indicator ook relevant voor de kaderrichtlijn Water maar deze laatste richtlijn wordt beoordeeld op basis van een ander meetnet.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	De indicator is gekoppeld aan SDG 6 Schoon Water en Sanitair.
Budgettaire relevantie	Deze effectindicator is gekoppeld aan SD6.
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/nitraat-in-oppeervlaktewater

7.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 Het Europees en internationaal waterbeleid als kader voor het Vlaamse waterbeleid

OD 1.1 De herziening van de kaderrichtlijn Water aangrijpen om uitdagingen van klimaatverandering en verontreiniging beter aan te pakken

Voor een aantal zorgwekkende stoffen, onder andere PFAS, stellen we, via de **herziene Kaderrichtlijn Water**, Grondwaterrichtlijn en Richtlijn Prioritaire Stoffen, Europees geharmoniseerde milieukwaliteitsnormen vast alsook nieuwe bepalingen met betrekking tot mogelijkheden voor vergunningverlening. We

bereiden dit verder voor in 2026 zodat we dit tijdig kunnen omzetten in interne wetgeving. Om de rechtszekerheid voor de industrie en de uitvoering van infrastructuurprojecten te verhogen bekijken we welke aspecten versneld omgezet kunnen worden.

OD 1.2 Naar een Europese Blue Deal: Waterweerbaarheidsinitiatief van de Europese Commissie

We volgen de Europese beleidsontwikkelingen op het gebied van **waterweerbaarheid** op en brengen de Vlaamse standpunten en insteken in het debat, in het bijzonder deze met relevantie voor het industrie-, landbouw- en adaptatiebeleid en gericht op vergunningszekerheid, een Europees gelijk speelveld en een vermindering van administratieve lasten voor waterefficiëntiemaatregelen. Verder moedigen we de Vlaamse deelname aan initiatieven aan in het kader van het Europese waterweerbaarheidsinitiatief (*Water Resilience*) en stimuleren hierbij de dialoog met andere regionale actoren. In het kader van de onderhandelingen richting het nieuwe MFK (Meerjarig Financieel Kader), bepleiten we de mogelijkheid om EU-financiering te voorzien voor natuurgebaseerde maatregelen voor waterweerbaarheid en waterinnovatie.

OD 1.3 De nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater tijdig omzetten

We starten met het juridisch werk voor de omzetting van de **nieuwe richtlijn Stedelijk afvalwater**. Voor het recupereren van de kosten voor de zuivering van medicijnresten en cosmeticarestanten uit ons afvalwater stemmen we af met de andere gewesten.

OD 1.4 Via de Internationale Water Agenda samenwerking en kennisuitwisseling stimuleren

We volgen de **Waterconferentie van de VN** op door deelname aan het Europese afstemmingsoverleg. We zetten verder in op een positionering van de Vlaamse watertechnologie en knowhow op de internationale agenda. We overleggen hiervoor met de andere beleidsdomeinen en Vlaamse partners die internationaal actief zijn en deelnemen aan internationale partnerschappen.

SD 2 Het Vlaamse waterbeleid optimaliseren

OD 2.1 Een ambitieuze en tegelijk realistische Blue Deal 2.0 voorleggen

Via de goedgekeurde **Blue Deal-nota** beogen we een meer geïntegreerde aanpak om Vlaanderen weerbaarder te maken tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals droogte en overstromingen. Door de integrale maatregelen van de Blue Deal wordt ook de waterkwaliteit verbeterd. . In 2026 bepalen we per gebied zogenaamde sponsdoelen, die aangeven hoeveel bijkomende infiltratie (meer water in de spons), de-dainage of peilgestuurde drainage (de spons minder laten leeglopen) of buffercapaciteit (de spons groter maken) nodig is om water beter vast te houden.

Het opvolgen en coördineren van de Blue Deal-nota sturen we aan via het **CIW-overleg**. Binnen de CIW zetten we, samen met de betrokken entiteiten, jaarlijks een gecoördineerde en transparante ex-postrapportering op over de besteding van de extra Blue Deal-middelen. Daarnaast rapporteren we minstens jaarlijks aan de Vlaamse Regering over de voortgang van de Blue Deal. We leggen in 2026 een governance vast voor de beleidsmatige afstemming en doelbewaking van de lokale gebiedswerking en lokale Blue Deals.

Daarnaast zorgen we voor een programma **impactmonitoring** op Vlaams, meso-

en microniveau. Deze dient voor de opvolging van de globale toestand van het watersysteem, de beoordeling van de voortgang op (deel)stroomgebiedsniveau, en de evaluatie van de effectiviteit van individuele maatregelen.

OD 2.2 Zorgen voor eenheid in het waterbeleid met de oprichting van waterschappen

We nemen de nodige initiatieven om het beheer van onze onbevaarbare waterlopen te vereenvoudigen door het oprichten van waterschappen, vertrekkende vanuit het principe van logische hydrografische gehelen, waarbij sterke lokale betrokkenheid gegarandeerd blijft. We werken verder op basis van de gedeelde uitgangspunten en inzichten uit de procesanalyse rond het transitietraject voor het beheer van onbevaarbare waterlopen.

OD 2.3 De financiering van het waterbeleid structureel versterken

De in de goedgekeurde Blue Deal-nota opgenomen **meerjarenfinanciering** legt de financiële basis voor de uitdagingen van het waterbeleid zoals waterzekerheid, -veiligheid en -kwaliteit. De invulling van de middelen volgen we op via een jaarlijkse rapportering (zie OD2.1). De investeringsmiddelen voor de strategische gebieden stemmen we, waar nodig, af met de collega's mobiliteit.

OD 2.4 De CIW omvormen tot een (h)echt waternetwerk

We werken aan de verdere uitbouw van de **CIW** tot een **brede kennis- en netwerkorganisatie** op het vlak van water. Door sterker in te zetten op samenwerking met een meervoudige gelaagdheid, het creëren van een innovatieve leeromgeving waarin leren en experimenteren centraal staan, en het actief communiceren over voortgang en resultaten, geven we verdere invulling aan een toonaangevend waternetwerk. De CIW fungeert daarbij als centrale spil en forum voor beleidsvoorbereiding en -evaluatie, reflectie en vernieuwing. Concrete initiatieven die hiertoe bijdragen, zijn de versterking van het overleg met het middenveld, de intensifiëring van het overleg met waterbeheerders, een versterkte samenwerking met de kenniswereld via de platformwerking, de werkagenda waterkringlopen,

OD 2.5 De watertoets herwerken naar één integraal wateradvies

In het kader van de watertoets zetten we verder in op de initiatieven om tot **één integraal wateradvies** te komen. Op basis van de studie naar de waterzekerheidsdoelen werk ik verder aan lokale en gebiedsspecifieke doelen. Zij vormen in de toekomst een aanvullend kader voor de watertoetsadviesverlening. In 2026 bekrachtigen we de geactualiseerde kaarten met de overstromingsgevoelige gebieden als nieuwe watertoetskaarten. Om te kunnen inzetten op het vrijwaren van ruimte voor water in overstromingsgevoelige gebieden werken we voor de overheid een voorkooprecht uit voor deze gebieden langs de onbevaarbare waterlopen. Tot slot nemen we verdere stappen in het traject naar waterschappen van waaruit de eenheid van het wateradvies verder vorm krijgt.

SD 3 Blue Deal: beschermen tegen wateroverlast en droogte

OD 3.1 Onverminderd inzetten op ruimte voor water

Het verder verankeren en doortrekken van het **principe "ruimte voor water"** gebeurt via diverse beleidsinstrumenten. Naast de WORG's (zie OD1 bouwshift), dragen ook de watertoets (zie OD 2.5 ISE water), de gewestelijke hemelwaterverordening, ... hiertoe bij. De ruimtelijke opgave wordt

geconcretiseerd in een beleidskader “ruimte voor water” als onderdeel van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV).

Op het terrein werken we verder aan ruimte voor water, zowel in de strategische gebieden zoals opgelijst in de Blue Deal als in andere valleigebieden in Vlaanderen. Zo staan er concrete projecten op stapel langs de Gete (Zoutleeuw), langs de Voer in Voeren en op de Mark (Pajottegem). We kopen ook slecht gelegen, overstromingsgevoelige woningen aan, om die vervolgens af te breken en zo enerzijds aanslepende overstromingsproblemen definitief op te lossen en anderzijds meer ruimte voor water te creëren. We voorzien via de Blue Deal een voorkooprecht voor slecht gelegen woningen, waardoor de mogelijkheden om deze woningen aan te kopen zullen worden vergroot.

OD 3.2 Het watersysteem herstellen met investeringen, (peil-)beheer en gepaste maatregelen

Peilbeheer van de onbevaarbare waterlopen in vlakke gebieden (voornamelijk poldergebieden) is zeer belangrijk om de impact van onder meer droogte en de verziltingsdruk te verminderen. We maken peilbesluiten op voor de aangeduide prioritaire gebieden, waarbij we tevens de doelstellingen van het integraal waterbeleid en het natuurbeleid verzekeren en rekening houden met de socio-economische functies in het gebied. Specifieke aandacht zal hierbij ook gaan naar het beter vasthouden en infiltreren van water in de bovenstroomse gedeelten van waterlopen. We zoeken hierbij ook naar koppelkansen met beekherstelprojecten die bijdragen tot het realiseren van de goede ecologische toestand.

OD 3.3 Een performant assetmanagement van de waterlopeninfrastructuur verzekeren

Via de Blue Deal investeren we verder in **betrouwbare infrastructuur** zoals stuwen en pompgemalen. In periodes van zowel wateroverlast als droogte is hun goede werking cruciaal, onder meer om het afgesproken peilbeheer te realiseren. We houden deze kwaliteitsvolle infrastructuur in stand, maar tegelijkertijd blijven we ook investeren (automatiseren en optimaliseren), zodat de bedrijfszekerheid wordt gegarandeerd.

OD 3.4 De paraatheid en preventie voor extreme neerslag versterken door nauwkeurige voorspellingen en een robuuste adviesverlening

In 2026 zullen de huidige watertoetskaarten geactualiseerd worden.

We blijven inspanningen doen om over **performante voorspellingssystemen** te beschikken, onder meer via de verdere uitrol van nieuwe voorspellingsmodellen.

We moderniseren het opgebouwde **meetnet** verder. We bekijken of we via een PIO-project kunnen onderzoeken om lokaal meettoestellen te ontwikkelen die duurzamer zijn dan de meettoestellen die op heden worden aangekocht in het buitenland.

SD 4 Blue Deal: Zuiver en betaalbaar water

OD 4.1 Een resultaatgerichte aansturing van en toezicht op drinkwaterbedrijven, rioolbeheerders en Aquafin verzekeren en een efficiënte en effectieve inzet van middelen bewaken

We volgen de naleving van de openbare dienstverplichtingen verder op via prestatie-indicatoren in het kader van het drinkwaterbesluit. We voorzien technische richtlijnen waar nodig.

We geven verdere invulling aan het besluit **gemeentelijke saneringsverplichting** en de **samenwerkingsovereenkomst** met Aquafin en verzekeren hierbij een resultaatgerichte aansturing en een efficiënte inzet van middelen. Daarnaast werken we aan het kader voor de opvolging en rapportering via prestatie-indicatoren, en aan het kader voor het toezicht op de rioolbeheerders. We zetten in op de verdere automatisering van de rapportering.

We investeren verder in **riolering en waterzuivering** om de druk op het watersysteem te verminderen. Via rioleringssubsidies ondersteunen we de gemeentelijke rioolbeheerders vanuit het gewest. Via een nieuw lokaal pact impulsprogramma in de periode 2026-2030 versterken we de gemeentelijke saneringsuitdagingen en zijn de strategische accenten onder meer de verhoging van de zuiveringsgraad, het aanpakken van riooloverstorten en innovatieve-en hefboomprojecten. Daarenboven worden lokale en bovenlokale investeringen maximaal op elkaar afgestemd. Met een netwerkregie streven we naar een meer geïntegreerde aanpak van de rioleringsopgaven. In samenwerking met de lokale besturen, Aquafin en rioolbeheerders werken we een concreet voorstel uit.

OD 4.2 - Inzetten op een betere bescherming van onze bronnen voor drinkwater

We ondersteunen de waterbedrijven voor wat betreft de implementatie van maatregelen voor een betere bronbescherming, om ook in de toekomst de beschikbaarheid en kwaliteit van ons drinkwater te blijven garanderen,. Na goedkeuring van het nieuw beschermingskader voor oppervlaktewater, bestemd voor de productie van drinkwater, en op basis van het strategisch plan inzake de bescherming van ons drinkwater, zetten we verder in om gerichte maatregelen vast te leggen ter **bescherming van de ruwwaterbronnen**. De problematiek rond triazolen wordt in 2026 verder opgevolgd. Voor het beschermingskader van grondwaterwinningen voor de openbare watervoorziening werken we een actualisatie uit waarbij zowel gekeken wordt naar nieuwe risico's met bijkomende bepalingen als naar (verbods)bepalingen die niet langer vereist zijn of aangepast moeten worden.

OD 4.3: Zorgen voor een brongericht sedimentbeheer en het historische passief aan waterbodenvervuiling verminderen

We gaan verder op zoek naar mogelijkheden om **PFAS** in waterbodems te saneren en meer kostenefficiënte methodes om PFAS-houdende waterbodems te reinigen.

We zetten in op een risico- en kosten/baten gebaseerde prioritering van slibverwijdering, om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk te benutten. We werken doelen uit voor de sedimentaanvoer naar waterlopen, grachten en riolering. We houden hierbij rekening met de impact van klimaatverandering op erosie en sedimentaanvoer en we benutten maximaal de koppelkansen met waterkwaliteits- en waterzekerheidsdoelstellingen alsook met andere processen.

OD 4.4: Betaalbaar water

In 2025 werd een onderzoek opgestart naar een hervorming van de waterfactuur, met bijzondere aandacht voor verbruiksafhankelijke tarifiering en alleenstaanden. Hiervoor werd een klankbordgroep samengesteld. Deze klankbordgroep blijft ook in 2026 actief ter ondersteuning van onderzoek over de tariefstructuur.

We maken hiervoor ook werk van krachtenbundeling en faciliteren fusies tussen drinkwatermaatschappijen.

SD 5 De stroomgebiedbeheerplannen actualiseren en optimaliseren voor een efficiëntere en effectievere uitvoering

OD 5.1 Een aangepast doelstellingenkader voor waterkwaliteit uitwerken

We zetten in op een verbeterstrategie om de waterkwaliteitsdoelstellingen zo snel mogelijk te halen en werken hiervoor een doelfasering uit. In 2026 werken we deze verbeterstrategie uit in de **ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen, gebaseerd op de input en evaluatie van de Europese Commissie**. We geven aan welke maatregelen in de volgende planperiode voorzien worden en welke verbetering daarmee beoogd wordt. We doen dit voor elk waterlichaam en voor elke parameter waarvoor de doelstelling nog niet bereikt is. Dit vormt de basis voor de onderbouwing van de afwijkingen en de doelfasering. Via deze doelfasering en een gecoördineerde programmatorische aanpak brengen we de verbeteringsplicht in praktijk. Zo blijven we volledig binnen de contouren van de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water én zorgen we voor rechtszekerheid voor onze economie en samenleving. Vanaf het najaar van 2026 zullen we deze ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen in openbaar onderzoek zetten.

OD 5.2 Doelstellingen voor een verhoogde waterzekerheid verankeren

In 2026 maken we werk van de bepaling van de zogenaamde minimumlat voor waterzekerheidsdoelstellingen zoals beschreven in de Blue Deal-nota. Dit omvat de bepaling van **sponsdoelen** en de aanduiding van **resterende knelpunten** per deelgebied in Vlaanderen. We ondersteunen hiermee lokale gebiedscoalities, die aan de slag kunnen voor de opmaak van actieprogramma's, de zgn. lokale blue deals.

OD 5.3 Bindende maatregelenprogramma's opstellen om stapsgewijs de gestelde doelstellingen te realiseren en achteruitgang te voorkomen

In 2026 bereiden we de volgende stroomgebiedbeheerplannen verder voor. We zorgen voor het samenstellen van een haalbaar en ambitieus actie- en maatregelenprogramma, de uitwerking van plandoelstellingen, het bewaken van een robuuste vergunningverlening en het uitwerken van het communicatieplan.

Om het maatschappelijk draagvlak voor de stroomgebiedbeheerplannen te versterken, een kwaliteitsvolle participatie bij de opmaak en onderbouwing van de doelfasering te hebben en betrokkenheid bij het opstellen van het maatregelenprogramma te creëren, voeren we een **maatschappelijk debat** binnen een high-levelklankbordgroep.

SD 6 Vormgeven aan het integraal waterbeleid in de landbouw

OD 6.1 MAP 7 finaliseren met zorg voor water, bodem en natuur

Als uit de monitoring in 2025 en 2026 blijkt dat er bijkomende maatregelen nodig zijn om de waterkwaliteitsdoelstellingen te halen, zullen die genomen worden. Op dat moment treden ook de auto-executieve maatregelen in werking. We geven de betrokken organisaties vier maanden de tijd om over de bijkomende maatregelen een akkoord te bereiken met het oog op het bereiken van een positieve milieueffectrapportage (MER). Als dat niet lukt, beslist de Vlaamse Regering met dezelfde finaliteit. De maatregelen treden uiterlijk in werking in het voorjaar van 2027.

De dagvaarding van Vlaanderen door de Europese Commissie betreffende de **Europese Nitraatrichtlijn** wordt strikt opgevolgd. Mits op Europees niveau goedkeuring volgt voor RENURE en derogatie en mits de doelafstand ten aanzien

van de Nitraatrichtlijn niet vergroot, passen we dat toe volgens de door de EU gestelde voorwaarden.

De gebiedsgerichte maatregelen die landbouwers moeten nemen in hun individuele bedrijfsvoering, worden opgevolgd en geëvalueerd.

We zorgen voor een goede naleving van de mestwetgeving en maken daarbij gebruik van risicogestuurde data-analyses. Hiervoor zetten we ook verder in op het stimuleren van land- en tuinbouwers om goede praktijken toe te passen. We werken hiervoor samen met andere instanties. We focussen op de aanleg van de beschermingsstroken in 2026, inclusief de voorwaarden op de strook 1m landinwaarts van de waterloop zoals bepaald in het decreet integraal waterbeleid.

We zorgen voor de versnelde invoering van de nulbemesting (begrazingsnorm van 2GVE/ha per jaar) in groene ruimtelijke bestemmingen met overlap SBZ-H of VEN. Het betreft zowel de invoering van de nulbemesting in alle groene bestemmingen in Speciale Beschermingszones Habitatrichtlijngebied (SBZ-H) vanaf 2028 (beslist beleid i.h.k.v. PAS) als de vrijwillige nulbemesting in de groene bestemmingen in het Vlaams Ecologisch Netwerk (beslist beleid i.h.k.v. MAP7). Voor beide procedures voorziet de Vlaamse Regering een flankerend beleid met een compensatievergoeding die hoger is naarmate een landbouwbedrijf vroeger instapt. We zorgen ervoor de landbouwers voldoende informatief te begeleiden en de financiële middelen correct uit te betalen.

We maken verder werk van het verminderen van de administratieve lasten voor de landbouwers. Onder andere in de transportregeling als de wetgeving rond nutriëntenemissierechten zijn hiertoe opportuniteiten. In overleg met stakeholders streven we naar maximale afstemming met andere instanties voor het aanleveren van gegevens.

We zetten stappen om digitale diensten toe te voegen aan het e-loket voor ondernemingen.

OD 6.2 Een sector-, bedrijfs- en gebiedsgericht mestbeleid implementeren

Het behalen van milieudoelstellingen vergt inspanningen en engagement van alle actoren in het voedselsysteem. De keten kreeg daartoe de opdracht om een charter te maken om hierop in te zetten. Ik bekijk samen met hen hoe de afstemming tussen bedrijven, de sector(federaties) en de overheid kan gebeuren om de aardappel- en groententeelt milieu- en natuurvriendelijker te maken.

We maken gebruik van de gebiedsgerichte werking om de waterkwaliteit te verbeteren. We putten hiervoor uit de gebiedsgerichte instrumentenkoffer van de beleidsdomeinen omgeving en landbouw. We integreren waterkwaliteitsdoelen in de oproepen Water-Land-Schap en lokale Blue Deals in 2026.

Er wordt een onderzoek gestart naar de ligging van de meetplaatsen van het MAP-meetnet oppervlaktewater met daarbij de toetsing van de meetplaatsen aan de vastgestelde MAP-criteria. Dit onderzoek zal resulteren in een voorstel van behoud, verplaatsing en/of schrapping van de MAP-meetplaatsen en zal voorgelegd worden aan het Opvolgingsorgaan mestbeleid.

Het kwaliteitsborgingssysteem voor het productieproces van de mestbewerkings- en mestverwerkingsinstallaties moet gerealiseerd zijn tegen eind 2026. Een autocontrolegids, die een leidraad is waarin de wettelijke vereisten voor mestverwerkingsinstallaties worden opgelijst, is een hulpmiddel voor de mestverwerkingsinstallaties om hun eigen kwaliteitsborgingssysteem op te zetten.

Deze autocontrolelegids zal door geaudit worden door een onafhankelijk bureau.

OD 6.3 De begeleiding van land- en tuinbouwers versterken zodat ze de meest duurzame praktijken toepassen

Begeleiding is verplicht bij te hoge nitraatresidu's, andere begeleiding is vrijwillig. De begeleiding is een brede opdracht en verantwoordelijkheid die zal opgenomen worden door de betrokken partijen: de actoren in de sector en in de keten, de onderzoeksinstellingen, de bedrijfsadviseurs, alsook de overheid.

De Begeleidingsdienst voor een Betere Bodem en Waterkwaliteit (B3W) zal kennisuitwisseling tussen landbouwers maar ook tussen landbouwers en teeltadviseurs verder versterken.

Voor het bemestingsjaar 2026 wordt de kwaliteit van de bemestingsadviezen op perceelsniveau verder verbeterd door uniforme adviezen en de gelijkvormige manier van voorstelling naar de landbouwers. Hiervoor maken we de nodige afspraken met deze adviesdiensten.

OD 6.4 Het nitraatresidu implementeren als een efficiënt instrument

We voeren de geplande aanpassingen verder door om het nitraatresidu instrument efficiënter te maken én ervoor te zorgen dat het meer kan bijdragen tot het realiseren van de waterkwaliteitsdoelstellingen. Het staalnameprotocol wordt aangepast zodat de meetzekerheid sterk verhoogt. Om het instrument efficiënter te maken, werden er enkel nog bedrijfsevaluaties uitgevoerd vanaf 2025. Wanneer uit deze bedrijfsevaluatie blijkt dat het residu te hoog is, worden het jaar nadien maatregelen genomen.

SD 7 Zorgen voor een adequate onderbouw van een evidence-based waterbeleid

OD 7.1 Via projectmatige monitoring en modellering de kennis over de toestand van het watersysteem verhogen

We zorgen er ook in 2026 voor dat Vlaanderen voldoet aan de Europese en internationale monitoringsverplichtingen, zowel voor grondwater als voor oppervlaktewater. Via digitalisering, modellering en technologische innovatie zorgen we er voor dat **fijnmazigere gegevens** beschikbaar zijn en kennis kan worden opgebouwd en het effect van voorgestelde maatregelenpakketten kan worden ingeschat. We zetten verder in op **modellering en scenarioberekeningen** voor grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit in functie van opmaak en **evaluatie beleidsplannen** zoals stroomgebiedbeheerplannen en MAP. Het effect van de voorgestelde maatregelen proberen we zo goed mogelijk in te schatten om de doelfasering te onderbouwen.

OD 7.2 Beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek versterken

We stimuleren het beleidsrelevante onderzoek verder door afstemming en overleg te voorzien tussen beleidsmakers en onderzoekers, zowel vanuit een programmatorische benadering als vanuit specifieke beleidsnoden. We organiseren ons hiervoor via een **kerngroep van onderzoekscoördinatoren** (CIW OO&I platform) uit verschillende agentschappen, instellingen en federaties. We betrekken ook verschillende wateractoren en waterbedrijven.

OD 7.3 Een Vlaamse waterdataspace ontwikkelen

De 'waterdataspace' is de weg naar een **efficiëntere gegevensuitwisseling**, zal

het hergebruik van data stimuleren en zo nieuwe toepassingen doen ontstaan.

Voor de verdere uitwerking van de gezamenlijke basisinfrastructuur van de Vlaamse Water Data Space maken we een samenwerkingsovereenkomst met de betrokken partners.

We bieden ondersteuning voor use-cases die vanuit de businessnoden van partners en gebruikers ontstaan. We gebruiken het CIW-platform Data en Digitalisering als klankbordgroep en platform voor informatiedeling.

7.2 Budgettair kader

De beleidskredieten onder dit ISE Water hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de werking van de VMM en de VLM toe te wijzen aan het ISE Water;
- de VMM-uitgaven:
 - gericht op het operationeel beheer van watersystemen; het gaat hierbij om taken die noodzakelijk zijn voor de veiligheid (beheer onbevaarbare waterlopen, slibruiming, bestrijding invasieve exoten, voor de bewaking en waarschuwing bij overstromingen, en tevens voor de bewaking van de grondwaterkwaliteit door meting en concrete acties;
 - ter uitvoering van de Blue Deal en de bestrijding van droogte en wateroverlast;
 - ter voorbereiding, evaluatie en uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen (SGBP) en andere watergerelateerde plannen waaronder het ecologisch herstel van onbevaarbare waterlopen;
 - voor het meten, inventariseren, rapporteren en modelleren van de afvalwater-, oppervlaktewater- en waterbodempkwaliteit en de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit;
 - in het kader van de vestiging en de inrichting van de milieuheffing;
 - in het kader van het toezicht en de regie van de (boven)gemeentelijke sanering en drinkwater en in het kader van de WaterRegulator;
 - voor het adviseren over omgevingsvergunningaanvragen afvalwaterlozingen;
 - in het kader van de coördinatie en de organisatie van de planning van het integraal waterbeleid;
- de VLM-uitgaven:
 - gericht op de aanpak van de mestproblematiek en de uitvoering van de mestactieplannen;
 - voor het uitvoeren van het mest gerelateerde onderzoek ter onderbouwing van het mestbeleid;
 - gericht op de advisering van oordeelkundige bemesting en de begeleiding bij de land- en tuinbouwers in Vlaanderen zodat land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken en deze toepassen;
- de uitkering van de werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen door het departement Omgeving.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2026.

WATER, MVG excl. DAB

(duizend euro)		
	VAK	VEK

	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	195	20	215	195	20	215
Toelagen (interne stromen (IS))	128.813	1.120	129.933	128.813	1.120	129.933
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	129.008	1.140	130.148	129.008	1.140	130.148

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2026 ter invulling van alle strategische en operationele doelstellingen onder deze ISE een budget voorzien van 303,1 miljoen euro, waarvan 130,1 miljoen euro op de uitgavenbegroting, en aanvullend 173,0 miljoen euro binnen de DAB Minafonds. De totale toelage aan het Minafonds (onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium) financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 173 miljoen euro voor het ISE Water.

Het budget 2026 voor deze ISE vermindert in totaal met 57,6 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2025. In hoofdzaak is dit het gevolg van de bijstelling van de ingeschreven budgetten voor de werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen met -53,9 miljoen euro VAK. Die daling is in hoofdzaak het gevolg van volgende elementen:

- de extra operationele kosten bij de NV Aquafin in het kader van het halen van de Kaderrichtlijn Water leiden tot een verhoging van de toelage met 9 miljoen euro;
- de afrekening met betrekking tot het werkingsjaar 2024 is 47,9 miljoen lager dan in 2025;
- de bijdrage door de watermaatschappijen vanuit de drinkwaterfactuur stijgt met 15,1 miljoen euro en doet zo de aanvullende werkingstoelage vanuit het Minafonds dalen met datzelfde bedrag.

De VMM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE (Lucht en Water). De financiering van de taken die de VMM uitvoert, gebeurt voornamelijk via het toelageartikel QB0-1QCG2DW-IS. Het budget van dit artikel omvat circa 129,9 miljoen euro en wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen VMM: ISE D Water.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor

bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

7.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

Niet van toepassing.

Uitgavenartikelen

QB0-1QCG2DA-WT - PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de jaarlijkse financiële bijdrage aan de Internationale Schelde- en Maascommissie.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	195	195
<i>Index</i>	2	2
<i>Compensaties</i>	18	18
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	215	215

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG2OC-WT	18	18	Compensatie voor de indexatie van de bijdragen aan de internationale riviercommissies (deel loonkosten)
TOTAAL	18	18	

QB0-1QCG2DW-IS - VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VMM een werkingstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het operationeel beheer van watersystemen, integraal waterbeleid, luchtbeleid, beheer van meetnetten water en lucht en regie drinkwater- en afvalwaterketen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK

BA 2025	128.813	128.813
<i>Index</i>	1.581	1.581
<i>Compensaties</i>	-361	-361
<i>Andere bijstellingen</i>	-100	-100
BO 2026	129.933	129.933

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De budgetten worden met 100 keuro VAK/VEK verminderd in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering. Concreet werd beslist om de subsidie voor ex-DAC'ers aan polders en wateringen te verminderen.

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QB0-1QCG20A-WT	-250	-250	Ikv. de centralisatie van de IT-budgetten van de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) wordt er recurrent 250 keuro herschikt naar het departement Omgeving
Naar SC0-1SJA2NY-IS	-140	-140	Terugdraai eenmalige compensatie in 2025 voor project Lambert 2008
Naar CB0-1CBX2AC-PR	-40	-40	Het budget wordt verminderd als gevolg van de afoming in het kader van het Actieplan Energie-Efficiëntie
Naar MB0-1MFH2ME-WT	-26	-26	Deelse terugdraai bijdrage 2025 vanuit VMM voor iAsset
Van QB0-1QCG20U-IS	50	50	Terugdraai eenmalige bijdrage 2025: voor Referentietaken VITO ikv. nieuwe milieu-kwaliteitsnormen
Van MB0-1MFH2ME-WT	45	45	Terugdraai eenmalig BO 2025: iAsset VMM - BO2025
TOTAAL	-361	-361	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Het krediet wordt verminderd met 100 keuro in het kader van de begrotingsafspraken 2026 mbt subsidies binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur	-100	-100	De subsidie voor ex-DAC'ers aan polders en wateringen wordt verminderd met 100 keuro
TOTAAL	-100	-100	

7.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangstenartikelen

QBX-2QCGADA-OW - PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de ontvangsten uit de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater begroot.

Kredietevolutie:

	AO	TO	(duizend euro) LO
BA 2025	72.608	0	0
Bijstellingen BO 2026	-4.924	0	0
BO 2026	67.684	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De ontvangsten worden aangepast aan de raming voor 2026.

De totale raming voor de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater bedraagt 67.684 keuro: de heffing op de waterverontreiniging 37.306 keuro en de heffing op de winning van grondwater 30.378 keuro.

Er wordt voor de heffing op de waterverontreiniging in 2026 37.306 keuro verwacht waarvan 5.028 keuro heffing kleinverbruikers en 32.278 keuro heffing grootverbruikers. Voor de heffing kleinverbruikers is er een stijging van 1.218 keuro als gevolg van de stijging van het eenheidstarief voor een deel van de eigen waterwinners. Voor de heffing grootverbruikers is er een daling van 6.353 keuro als gevolg van de jaarlijkse daling van de vuilvracht en de gedeeltelijke stopzetting van een grootverbruiker.

Voor de heffing op de winning van grondwater wordt in 2026 30.378 keuro verwacht. Dit is een lichte stijging van 211 keuro als gevolg van de grondwaterindex die meer stijgt dan het dalend grondwaterverbruik.

QBX-2QCGADB-OW - DE NUTRIENTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW NAAR HET OPPERVLAKE- EN GRONDWATER VERDER VERMINDEREN

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten zijn geraamd op basis van de toepassing van het decreet inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen en het decreet houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarisch bronnen. Volgens deze decreten wordt de Mestbank belast met het opleggen en innen van heffingen en administratieve geldboetes. Vanaf productiejaar 2007 worden er enkel nog administratieve geldboetes opgelegd.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	3.000	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	3.000	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

Uitgavenartikelen

QBX-3QCG2DA-WT - PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel draagt de VMM bij aan de uitvoering van de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema Water.

De VMM wendt haar VAK-middelen voor integraal waterbeleid hoofdzakelijk aan voor subsidies aan lokale besturen en intercommunales voor rioleringswerken en kleinschalige (individuele) waterzuiveringsinstallaties.

In het kader van de uitvoering van de Blue Deal werd in 2020 voor 21.700 keuro aan projecten Groen-blauwe netwerken vastgelegd waarvan 20.300 keuro voor investeringswerken en slibuimingen. Voor verdere vereffening van deze projecten is er in 2026 500 keuro VEK nodig.

Bij BO 2026 wordt 120.705 keuro VAK en 120.751 keuro VEK voorzien voor subsidiedossiers ressorterend onder het subsidiebesluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2017, d.i. voor de aanleg van gemeentelijke rioleringen en de bouw van kleinschalige (met inbegrip van individuele) waterzuiveringsinstallaties.

Daarnaast wordt voor de financiering van de StroomGebiedBeheerPlannen (SGBP) een VAK van 12.216 keuro en een VEK van 12.000 keuro voorzien. De prioriteiten voor bijkomende investeringen richting gezonde waterlopen heeft de Vlaamse Regering op 1 juli 2022 vastgelegd via de conceptnota de Grote Stroomversnelling. Die bevat onder andere een investeringsprogramma "levend water" en het versnellen van de aan Aquafin opgedragen investeringsprojecten. Het programma "levend water" stelt een planmatige en structurele aanpak van waterlopen voorop, gericht op herstel van de hydromorfologie van de waterloop. Daarbij wordt binnen gebiedsgerichte initiatieven met meerdere actoren en aan meerdere doelstellingen tegelijk gewerkt in samenspraak met belanghebbenden en betrokkenen. De acties zelf spitsen zich toe op waterlichaamspecifieke acties op het vlak van hydromorfologie, specifieke acties in speciale beschermingszones m.b.t. vernatting, waterbodemsaneringen, generieke acties met eenmalige en jaarlijkse/operationele kosten, beperking nutriëntuitspoeling, erosiebeperking, enz...

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	137.721	153.457
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-4.800	-4.800
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-15.406

BO 2026	132.921	133.251
----------------	---------	---------

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Andere bijstellingen

Na de update van de vereffeningskalender kan het VEK-budget met 2.000 keuro verminderd worden. Dit aangezien een groot deel van de dossiers vaak in de 2de jaarhelft worden vastgelegd.

Naar aanleiding van opmerkingen van het Rekenhof bij de DAB Minafonds is het aanrekeningsmoment van de rioleringssubsidies gewijzigd in 2023 zodat het beter aansluit bij de werkelijke prestaties conform de VCO. Er werd een nieuwe berekening opgemaakt op basis van de uitvoeringstermijn van vastgelegde subsidieprojecten. De eenmalige bijstelling van +70.719 keuro kan niet volledig teruggedraaid worden. Na een VEK-herschikking vanuit het budget voor Groen-blauwe netwerken (3.536 keuro) wordt het VEK-budget bijgesteld met -13.406 keuro.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QBX-3QCG2DC-WT	-4.800	-4.800	Bij BO2026 wordt er 4.800 keuro herschikt naar de werkingstoelage voor de drinkwatermaatschappijen ter financiering van de Aquafin-uitgaven in het kader van de SGBP. Dit past in het kader van het afgesproken meerjarenpad terzake
TOTAAL	-4.800	-4.800	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender 2025 (SGBP)	0	-2.000	Bijstelling na analyse van vereffeningskalender
Terugdraai bijstelling vereffeningskalender 2025 (RIO's)	0	-70.719	Bijstelling na analyse van vereffeningskalender
Bijstelling vereffeningskalender 2026 (RIO's)	0	57.313	Bijstelling na analyse van vereffeningskalender
TOTAAL	0	-15.406	

QBX-3QCG2DC-WT - ZORGEN VOOR EEN SLUITENDE FINANCIERING VAN HET WATERBELEID - OVERDRACHT AAN DE OPENBARE WATERDISTRIBUTIENETWERKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Om hun saneringsverplichting uit te voeren, hebben de drinkwatermaatschappijen een overeenkomst met de NV Aquafin. De Vlaamse Regering kent een werkingstoelage omwille van het algemeen belang toe aan de drinkwatermaatschappijen. De rest van de vergoeding die aan Aquafin NV dient

betaald te worden, moeten de drinkwatermaatschappijen doorrekenen aan hun klanten.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	91.243	99.801
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	4.800	4.800
<i>Andere bijstellingen</i>	-58.715	-58.715
BO 2026	37.328	45.886

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG2DA-WT	4.800	4.800	Er wordt 4.800 VAK/VEK herschikt vanuit het budget voor de Stroomgebied-beheerplannen. Dit ter financiering van de Aquafin-uitgaven in het kader van de SGBP. Dit past in het kader van het afgesproken meerjarenpad terzake
TOTAAL	4.800	4.800	

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Toelage drinkwatermaatschappijen	-58.715	-58.715	De werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen wordt in kader van uitvoering van de beslissingen rond budget 2026 voor Aquafin NV verminderd met 58.715 keuro
TOTAAL	-58.715	-58.715	

QBX-3QCG2DQ-IS - EIGEN VERMOGEN INFORMATIE VLAANDEREN (EV IV)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het EV Informatie Vlaanderen een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds ter financiering van het Aquafin-aandeel in de kosten m.b.t. de opmeting van de grootschalige basiskaart voor Vlaanderen (GRB-heffing) en GIPOD (generiek informatieplatform openbare domein) voor het jaar 2025.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	181	181
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0

<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	181	181

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QBX-3QCG2DW-IS - VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VMM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds ter financiering van de terugbetalingen sociale vrijstellingen, moratoriumintresten, rechtsplegingsvergoedingen en gearcheiverde ontvangsten in het kader van milieuheffingen met betrekking tot oppervlaktewateren en grondwaterbeheer.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	56	56
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	56	56

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QBX-3QCG2DY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor uitgaven in het kader van het MAP en een aanvullende toelage voor grondenbank "Blue Deal".

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.490	5.235
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	-494
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	2.490	4.741

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG20A-WT	0	-494	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders

TOTAAL	0	-494	
---------------	----------	-------------	--

QDX-3QCG2DA-WT - PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft een uitdagend artikel, bestemd voor de vereffening van de investeringsimpulsen toegekend in het kader van Blue Deal in 2020.

Kredietevolutie:

		(duizend euro)
	VAK	VEK
BA 2025	0	4.000
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	-2.000
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	0	2.000

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

			(duizend euro)
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG20A-WT	0	-2.000	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
TOTAAL	0	-2.000	

7.2.3 Overige entiteiten onder gezag

VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VMM werden in deze BBT reeds besproken.

Voor de bespreking van de kredietevolutie van de interne stromen wordt verwezen naar de besprekingen van het artikel QB0-1QCG2DW-IS.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE D Water ressorteren. Voor de VMM-kredieten voor ISE Lucht wordt verwezen naar de bespreking van de ISE H Lucht.

ISE D WATER

ONTVANGSTEN

Via het artikel QB0-1QCG2DW-IS ontvangt de VMM een toelage ten bedrage van 119.263 keuro VAK/VEK van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het operationeel beheer van watersystemen, integraal waterbeleid, beheer van meetnetten water en regie drinkwater- en afvalwaterketen.

Voor de terugbetaling van sociale vrijstellingen, moratoriumintresten,

rechtsplegingsvergoedingen en gearcheiverde ontvangsten in het kader van milieuheffingen met betrekking tot oppervlaktewateren en grondwaterbeheer ontvangt de VMM een toelage van 56 keuro vanuit het Minafonds (QBX-3QCG2DW-IS).

Daarnaast genereert de VMM ook nog eigen ontvangsten zoals Europese ontvangsten ten bedrage van 9.443 keuro (waarvan 904 keuro is toegewezen aan ESR11 Lonen), inkomsten voor het Fonds voor de Waterhuishouding ten bedrage van 500 keuro en andere ontvangsten ten bedrage van 2.294 keuro (waarvan 414 keuro is toegewezen aan ESR11 Lonen). In het kader van de cofinancieringsovereenkomst Groene Waterstofhub voor pompgemaal Rode Weel wordt er 13 keuro vanuit het Fonds Innoveren en Ondernemen ingeschreven.

Bij BO 2026 wordt de bij BA 2025 ingeschreven verkoop van de kantooreigendommen te Aalst voor het bedrag van 3.665 keuro geschrapt.

UITGAVEN

De loonkosten bedragen 74.150 keuro VAK/VEK.

De andere werkingsuitgaven bedragen 32.758 keuro VAK en 33.044 keuro VEK.

De specifieke uitgaven met betrekking tot het ISE Water hebben betrekking op het beheer van waterlopen, monitoring waterkwaliteit en werking labo, dienstverlening en project- en programmamanagement, beleidsvoorbereidend onderzoek grondwater en waterketen, planning integraal waterbeleid en gebiedsgerichte werking water en CIW, inningskosten milieuheffing, ICT-uitgaven, HR-gerelateerde uitgaven (bijv. reiskosten, vorming, verzekeringen personeel,...). Daarnaast zijn er nog algemene uitgaven waaronder de jaarfactuur inkanteling kantoorgebouwen.

De investeringsuitgaven bedragen 24.801 keuro VAK en 24.829 keuro VEK.

De investeringsuitgaven toegewezen aan het ISE Water omvatten o.a. de subsidies aan polders en wateringen voor de verbetering van de onbevaarbare waterlopen en de investeringsuitgaven voor onbevaarbare waterlopen. Daarnaast zijn er nog de investeringsuitgaven voor de aankoop van rollend en varend materieel en duurzame aankopen voor de monitoring van de waterkwaliteit. Ook worden met deze middelen de hardware infrastructuur op peil gehouden evenals de ontwikkeling van software. De in 2025 eenmalige investeringskost voor de ontwikkeling van een nieuwe heffingtoepassing aangewend via intering op het begrotingssaldo ten bedrage van 2.000 keuro wordt geschrapt.

7.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken. VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE F Natuur en Biodiversiteit en ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE D "Water" ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de betrokken ISE verder in deze BBT.

ISE D WATER

Ter realisatie van de doelstellingen en uitdagingen voor dit ISE worden in de VLM begroting 7.288 keuro aan ontvangsten voorzien en 8.235 keuro VAK en 8.345 VEK aan uitgaven. Deze planning brengt een intering van 1.057 keuro op de gevormde overgedragen saldi met zich mee. De VLM ontvangt, naast een aantal eigen ontvangsten en ontvangsten ten gevolge van het toepassen van het boekhoudschema voor grondenbankwerking voorschotten vanuit De Vlaamse Waterweg en een toelage voor grondenbank Blue Deal. Tevens ontvangt de VLM een toelage voor uitgaven in het kader van het MAP. Met deze ontvangsten worden uitgaven bekostigd voor 2.920 keuro VAK en 3.030 VEK aan te betalen studies ten gevolge het wetenschappelijk onderzoek MAP, de opdracht van B3W en voor de nitratesiducampagne en kosten voor staalnames. De raming wijst verder op een uit te betalen vergoeding van 600 keuro VAK en VEK voor terugbetaling van bodemanalyses. De jaarlijkse bijdrage aan het VCM bedraagt bij BO2026 80 keuro VAK en VEK. Met de middelen van de partners of de verkregen toelagen in de grondenbankwerking wordt voor een geraamd bedrag van 4.635 keuro VAK en VEK voorzien in kredieten voor grondaankopen, vergoedingen en grond gerelateerde werkings- en projectkosten en de terugbetaling van voorschotten aan de grondenbankpartners.

VI. APPARAATSKREDIETEN

De apparaatskredieten die onder programma QA ingezet worden voor de activiteiten binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur worden hier besproken.

TOTAAL APPARAATSKREDIETEN – BBT OMGEVING EN NATUUR

(*exclusief deel BBT Dierenwelzijn, incl. toelagen SAR MINAraad en SARO)

(duizend euro)					
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	2.986	376	0	151.927*	152.239*
Bijstelling BO 2026	77	140	0	3.049	4.049
BO 2026	3.063	516	0	154.976*	156.288*

Binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur zijn er 3 entiteiten actief met kredieten binnen het apparaatsprogramma QA van het beleidsdomein Omgeving: INBO, ANB en het Departement Omgeving.

De apparaatskredieten van ANB en INBO worden volledig meegenomen in bovenstaande tabel. Aangezien het departement Omgeving ook actief is binnen een ander beleidsveld (Dierenwelzijn) worden in de bovenstaande tabel enkel de apparaatskredieten die worden ingezet voor het beleidsveld Omgeving en Natuur opgenomen. Voor de apparaatskredieten van Dierenwelzijn verwijzen we naar de BBT van de bevoegde minister.

In wat volgt, worden de apparaatskredieten onder beheer van het departement Omgeving, INBO en ANB meer in detail besproken.

1. Departement Omgeving

De apparaatskredieten die onder programma QA ingezet worden voor de activiteiten binnen het departement Omgeving gericht op het beleidsveld Omgeving en Natuur worden hier besproken.

PROGRAMMA QA - QB0 - DEPARTEMENT OMGEVING

(*exclusief deel BBT Dierenwelzijn)

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	100	376	0	84.029*	84.341*
Bijstelling BO 2026	0	140	0	1.948	2.948
BO 2026	100	516	0	85.977*	87.289*

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De ontvangsten op programma QA stijgen licht als aanpassing aan de realisaties uit vorige jaren (evolutie Europese middelen). Qua VEK is er een grotere stijging ten gevolge van compensatie voor de opvang van VEK-tekorten voor ICT.

Ontvangstenartikelen

QB0-9QAGAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Er worden kleine diverse ad hoc ontvangsten geboekt op dit artikel. Concreet zal het bijvoorbeeld gaan over ontvangsten uit ad hoc verkopen en terugbetalingen die te linken zijn aan de apparaatsbudgetten van het Departement Omgeving.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	100	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	100	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QB0-9QAGTZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat, naast terugvorderingen bij de huidige werkgevers van personeelsleden van het Departement Omgeving met verlof voor opdracht, de loonbijdragen vanuit de EU in het kader van de cofinanciering van Europese projecten van het departement Omgeving.

De ontvangsten binnen dit Loonfonds zijn gekoppeld aan de uitgaven op artikel QB0-1QAX4ZZ-LO.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	376	0
Bijstellingen BO 2026	0	140	0
BO 2026	0	516	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Bijstelling in functie van de realisatie 2024. Deze verhoging gaat gepaard met een identieke verhoging aan uitgavenkant van het Fonds.

Uitgavenartikelen

QB0-1QAG2ZY-IS - SAR MINARAAD

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het grootste deel van de toelage (ongeveer 85%) gaat naar de personeelskosten. Het overige deel zijn werkingskosten en kosten voor investeringen. De werkingskosten betreffen in hoofdzaak de huur van de ruimte in het Herman Teirlinckgebouw, de exploitatie en onderhoud van IT/ICT en de website en het organiseren van studiedagen en evenementen. De investeringen zijn beperkt tot de aankoop van laptops en smartphones voor de personeelsleden.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.423	1.423
<i>Index</i>	11	11
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.434	1.434

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QB0-1QAX2ZW-IS - SAR RUIMTELIJKE ORDENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel verloopt de financiering van de dotatie van het Departement Omgeving aan de strategische adviesraad voor Ruimtelijke Ordening (en Onroerend Erfgoed), en dit ter financiering van de loon- en werkingskosten.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	409	409
<i>Index</i>	4	4
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	413	413

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QB0-1QAX2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit budget worden de personeelsuitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd, inclusief de personeelsuitgaven in uitvoering van EU-cofinancieringsprojecten.

Het totaal voorziene budget voor het beleidsveld Omgeving en Natuur op dit artikel bedraagt 76.061 keuro VAK en VEK bij BO 2026.

Kredietevolutie:

	VAK	VEK
BA 2025	74.253*	74.253*
<i>Index</i>	1.535	1.535
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	273	273
BO 2026	76.061*	76.061*

(duizend euro)

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
De raming voor de uitgaven voor EU-gecofinancierde projecten wordt aangepast aan de inkomsten	273	273	De bijstelling betreft een aanpassing van het ingeschreven budget in functie van de detailramingen per EU-gecofinancierd project. De cijfers voor 2026 liggen hoger dan deze voor 2025. Dit is te wijten aan de opstart van drie nieuwe EU-projecten, met name Smarter, ClimASed en x-CITE
TOTAAL	273	273	

(duizend euro)

QB0-1QAX2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit budget worden de algemene apparaatskosten van het Departement Omgeving gefinancierd.

Het totaal voorziene budget op dit artikel voor het beleidsveld Omgeving en Natuur bedraagt 7.553 keuro VAK en 8.865 keuro VEK bij BO 2026.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	7.568*	7.880*
<i>Index</i>	-12	-12
<i>Compensaties</i>	-3	997
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	7.553*	8.865*

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar SH0-1SKA2QA-WT	-3	-3	Compensatie naar Het Facilitair Bedrijf voor de leveringen van papier voor alle PRAAS-printers
Van QB0-1QCG20U-IS	0	1.000	Compensatie na analyse van de betrokken vereffeningskalenders
TOTAAL	-3	997	

QB0-1QAX4ZZ-LO - LONEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit artikel maakt deel uit van de uitgavenzijde van een VO-breed Loonfonds, in hoofdzaak gefinancierd vanuit betalingen vanuit entiteiten waar personeelsleden toe gedetacheerd worden, en met focus op uitgaven ter vervanging van die gedetacheerde personeelsleden.

Dit uitgavenartikel is gelinkt aan ontvangstenartikel QB0-9QAETZZ-OW en is samen ESR-neutraal.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	376	376
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	140	140
BO 2026	516	516

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:**(duizend euro)**

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
De raming voor de uitgaven binnen het Fonds wordt aangepast aan de raming voor de gerelateerde inkomsten binnen het Fonds	140	140	De raming voor de uitgaven voor EU-gecofinancierde projecten wordt aangepast aan de raming voor de gerelateerde inkomsten binnen het EU-Fonds
TOTAAL	140	140	

2. Instituut voor natuur- en bosonderzoek (INBO)

De apparaatskredieten die onder programma QA ingezet worden voor de activiteiten binnen het INBO worden hier besproken.

PROGRAMMA QA - QC0 - INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	2.886	0	0	19.275	19.275
Bijstelling BO 2026	77	0	0	224	224
BO 2026	2.963	0	0	19.499	19.499

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De ontvangsten en uitgaven stijgen met 77 keuro ten gevolge van de nieuwe raming van de recuperatie van de bedrijfsvoorheffing. Daarnaast stijgen de loonuitgaven ook met 350 keuro ten gevolge van indexering. Tot slot wordt het loonbudget met 200 keuro VAK/VEK verminderd in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering.

Ontvangstenartikelen

QC0-9QAGAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgenomen om tegemoet te komen aan de normen aangaande de boekhoudkundige verwerking van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	2.886	0	0
Bijstellingen BO 2026	77	0	0
BO 2026	2.963	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Na een actualisatie van alle gegevens en parameters, voornamelijk de verwachte indexatie van de lonen, endogene groei, bevorderingen en aanwervingen, wordt de totale niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers bij het INBO in

2026 geraamd op 2.963 keuro. Er is dus een bijstelling met 77 keuro.

Uitgavenartikelen

QC0-1QAG2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Met de kredieten op dit begrotingsartikel worden de salarissen en de sociale lasten betaald van de personeelsleden in dienst bij het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	17.519	17.519
<i>Index</i>	350	350
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-123	-123
BO 2026	17.746	17.746

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Actualisatie niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing	77	77	Aanpassing van de loonuitgaven aan het totaalbedrag van niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers
De budgetten worden met 200 keuro verminderd in uitvoering van de begrotingsafspraken 2026 die beslist werden door de Vlaamse regering	-200	-200	De loonbudgetten van INBO worden met 200 keuro VAK/VEK verminderd
TOTAAL	-123	-123	

QC0-1QAG2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de algemene werkings- en investeringsuitgaven van het INBO gefinancierd.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	1.756	1.756
<i>Index</i>	-3	-3
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	1.753	1.753

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

3. Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

De apparaatskredieten die onder programma QA ingezet worden voor de activiteiten binnen het ANB worden hier besproken.

PROGRAMMA QA - QD0 - AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS

(duizend euro)					
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	0	0	0	48.623	48.623
Bijstelling BO 2026	0	0	0	877	877
BO 2026	0	0	0	49.500	49.500

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De uitgaven stijgen met 877 keuro, in hoofdzaak ten gevolge van de index.

Uitgavenartikelen

QD0-1QAG2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de salarissen, het woon-werkverkeer en diverse toelagen en vergoedingen van de medewerkers van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) in rekening gebracht. Het ANB heeft een ondernemingsplan, inclusief het bijbehorende personeelsplan, de nadruk gelegd op de kerntaken van de organisatie. Door middel van een periodieke loonprognose worden de personeelsuitgaven opgevolgd en beheerd. Deze prognose stelt het ANB in staat om de uitgaven voor personeel effectief te monitoren en indien nodig bij te sturen, zodat de financiële middelen optimaal worden ingezet ter ondersteuning van de strategische doelstellingen van het agentschap.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	44.561	44.561
<i>Index</i>	891	891
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	45.452	45.452

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

QD0-1QAG2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden diverse kostenposten aangerekend die essentieel zijn voor de operationele werking van het agentschap voor natuur en bos. Deze kostenposten omvatten onder andere de algemene werkingskosten van Vlimpers, vorming van personeel, arbeidsmarktcommunicaties en selecties, en diverse vergoedingen. Daarnaast omvat dit artikel de kosten voor bureelbenodigdheden, verzending, telefonie, leasing voertuigen, documentatie, en arbeidsgeneeskundige diensten. Ook de reis- en verblijfkosten van medewerkers, representatiekosten en werking, verzekeringen, erelonen- en gerechtskosten, drukkerij, de algemene werkingskosten voor informatica, zoals hard- en software worden op dit artikel geboekt.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	3.912	3.912
<i>Index</i>	-6	-6
<i>Compensaties</i>	-8	-8
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	3.898	3.898

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

	(duizend euro)		
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar CB0-1CBX2AC-PR	-6	-6	Het budget wordt verminderd met 6 keuro als gevolg van de afroaming in het kader van het Actieplan Energie-Efficiëntie 2026
Naar SH0-1SKA2QA-WT	-2	-2	Compensatie naar Het Facilitair Bedrijf voor de leveringen van papier voor alle PRAAS-printers
TOTAAL	-8	-8	

QD0-1QAG4ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de lonen, een aantal toelagen en vergoedingen en het woon-werkverkeer van de personeelsleden van het Agentschap voor Natuur en Bos aangerekend die werken op projecten die gefinancierd worden door Europese subsidies.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	150	150
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	150	150

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2025.

VII. LIJST MET AFKORTINGEN

AO	Algemene ontvangsten
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
BA	Begrotingsaanpassing
BBT	Beleids- en begrotingstoelichting
BCF	Boscompensatiefonds
BELSPO	Belgian Federal Science Policy Office
BEN	Bijna-energieneutraal
BO	Begrotingsopmaak
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
BVR	Besluit Vlaamse Regering
CE	Circulaire economie
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
DAB	Dienst met afzonderlijk beheer
DAC	Derde arbeidscircuit
EMAV	Emissiemodel ammoniak Vlaanderen
EU	Europese Unie
EV	Eigen vermogen
ESD	Ecosysteemdiensten
ESR	Europees stelsel van nationale en regionale rekeningen
GLB	Gemeenschappelijk landbouwbeleid
GRUP	Gewestelijk ruimte-uitvoeringsplan
HFB	Agentschap Facilitair Bedrijf
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IHD	Instandhoudingsdoelstelling
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
ISE	Inhoudelijk structuurelement

IV	Informatie Vlaanderen
IVA	Intern verzelfstandigd agentschap
IVC	Interregionale Verpakkingscommissie
LIFE	L'Instrument Financier pour l'Environnement
LO	Leningsopbrengsten
LSO	Linkerscheldeoever
LULUCF	Land Use, Land-Use Change and Forestry
MAP	Mestactieplan
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
MVG	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
NARA	Natuurrapport Vlaanderen
NBR	Netto beleidsruimte
NEHAP	National Environment and Health Action Plan
NV	Naamloze vennootschap
OIS	Omgevingsmanagementinformatiesysteem
OSLO	Open Standaarden voor Linkende Organisaties
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAS	Programmatorische aanpak stikstof
PDPO	Vlaams programmadocument voor plattelandontwikkeling
RSO	Rechterscheldeoever
RZWI	Rioolwaterzuiveringsinstallaties
SGBP	Stroomgebiedbeheerplan
TO	Toegewezen ontvangsten
T. OP	Territoriaal ontwikkelingsprogramma
UNEP	United Nations Environment Programme
VAC	Vlaams administratief centrum
VAK	Vastleggingskrediet
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VEK	Vereffeningskrediet

VITO	Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek
VAPCO	Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
VLABOTEX	Vlaams Bodemsaneringsfonds voor de Textielverzorging
VLACO	Vlaamse Compostorganisatie
VLAREBO	Vlaams reglement betreffende de bodemsanering
VLAREL	Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLAREMA	Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMH	Vlaamse Milieuholding
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VSDO	Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling
VSDS	Vlaamse Smart Data Space
VSGB	Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel
VVSG	Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten
VZW	vereniging zonder winstoogmerk
WRF	World Resources Forum
WUP	Water Uitvoeringsprogramma

**VIII. BIJLAGE: 'OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN'
INCLUSIEF 'OVERZICHT BELEIDSEVALUATIES' EN 'OVERZICHT
ONDERZOEKSINITIATIEVEN'**

Deze zijn terug te vinden als bijlagen bij de BBT BO26:

- Bijlage VII Beleids- en regelgevingsinitiatieven BBT BO26 Omgeving
- Bijlage VII Beleidsevaluaties BBT BO26 Omgeving
- Bijlage VII Onderzoeksinitiatieven BBT BO26 Omgeving

IX. BIJLAGE METADATAFICHES

ISE Thema-overschrijdend instrumentarium

Benaming	Stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Deze indicator wordt in de werkgroep "stedelijke ecosystemen" uitgewerkt voor het Nationaal Herstelplan. Daar wordt bekeken hoe de Europese vertaling moet gebeuren naar Vlaamse context. Op basis van de Europese Copernicusdata, de DEGURBA-indeling en bovenstaande definities wordt voor de Vlaamse stedelijke centra en stedelijke clusters het aandeel stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking berekend. Metadata en details rond berekeningswijze zijn hier terug te vinden: * DEGURBA: https://human-settlement.emergency.copernicus.eu/degurba.php * Stedelijke groene ruimte: https://land.copernicus.eu/en/products/clc-backbone * Stedelijke boomkroonbedekking: https://land.copernicus.eu/en/products/high-resolution-layer-forests-and-tree-cover.
Bron	https://www.copernicus.eu/nl
Meetfrequentie	Stedelijke groene ruimte: tweejaarlijks Stedelijke boomkroonbedekking: jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	De indicator is door Europa verplicht. De data worden door Copernicus aangereikt. De berekeningen voor Vlaanderen werden door het Departement Omgeving uitgevoerd.
Reeds gebruikt in andere documenten	Nationaal Herstelplan.

ISE Lucht

Benaming	Luchtkwaliteit in Vlaanderen
Soort indicator	effectindicator
Berekeningswijze	https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/lucht/overzicht-per-vervuilende-stof/datasets-luchtkwaliteit https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/lucht/waar-meten-we-en-hoe-berekenen-we-luchtkwaliteit?activeAccordion=cbf7ea09-080a-4b0d-a2e2-442f0905462e
Bron	Vlaamse Milieumaatschappij Evolutie uitstoot en luchtkwaliteit
Meetfrequentie	jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Concentraties worden gemeten in overeenstemming met de Europese richtlijn luchtkwaliteit en aan de Europese Commissie gerapporteerd (door alle landen van de EU). De kern Lucht van VMM heeft een accreditatie voor het meten van luchtkwaliteitsparameters.
Reeds gebruikt in andere documenten	Luchtbeleidsplan, indicatoren departement Omgeving, Statistiek Vlaanderen (ter onderbouwing van verloren levensjaren bv)

Benaming	Emissietaakstelling
Soort indicator	effectindicator
Berekeningswijze	De methodiek wordt hier beschreven: Hoe wordt de uitstoot berekend?
Bron	Vlaamse Milieumaatschappij – emissie-inventaris lucht
Meetfrequentie	jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Emissies worden berekend in overeenstemming met internationale richtlijnen en aan de Europese Commissie gerapporteerd (door alle landen van de EU). Jaarlijks gebeurt er een review door externe experts.
Reeds gebruikt in andere documenten	Luchtbeleidsplan, indicatoren departement Omgeving